

הישיבה השלוש-מאות-ועשרים ואחת של הכנסת התשיעית

יום רביעי, כ"ד אדר תש"ם (12 מארס 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 12:07

א. בחירת יושב-ראש הכנסת

אדוני היושב-ראש, אני מפנה אליך 45 חתימות של חברי הכנסת מכל הסיעות בבית, מהקואליציה ומהאופוזיציה, שביקשו לקיים הצבעה חשאית בנושא זה. אני מבקש שהעניין יוכרע, לכאורה יש סתירה, ואני מודע לכך שיש בעיה, אבל לעניות דעתי ההצבעה צריכה להיות חשאית, אם יש תמיכה בהצעה כזו עליידי יותר מ-20 חברי כנסת.

היו"ר מ. ל. מרון :

מוגה לפני הפרוטוקול של הישיבה דאז. אף שיש לי דעה בנושא הזה אני מבקש לזמן את נשיאות הכנסת להתייעצות של חמש דקות. נעשה הפסקה לחמש דקות כדי להחליט בנושא.

הישיבה הופסקה בשעה 12:15 וחדשה בשעה 12:31.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברי הכנסת, לאחר שיקול-דעת ולאחר שהתייעצתי עם נשיאות הכנסת אני קובע שאנחנו נקיים בחירות גלוי-יות לפי סעיף 1 של התקנון, האומר: "יושב-ראש הכנסת והסגנים, במספר שתקבע הכנסת, ייבחרו על-ידי הכנסת בבחירות גלויות." ניגש עתה להצבעה על ההצעה לבחור בחבר-הכנסת יצחק ברמן ליושב-ראש הכנסת.

הצבעה

בעד ההצעה לבחור בחבר-הכנסת י. ברמן ליושב-ראש הכנסת — 64
נגד — אין
נמנעים — 35
ההצעה לבחור בחבר-הכנסת יצחק ברמן ליושב-ראש הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ. ל. מרון :

ללא התנגדות, כאשר 64 חברי כנסת הצביעו בעד בחירתו של חבר-הכנסת יצחק ברמן ליושב-ראש הכנסת ו-35 נמנעו, נבחר חבר-הכנסת יצחק ברמן ליושב-ראש הכנסת.

אני רוצה לברך את ידידנו חבר-הכנסת יצחק ברמן עם היבחרו לתפקיד הרם והחשוב. כולנו מאחלים לך הצלחה במילוי תפקידך, ואנחנו בטוחים שתוכל למלא אותו על הצד הטוב ביותר.

רשות להודעה על הימנעות לחבר-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראש-ובראשונה אני רוצה לברך את יושב-ראש הכנסת החדש יצחק ברמן ולאחל לו הצלחה במילוי תפקידו החשוב והרם.

אני רוצה להסביר את הימנעות סיעת המערך מהצבעה. אנו מעריכים ומוקירים את יצחק ברמן, יושב-ראש הכנסת. אנחנו מכירים אותו מתפקידו כיושב-ראש ועדת הכנסת, יושב-ראש אובייקטיבי, המסוגל להתעלות מעל לשיקולים פוליטיים ומפלגתיים.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הסעיף הראשון בסדר-היום הוא: בחירת יושב-ראש הכנסת. אני מבקש הצעות. רשות הדיבור לחבר-הכנסת קורפו, להצעה.

חיים קורפו (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם הסיעות: הליכוד, חזית דתית לאומית, התנועה לשינוי ויזמה, התנועה הדמוקרטית, אגודת ישראל, מחנה שלי והמפלגה הליברלית העצמאית הנני מתכבד להציע את חבר-הכנסת יצחק ברמן לתפקיד יושב-ראש הכנסת.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סעיף 1 לתקנון קובע כי "יושב-ראש הכנסת והסגנים, במספר שתקבע הכנסת, ייבחרו על-ידי הכנסת בבחירות גלויות." סעיף 3 לתקנון קובע כי "יושב-ראש הכנסת והסגנים ייבחרו לכל תקופת כהונתה של הכנסת." מהתקנון משתמע שיושב-ראש הכנסת והסגנים נבחרים לכל תקופת כהונתה של הכנסת. לעומת זאת, בא חוק-יסוד: הכנסת, ומאפשר ליושב-ראש הכנסת להתפטר, כנאמר בסעיף 20 (ג): "נתפנתה משרתו של יושב-ראש הכנסת — מפני שהתפטר —" כלומר, האפשרות של התפטרותו של יושב-ראש הכנסת קבועה בחוק-יסוד.

קימת סתירה, אדוני היושב-ראש, באשר לבחירה. סעיף 60 (ג) לתקנון קובע כי בחירות הנערכות על-פי חוק ייערכו בהצבעה חשאית. מאחר שהבחירה של המועמד היום נערכת על-פי חוק, חוק-יסוד: הכנסת, ולא על-פי התקנון, אני מציע שההצבעה תהיה חשאית. אדוני היושב-ראש, טענה דומה הועלתה בעת בחירת יושב-ראש הכנסת ב-9 במאי 1972 עליידי חבר-הכנסת שמואל תמיר, היום שר-המשפטים.

משה ארנס (הליכוד) :

יש רק מועמד אחד.

משה שחל (המערך) :

גם אם יש מועמד אחד. הצבעה חשאית איננה קשורה עם מועמד.

טענה זו הועלתה, ואני מודע לכך שנפסק אז בניגוד לדעתו של שר המשפטים דהיום, אבל הפעם יש הבדל, שאני מבקש להדגיש אותו, כי הפעם יש התפטרות. בכל המקרים האחרים לא התפטרו היושבים-ראש בכנסת. זוהי פעם ראשונה שיושב-ראש הכנסת התפטר ואנו בוח-רים יושב-ראש כנסת חדש, על-פי חוק-יסוד: הכנסת. ואז, לדעתי, חל סעיף 60 (ג) וההצבעה צריכה להיות חשאית.

על כושרו שהוכח בתקופה שבה ניהל את ועדת הכנסת. ואין לי ספק שבין יצחק ליצחק כח הכנסת יחזוק. עם זאת לא יכולנו להצביע בעד מהלך שאינו אלא תופעה נוספת של חוסר האירגון, חוסר היכולת, העדר הסדר והתיכנון בכל עבודתו של הליכוד ובעבודתה של הממשלה הזאת. המינוי הזה אינו פרי של מחשבה, של תיכנון, של צורך לאומי אמיתי אלא הוא פרי אחד מאותם נסיונות לתקן תקרים ולסתום פרצות אשר ניבעו כתוצאה מחוסר כושר מוחלט של הממשלה הזאת לנהל את ענייני המדינה, המתבטא בהתפוררות המדינית הכוללת והכלכלית של המדינה והמתבטא, לצערנו, גם בסדרי העבודה ובענייני המינויים.

הממשלה שהתחילה עם הסיסמה של צימצום מספר השרים מסתובבת כיום עם כמה סגני ראש ממשלה שלא יודעים מה לעשות, שרים בלי תיק, ושוב משרה על גבי משרה, מינוי על גבי מינוי, בחוסר כל תיכנון ומחשבה ובהורדת כבוד הממשלה והממשל בישראל.

עם זאת אני חוזר ואומר: לא יכולנו להצביע נגד אדם שאנחנו מוקירים אותו ומברכים אותו מכל לב, יחד עם כל הכנסת, בהצלחה מלאה.

הח"ר מ. ל. מרון:

אני מזמין את חברי הכנסת יצחק ברמן, יושב־ראש הכנסת, לקבל את פטיש הישיבה ולנהל את הישיבה. (יושב־ראש הכנסת י. ברמן תופס את מקומו על כס היושב־ראש)

הח"ר י. ברמן:

חברי הכנסת, אני מודה לבית על האמון שהעניק לי ואני מודע גם לאחריות המוטלת עלי, כי אחד הלחצים שיש ללמוד מנסיונה של הדמוקרטיה בין שתי מלחמות העולם הוא כי הסדר התקין הוא תנאי לקיום החירות. בייחוד רלבנטיים דברי אלה לגבי הדיונים בבית הזה המתנהלים תחת אורות הזרקורים של כלי־התקשורת. מגמים ברמת הוויכוח וביחסי אנוש בכנסת עלולים להמאיס את המשטר הדמוקרטי על תושבי ישראל וטעות היא, לעניות דעתי, להניח כי יש מדינה שלגביה מותר לחשוב, מתוך אופטימיות מופרזת, כי היא מחוסגת מפני סכנת התדרדרות למשטר מן הסוג שכולנו סולדים ממנו. יוקרתו ואמינותו של המשטר הדמוקרטי תלויים במידה לא מבוטלת גם בדברים שהם, לכאורה, שוליים, כגון התנהגות נציגי העם ורמת הוויכוח וצורתו בכנסת. בית זה והנעשה בו משמשים דוגמה לציבור על כל שכבותיו וגיליו, וחינוך, כידוע, אינו תוצאה של דרשות והטפה אלא בראש־ראשונה תוצאה של דוגמה. הבה ונהיה ערים לכך כי בנעשה בבית הזה צופים ערב ערב לא רק מבוגרים אלא גם ילדים מגילים שונים, ודוגמה של התנהגות בלתי־הולמת משפיעה על הציבור ובייחוד היא פוגמת בחינוכם של ילדים ובעיצוב אופיו של הדור הבא. את המשטר הדמוקרטי אפשר להרוס גם ללא מהפכה בכוח הזרוע; אפשר למגר על־ידי השטלתו ועל־ידי הצגתו ככלי ריק ובזוי.

משום כך אשתדל להמשיך במאמציו של קודמי, השר יצחק שמיר, לשמור על תדמיתה של הכנסת והגני סמוך ובטוח כי כל חברי הבית יתנו וישתפו פעולה במאמץ זה.

נמנענו מהצבעה מסיבות מספר: בגלל יחסה של ממשלת הליכוד, שהמועמד הוצע מטעמה, לכנסת; בגלל המצב שבו נתונה הכנסת מאז נבחרה ממשלת הליכוד לתפקיד; בגלל העובדה שהכנסת הפכה לבית מרוקן מתוכן עקב יחסה של הממשלה אליו. אני מצייין עובדה נוספת, שבניגוד למקובל בעבר לא מצאה הקואליציה לנכון לפנות אלינו לעצה והתייעצות לבחירת יושב־ראש הכנסת. רק אתמול, לאחר שהערתי את תשומת־הלב כי לא היתה כל פנייה לסייעת האופוזיציה הגדולה על־מנת לומר לה באופן פורמאלי, להתייעץ אתה ולהיוועץ בה, לשאול אם אנחנו מוכנים לתמוך במועמד — פנו אלינו כדי לצאת ידי חובה. יחס זה הביאנו לכך שנמנענו מהצבעה.

אף־על־פי־כן אנו מאחלים ליושב־ראש הכנסת החדש שיידע להתחיל לכנסת את מעמדה הראוי לה, אשר עבר לאחרונה פחות, ואנו מאחלים לו הצלחה.

הח"ר מ. ל. מרון:

רשות להודעה על הימנעות לחברי הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, גם אנו מברכים בשם סיעתנו את יושב־ראש הכנסת החדש חברי הכנסת יצחק ברמן.

נמנענו מהצבעה משלוש סיבות. הסיבה הראשונה — המועמד הוא מועמד של ממשלת הליכוד, של הקואליציה, אשר, בלי להיכנס לבעיות אחרות, גרמה במשך זמן של־טונה לצימצום סמכויות הכנסת, לצימצום זכויות חברי הכנסת ולתיקונים תקנוניים שפגעו בעבודת הכנסת ובימנת חברי הכנסת. שנית — לא הצבענו נגד משום שחברי הכנסת יצחק ברמן היה המועמד היחיד ואנחנו איננו מעוניינים להביא למצב לא־פתרון הבעיה של יושב־ראש הכנסת, מפני שבזמן האחרון יש בחוגים רבים התקפה על הכנסת כמוסד הדמוקרטי הנבחר של העם. כדי לשמור על הכנסת ועל כבודה נגד מגמות פאשיסטיות וכדי לאפשר לכנסת את המהלך התקין של עבודתה לא הצבענו נגד. ושלישית — משום שהאופוזיציה, לצערנו, לא היתה נבונה ולא היתה על רמה בכך שלא מצאה אפשרות להציע מועמד מוסכם מול המועמד של הליכוד.

בתנאים אלה, לאחר בחירתו של יצחק ברמן ליושב־ראש הכנסת, אנו מאחלים לו הצלחה ומקווים שיהיה יושב־ראש של הכנסת כולה ויסייע לחיזוק מעמדה העצמאי לעומת הרשות האקזוקטיבית, הממשלה.

הח"ר מ. ל. מרון:

רשות להודעה על הימנעות לחברי הכנסת משה שמיר.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, — — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תקשור את זה עם חברון, חברי הכנסת שמיר.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
סיעת התחיה נמנעה מהצבעה. אין הדבר מבטא יחס אישי כלפי יושב־ראש הכנסת הנכבד מר יצחק ברמן, שאנו מכבדים אותו ומחבבים אותו על סגולותיו האישיות,

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

2. חוק מס מקביל (תיקון מס' 5), תש"ם—1980 ; 3. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28) (תיקון מס' 3), תש"ם—1980 ; 4. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 41), תש"ם—1980.

כן הונחו מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא : "הדיווחים בטלוויזיה על התיישבות יהודית ביהודה ושומרון".

חיו"ר י. ברנץ :

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוכר הכנסת נ. לורך :

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה :
1. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 40), תש"ם—1980 ;

ג. שאילתות ותשובות

כידוע אסורה הרכילות באזור התחנה המרכזית, אך שטח מחייתה מתרחב והולך כל העת.

אי לכך אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. האם הידיעה על השתלטות הרכילות באותו אזור נכונה ?

2. אם כן — מה עשו הרשויות הנוגעות בדבר להשליט סדר בתחנה ?

שר-הפנים י. ברנץ :

1. הרכילות הקיימת בתחנה המרכזית היא ותיקה, ולא נמצאה דרך להרחקתה. בשנים האחרונות, הודות למאמצי העיריה, אין התפשטות נוספת של תחומי הרכילות.

2. בשנת 1974 החליטה הנהלת עיריית תל-אביב שלא לאשר רוכלות נוספת בתחנה המרכזית. בעקבות החלטה זו פועל אגף הפיקוח של העיריה למניעת כל נסיון של רוכלות חדשה ודואג להסרתה המיידית.

5047. ידיעה ברכר פירובה של עיריית תל-אביב

להעניין בהלוואה לתשלום שכר העובדים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979) :

נמסר לי כי בנק הפועלים היה מוכן להעמיד לרשות עיריית תל-אביב הלוואה בסך 200 מיליון לירות לתשלום שכר חודש נובמבר לעובדים. עליי אותה אינפורמציה סירב ראש העיריה לקבל הלוואה זו, בטענה כי עליידי הצעד החריף של אי-תשלום שכרם של העובדים ייקל עליו מאבקו עם משרד הפנים.

אבקש תשובת השר :

1. האם אינפורמציה זו נכונה ?

2. אם כן — מה בדעת השר לעשות ?

תשובת שר-הפנים י. ברנץ :

(לא הוקראה, במסרה לפרוטוקול)

1—2. לא.

5048. הגרעין של עיריית תל-אביב

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולזינו שאלה את שר הפנים ביום כ"ב בכסלו תש"ם (12 בדצמבר 1979) :

שביתת העובדים של עיריית תל-אביב התקיימה ביום ראשון, 8 בדצמבר 1979, כמחאה על כך שעיריית תל-אביב לא שילמה משכורות לעובדים במועד. הכרזתו של ראש העיר שאין ביכולתה של העיריה להבטיח תשלום משכורות בימים הקרובים עלולה לגרום להכרזת שביתה ממושכת של עובדי העיריה. ראש העיר, שהצדיק את

חיו"ר י. ברנץ :
שר הפנים ישיב על שאילתות.

שר-הפנים י. ברנץ :

אדוני היושב-ראש, אני יודע היטב כי עליי התקנון צריך השר לענות על השאלתה מן הכתב, אבל מדין גזירה שווה או מדין קל-וחומר יש לי הזכות, הרשות והחובה הנעימה לברך אותך ברא כרעה דאבזה בהיבך למשרה הרמה, ואני מאחל לך שהבית הזה, בהנהגתך, יוכל להיות דוגמה לאותן סמכויות שיש לבית המחוקק שצריך להיות המנחה את העם. כה לחי.

4445. מצב החוף בבית-גלים שנועד לרחצה נפרדת

חברת-הכנסת ש. לוריצין שאל את שר הפנים ביום כ"ב באב תשל"ט (15 באוגוסט 1979) :

בעתון "המודיע" מיום כ"ג בתמוז תשל"ט (18 ביולי 1979) פורסם כי הרחצה בחוף הנפרד בבית-גלים חיספה, מסוכנת. קיימת במקום הונחה רבה, אין כניסה אנושית למים, המדרגות שבורות, אבנים ושבירי כלים נעזמים בחוף, סלעים מצויים במים, ורבים נמנעים מלבוא למקום עקב כך.

זאת בשעה שחופים סמוכים, המיועדים לציבור ההיי-לוגי שאינו מקפיד על רחצה נפרדת, נקיים ומסודרים. אודה לך אם תשיב לי :

1. האם ידוע לך מצב החוף הנפרד בחיפה ?

2. מה ייעשה כדי לאפשר רחצה במקום בתנאים אנושיים ?

תשובת שר-הפנים י. ברנץ :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הרחצה בחוף הנפרד בבית-גלים איננה מסוכנת. בשלב מסוים נשברו, כתוצאה מסעורות, המדרגות המאפשרות כניסה נוחה לים ובתקופה זו נאלצו המתרחצים להיכנס דרך שפת הים הסלעית.

2. תוך כדי עונת הרחצה תוקנו המדרגות המאפשרות כניסה נוחה לים. העיריה תמשיך לתת שירותי חוף נאותים לחוף זה כמו לשאר החופים שבתחום שיפוט.

4880. התפשטות הרכילות בתחנה המרכזית בתל-אביב

חברת-הכנסת י. נמיר שאל את שר הפנים ביום י"ג בכסלו תש"ם (3 בדצמבר 1979) :

לפני זמן-מה נתקבלה במשרדי תלונה המתייחסת להשתלטות רוכלים על מדרכות וכבישים בסמוך לתחנה המרכזית, המסכנת את שלומם של הולכי-הרגל ומהווה מטרד תמור.

ה. מי האנשים, או הקאטגוריות של אנשים, הנוטים ביותר להשתמש בשירותי גבייה פרטיים?

שר-הפנים י. בורג :

א. ה. גביית חובות באמצעים שלא כדין אינה מוגדרת בחוק כעבירה ספציפית. עבירה זו מוגדרת כאחד מסוגי עבירות הסחיטה. הנתונים שבידי המשטרה הם על מספר התיקים הפליליים שנפתחו לחקירת עבירות סחיטה בכלל, לאו דווקא על רקע של גביית חובות. לכן על יסוד הנתונים שבידי המשטרה לא ניתן להשיב על השאלות כפי שנשאלו. יתירה מזו, המציאות מלמדת כי לא אחת הנפגעים נמנעים מלהתלונן במשטרה על עבירות הסחיטה ולא ניתן, איפוא, לאמוד את ממדיה. אין בידי המשטרה ממצא מי הם האנשים או קאטגוריות האנשים הנוטים להשתמש בשירותי גבייה פרטיים.

ב-ג. בידי המשטרה מצוי חומר מודיעיני בנושא, אך מסיבות ענייניות אין אפשרות להשיב על שאלות אלה במעמד זה.

ד. ככל שמוגשות לה תלונות המשטרה מטפלת בהן כנדרש. המשטרה מנסה להשיג מידע על הנושא ולעודד מסירת עדות והיא פועלת בהתאם למידע ולעדויות המגיעים לידה.

הי"ר ח. גרופמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שפיזור.

אליהו שפיזור (המערך) :

בגלל חומרת הבעיה, שצויינה גם על-ידי שר הפנים, והעניין המיוחד של נושא "הגבייה" הגובלת בסחיטה — האם אין כבוד השר מתכוון ליוזם הצעת חוק, על-מנת לחייב גורמים פרטיים, או קבוצות פרטיות, הגובים כספים בפתח דלתותיהם של אנשים, להירשם כחוק באיזה מקום שהוא ולהודיע על מקצועם ועל עיסוקם?

שר-הפנים י. בורג :

זו שאלה ארוכה, ייתכן אפילו שהיא מסובכת. אראה אותה בפרוטוקול ואתיחס אליה.

אליהו שפיזור (המערך) :

תודה.

5212. סיבת הברור המשטרתי שהוזמן אליו

מר וליד צאדק

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979) :

מר וליד צאדק מוחמד, תושב טייבה, השתתף בכנס "גיו-אטלוק" בווינגטון בין התאריכים 27—31 באוקטובר 1979.

ביום 14 בדצמבר 1979 קיבל הזמנה דחופה לחקירה במשטרת מרחב השרון (נתניה) בעניין השתתפותו בכנס הנ"ל.

רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מה היא סיבת הזמנתו של מר צאדק לחקירה משטרתית?

2. האם אזרחים יהודים שהשתתפו בכנס "גיו-אטלוק" הוזמנו אף הם לחקירה משטרתית?

שר-הפנים י. בורג :

1-2. האזרח הנזכר בשאלתה הוזמן למשטרת מר-

השביטה, טען שהסיבה לגרעון שנוצר בעיריית תל-אביב, היא חוסר ההיענות של משרדי הממשלה להעביר לעיריה את הכספים המגיעים לה.

רצוני לשאול :

1. בכמה הסתכם הגרעון של עיריית תל-אביב ב-31 במארס 1979?

2. בכמה גדל הגרעון של העיריה במחצית הראשונה של שנת התקציב 1979/80?

3. מה הן הסיבות שגרמו לגרעון הקיים?

4. כמה חייבים משרדי הממשלה השונים לעיריית תל-אביב? בעד אילו פעולות ישנו החוב?

5. האם לזעת שר הפנים מערכת הכספים של עיריית תל-אביב היא חסכונית או בזבזנית?

6. במידה שיש ביוזבו בהוצאות של עיריית תל-אביב, אילו אמצעים נקט משרד הפנים כדי למנוע תופעות של בזבזנות?

שר-הפנים י. בורג :

1. גרעון עיריית תל-אביב ליום 31 במארס 1979 הסתכם בכ-1.1 מיליארד לירות.

2. הגרעון השוטף של העיריה לתקופה אפריל 1979 — ספטמבר 1979, לפי סיכומי העיריה, הוא 752,040,000 לירות.

3. הסיבות שגרמו לגרעון הן : א. העלאות השכר בשנת 1978/79 בהתאם להסכמי העבודה, במשק ; ב. הת-ייקרויות מעל המתוכנן בתקציב ; ג. פיגורים בהעברת כספים המגיעים לעיריה.

4. חובות משרדי הממשלה לעיריה בקשר לפעולות שונות הסתכמו, לפי נתוני העיריה, ליום 30 בספטמבר 1979 בכ-72,690,000 לירות.

5-6. מנכ"ל משרד הפנים מינה ועדה משותפת למשרד, לאוצר ולעיריה, אשר מתפקידה לבדוק את מערכת הכספים של העיריה לאור היותה עיריה הנותנת שירותים מטרופוליטאניים מעבר לשירותים המקומיים המקובלים.

לאור ממצאיה של הוועדה ניתן יהיה להתייחס להוצאותיה של העיריה.

5170. גביית חובות באמצעות שירותי גבייה

פרטיים

חבר-הכנסת א. שפיזור שאל את שר הפנים ביום י"א בטבת תש"ם (31 בדצמבר 1979) :

בעתונות היו לאחרונה פירסומים על אנשי עסקים המשתמשים בשירותי גבייה פרטיים לגביית חובות המגיעים להם. גביית חובות בדרך זו היא בלתי-חוקית, וב-מדינה מתוקנת מן הראוי שגביית חובות תיעשה תחת עיניהם הפקוחות של בתי-המשפט ומשרדי ההוצאה-לפועל.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. מה הם ממדי התופעה הנזכרת?

ב. מי הם הגופים הנותנים את שירותי הגבייה הפרטיים?

ג. האם יש קשר בין גופים אלה לעולם התחתון?

ד. כיצד בדעת המשטרה להתמודד עם התופעה?

שר-הפנים י. בורג :

אינני חושב שבמת הכנסת היא מקור מודיעין למצבי חקירות העוסקות בענייני פלילים. אבל אם יש לי כבר רשות לענות על השאלה הנוספת אני רוצה לומר : אינני מבין ניסוח מסוים. אם השואל הנכבד מעונין בכך ש"ייתמו חטאים מן הארץ" — זה דבר אחד. אבל למה הוא היה צריך לשאול בשאלה כזו האם האדם תרם למוסדות דתיים ? זו קושיה שבהודמנות של שאלה נוספת התאפשר לי להקשותה.

משה שמיר (התחיה—בנאי) :
מותר לי לענות על שאלת השר ?

היו"ר ח. גרופמן :
לא, זו כבר שאלה שלישית.

5263. זיוף דרכונים ישראלים וזיוות
לארצות-הברית

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום י"א בטבת תש"ס (7 בינואר 1980) :

מאנשים הבקאים בעולם הפשע בישראל נודע לי כי קיימת בארץ מערכת מאורגנת המתעסקת במסחר לא חוקי בדרכונים ישראלים ובזיוות מזויפות. לארצות-הברית. אם כי לפני זמן-מה עצרה המשטרה קבוצת אנשים החשודים בעבירות אלה, הרי היה זה מעצר של חוליה אחת גרידא, גם היא לא בעלת משמעות במערכת לא חוקית זו. ראשי מערכת פשע זו מתהלכים עדיין חפשיים. חומרתה והיקפה ידועים, לפי מיטב ידיעתי, גם למשטרה הידועת, ודאי, כמוני שהיצע הדרכונים המזויפים פים בארץ הוא רב, ומחירו של דרכון נע בין 10,000 ל-15,000 לירות (כפוף לאינפלציה ולביקוש באותה תקופה), וכי בשוק הזיוות המזויפות לארצות-הברית נע המחיר בין 50,000 ל-100,000 לירות (המחיר תלוי בטיב הסחורה, היינו הזיוף, ובגורמים נוספים הפועלים באותה עת בשטח ומשפיעים על המחיר).

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי :
מה בדעת המשטרה לעשות כדי להגביר את המלחמה בסוג זה של פשע ?

שר-הפנים י. בורג :

אין בידי המשטרה נתונים מרוכזים על היקף גניבות או זיוף דרכונים וזיוות ועל היקף הסחר במסמכים מסוג זה, גנבים או מזויפים.

המשטרה פועלת כנדרש לחקירתה ובדיקתה של כל ידיעה בנושא, ובדעתה להמשיך ולפעול כך. המשטרה תשמח לקבל כל מידע שיש בידי השואל הנכבד למען תוכל לערוך חקירה בהתאם.

היו"ר ח. גרופמן :
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

רב שילנסקי (הליכוד) :
כבוד השר, מאז הגשתי את השאלתה ועד עכשיו נתקבלו כבר כל מיני נתונים נוספים וגם היו מעצרים רבים בקשר לנושא הזה. פורסם גם מידע הקשור לשג"רירות האמריקנית.

שר-הפנים י. בורג :

אני חושב שאתה צריך, במקום שאלה, להביע חוקרה למשטרה על שהיא עוסקת בנושא.

חב השרון שלא בקשר להשתתפותו בכנס של "ניו-אוס-לוק" אלא לבידור בעניין אחר.
פרטי הבידור שנערך עמו ידועים לו.

היו"ר ח. גרופמן :
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
כבוד השר, הואיל והאזרח הנדון הוא ידידי הטוב והגירסה שלו סותרת לחלוטין את הגירסה שמסרה המשטרה רה באמצעותך, האם אני יכול לבקש ממך לבדוק את העניין מחדש ?

שר-הפנים י. בורג :
אינני מוכן, מתוך סיבה פשוטה שאני רוצה לומר אותה לבית : אתה אמרת שהאיש המוזכר בשאלתה הוא ידיד טוב שלך. היות שאינני מכיר אותו אני מניח שזה דבר טוב שיש לך ידיד כזה. אולם זה עדיין לא מצדיק להעמיד כאן מה שהוא אומר מול הדברים שאני קורא מן הכתב. אם יש לך גירסה אחרת ואתה בטוח באמת שלה, אתה יכול להגיש שאלתה נוספת על יסוד הגירסה שלך.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
תודה.

5213. החקירה בענייניו של מר פרושינובסקי
החשוד במעשי מירמה

חבר-הכנסת מ. שמיר שאל את שר הפנים ביום י"א בטבת תש"ס (31 בדצמבר 1979) :

בקשר לחשדות כי מר יוסף פרושינובסקי הוציא במירמה מחברת "שרסון-כלל" 45 מיליון לירות אבקש את תשובת השר על השאלות הבאות :

1. האם נכונות הידיעות, שהתפרסמו בעתונות, כי לא טופל המקרה שלו ביעילות מספקת על-ידי המשטרה ?
2. האם נכונות הידיעות כי הנ"ל היה תורם גדול למוסדות דתיים במדינה ?
3. האם יודעת המשטרה להסביר כיצד הצליח הנ"ל להיעלם יחד עם משפחתו ?

שר-הפנים י. בורג :

1. לא. משהוגשה למשטרה תלונה נגד האדם הנזכר בשאלתה נפתחה בנדון חקירה, כמקובל.

2. במשטרה אין רישום אם אדם מסוים תורם למוסדות דתיים במדינה או למוסדות לאומיים כלשהם.

3. אשתו וילדיו של האדם הנזכר בשאלתה אינם חשודים, והם עזבו את הארץ כדין. על-פי רישומי ביקורת הגבולות לא עזב החשוד את הארץ לאחרונה. אם אכן עזב החשוד את הארץ, קרוב לוודאי שהדבר נעשה שלא בעזרת דרכו האמיתי. כאשר נמסרה התלונה למשטרה כבר לא היה החשוד בביתו ואי-אפשר היה למנוע את יציאתו מהארץ.

היו"ר ח. גרופמן :
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת משה שמיר.

משה שמיר (התחיה—בנאי) :
האם אפשר לדעת מה מצב החקירה כרגע ?

מודעות פרסומת ענקיות אשר החברות השונות מפרסמות עלידי חברות "אגד" ו"דן". המחנק והצפיפות באוטובוסיים מחייבים נקיטת קו נוקשה כלפי המפירים את החוק וממשיכים בעישון למרות האיסור.

מטרה רציני נוסף בא מצדם של הנהגים הפותחים את מכשירי הראדיו עד למאקסימום, ללא התחשבות כלשהי בציבור הרחב שהם אמורים לשרת.

דומה כי בנוסף על הקהל המזלזל בהתנהגות במקור מות ציבור, כמו האוטובוס, הרי שמשרתיו, במקרה זה הנהגים, אינם נמנים עם המסייעים לשיפור המצב שיש וניתן לשפרו.

אבקש מאת השר להשיב לי :

1. מה נעשה בחברות התחבורה הציבורית על-מנת להבהיר לנהגים את תפקידם כמשרתי הציבור ושומרי החוק בתוך האוטובוס ?

2. האם אין מקום להתחמרה בעונשים במקרים שבהם עוברים הנוסעים על החוק (עישון), ומה דינו של נהג המטריד את הנוסעים במוסיקה רעשנית למרות בקשות הנוסעים להנמיך את עוצמת המכשיר ?

3. מדוע מודעות האוסרות עישון הן מינימאליות וזעירות לעומת מודעות הפרסומת המשתרעות על פני שטח נרחב של האוטובוס ? האם רווחיה של חברת הניסעות מן הפירסום הנ"ל עולים על חשיבות נוחותו של הנוסע והקניית הרגלי התנהגות נאותים ?

4. מה בדעת משרד הפנים לעשות לשיפור המצב הן במישור החינוך האזרחי והן בדרישות מ"דן" ו"אגד" ?

שר-הפנים י. בורג :

1, 3, 4. הפיקוח על חברות התחבורה הציבוריות הוא בידי משרד התחבורה.

2. א) משטרת ישראל פונה עתה לקואופרטיבים לתחבורה בבקשה לעשות שימוש רב יותר בסמכות המוקנית להם על-פי החוק ולאכוף את איסור העישון אם עלידי הורדת הנוסע מהאוטובוס אם עלידי הבאתו של המעשן לתחנת המשטרה ואם עלידי הגשת תלונה למשטרה. משטרת ישראל תנקוט מדי פעם גם צעדים מטעמה להגברת אכיפת החוק האוסר עישון באוטובוסים.

ב) עליפי תקנה 422 לתקנות התעבורה, תשכ"א—1961 : "הפעלת מקלט ראדיו (א) הנהג והכרטיסן לא יפעילו מקלט ראדיו או מכשיר אחר המשמיע קולות או צלילים באוטובוס בקול רם, הן בנסיעות עירוניות והן בין-עירוניות, ועליהם להפסיק את פעולת הרמקולים המיועדים לנוסעים וכן להנמיך את קול הרמקולים שלידם, לפי דרישת הנוסעים."

מרכי וירשבעסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

מקלט ; אומרים מקלט ולא מקלט.

שר-הפנים י. בורג :

מקלט, תודה, אני רואה שאתה קלטת ואני לא קלעתי.

אבל היות שאתה תלמיד שלי — — —

מרכי וירשבעסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

אתה תמיד חוזר על זה, ואני תמיד גאה על זה.

שר-הפנים י. בורג :

מכל תלמידי השכלתי. הלוואי וזה היה מתקיים גם בדברים אחרים.

רב שילנסקי (הליכוד) :

אני באמת מביע הוקרה, אבל השאלה היא : לנוח הגילויים שעכשיו "עלו עליהם", מה בדעת המשטרה לעשות כדי להפסיק זאת ?

שר-הפנים י. בורג :

המשטרה עושה הכול כדי להפסיק כל פעולה בלתי-חוקית.

היו"ר ח. גרוסמן :

חברי הכנסת, אין זו חובה לשאול שאלה נוספת אחרי כל שאלתה.

5290. אכיפת ההוראות של שירותי הכבאות במפעלים

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980) :

מתוכיר של רשויות הכבאות, אשר הופץ בין חברות הביטוח, עולה שעשרות מפעלים אינם עומדים בדרישות הביטוח המינימאליות של רשויות הכבאות.

חמישה מפעלים אף מסרבים לאפשר לנציגי רשויות הכיבוי לבצע ביקורת בטיחותית בתחומם:

אודה לשר אם ישיב לי :

א. מה בדעת השר לעשות כדי לאכוף על המפעלים הנזכרים סידורי בטיחות חולמים ?

ב. האם מאפשרות התקנות הקיימות אכיפה אפקטיבית של תקנות הבטיחות של רשויות הכיבוי ?

ג. האם קיימת אפשרות להגיש לרשויות הכיבוי סיוע משטרי, כנגד המפעלים ה"סרבנים" ?

ד. האם אין הסירוב לשתף פעולה עם פקחי רשויות הכיבוי מהווה עבירה פלילית ?

שר-הפנים י. בורג :

א. ככלל יש לציין שהמפעלים מקיימים את הוראות שירותי הכבאות בדבר סדרי הכבאות הנדרשים מהם, וזאת בהתבסס על תקנות שירותי הכבאות.

ב. החוק והתקנות הקיימות מאפשרים אכיפה אפקטיבית של סידורי הכבאות הנדרשים במפעלים.

ג. קיימת אפשרות לקבל סיוע משטרי באכיפת חוק שירותי הכבאות ותקנותיו לגבי מפעלים "סרבנים". עד כה טרם היה צורך בכך.

ד. הסירוב לשתף פעולה עם רשויות הכבאות מהווה עבירה פלילית, במידה שיש בסירוב עבירה על הוראות חוק שירותי הכבאות או התקנות שהותקנו על-פיו. זאת על-פי סעיף 34 לחוק שירותי הכבאות, תשי"ט—1959.

5295. עישון באוטובוסים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980) :

מדובר רבות באיכות חיינו הירודה למרות שפע החוקים הקיימים והבאים להגן על האזרח. אך פניותיהם התוזרות ונשנות של אזרחים הסובלים סבל רב מחמת המפגעים השונים דורשות בדיקה ממוחשבת ורצינית של הנושא. אחת הפניות אשר נתקבלה אצלי לא מומן מתייחס לעישון הסיגריות באוטובוסים. אמנם יש מדבקות סגנות האוסרות עישון, אך הן מוצנעות לעומת כל אותן

5207. הכאת עציר על-ידי שוטרים

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר הפנים ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

בעתונות נמסר שמר אליהו עוזרי זוכה מאשמת קשירת קשר לסחור בסמים. השופט, כך נמסר, קיבל את טענתו שהוכה על-ידי שוטרים והודאתו הוצאה ממנו בכוח. כן נמסר שקצין בודק, שמונה לבדוק את המקרה, מסר לפרקליטות מחוז תל-אביב את המלצותיו להעמיד את השוטרים לדין.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

א. מה נעשה בעקבות המלצותיו של הקצין הבודק?
ב. מי מהשוטרים המעורבים בעניין נענש ומה היה עונשו?

ג. אם לא נעשה מאומה, מדוע לא ומה מתכונן השר לעשות?

ד. מה עושה השר כדי למנוע הישנות מקרים דומים?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(ל הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א-ג. על-פי החלטת הממונה על הביקורת ועל תלונות הציבור שבמטה הארצי של המשטרה הועבר לפרקליט מחוז תל-אביב חומר הבירור בתלונת מר אליהו עוזרי בהמלצה להעמיד איש משטרה לשעבר לדין. החלטת פרקליט המחוז טרם נתקבלה, וטרם הוגש כתב אישום.

ד. עמדת פיקוד המשטרה היא שכל שימוש בלתי-מוצדק בכוח כלפי אזרח אסור בתכלית האיסור, וכל תלונה על שימוש בכוח המגיעה לידיעת המשטרה נבדקת באופן יסודי.

המשטרה מתייחסת בחומרה לאנשי משטרה שהתלונות נגדם נמצאות מוצדקות ופועלת הן במישור ההסברתי-חינוכי והן במישור המשמעתי-עונשי לביעור תופעות אלה.

5208. גניבות מכוניות "מרצדס" בישראל

חברת-הכנסת ש. פלאמר-שרון שאל את שר הפנים ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

בתקופה האחרונה נגנבו בארץ כ-40 מכוניות מסוג "וולוו" ו-"מרצדס". המכוניות מועברות לסיני, נקברות בחולות, ובשלב הבא מוכרות ונמכרות במצרים.

השטח המהווה את נתיב ההברחות עומד להיות מוחזר ב-25 בינואר 1980 לידי המצרים.

קניית הרכב בארץ מתבצעת בדולרים, ואילו הפיצויים שחברות הביטוח משלמות לניזוק מהגניבה הם בלירות ישראליות. יוצא מזה שהולכים לאיבוד מקופת אוצר המדינה כ-5 מיליון דולר, שהם נזק חמור בתקופה זאת של צימצומים כלכליים.

עיקר האוכלוסיה הנפגעת ממכת גניבות זו היא בעלי מוניות ונהגי מוניות, שזו היא להם פרנסתם לקיום משפחותיהם והם אינם גמנים עם השכבה החזקה מבחינה כלכלית במדינה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. מה עשתה המשטרה לאיתור וגילוי המכוניות הגנובות?

ב. מה פעלה המשטרה עד כה לחשיפת הרשת הער-מדת מאחורי פעולה מיבצעית זו?

5209. מעשי חבלה במועדון "שלי" בתל-אביב

חברת-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הפנים ביום כ"ה בטבת תש"ם (14 בינואר 1980):

אבקש להשיב לי על השאלות הבאות הנוגעות להתפרצויות ולמעשי חבלה של בריונים במועדון של תנועת "שלי" ברחוב בוגרשוב 60 בתל-אביב:

א. כמה פעמים בוצעו בשנת 1979 מעשי בריונות וחבלה כלפי מועדון "שלי" ברחוב בוגרשוב 60 בתל-אביב?

ב. מה אומדן הנזק של הפגיעות הבריוניים הג"ל במועדון "שלי"?

ג. מדוע, לאחר כל פינוע, מסרבת משטרת תל-אביב לבקר במועדון ולבצע חקירה במקום, ובמקום זאת היא עומדת על כך שיבוא מישהו מאנשי "שלי" להתלונן במשטרה?

ד. מדוע לא נתפסו עדיין העבריינים הבריונים מבצעי הפגיעות במועדון "שלי" בתל-אביב?

ה. מדוע אין המשטרה קובעת שמירה ובטחון כדי למנוע מעשי בריונות נוספים נגד מועדון "שלי" וכדי לתפוס סוף סוף את הבריונים?

שר-הפנים י. בורג:

א. בשנת 1979 הוגשו למשטרה שלוש תלונות בנושא.

ב. בשניים מן המקרים לא נגרם למועדון נזק ממשי. במקרה שלישי נאמד הנזק על-ידי המתלוננים ב-30,000 לירות.

ג. הטענה שהמשטרה מסרבת לבקר במועדון אינה נכונה. אך לא כל הודעה למשטרה מחייבת יציאה של אנשי משטרה לקבלת התלונה במקום האירוע. הטיפול המשטרתי נקבע לפי טיב המקרה, חומרתו והנסיבות. מהבדיקה שנערכה במשטרה עולה שבעקבות תלונה אחת, מתוך שלוש שהוגשו, היה צורך בכיקור חוקרים במקום והם אכן יצאו לשם.

ד. עד כה לא עלה בידי המשטרה לקבוע את זהות מבצעי מעשים אלה. המתלוננים עצמם לא היו מסוגלים למסור פרטים שיהא בהם כדי לקדם את החקירה.

ה. אין זה מחובת המשטרה לקבוע סדרי שמירה במקום. עם זאת היא מוכנה לעוץ עצה ולהושיט עזרה ככל שתידרש.

היו"ר ח. גרופמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אולי כבוד השר מוכן להעביר לשוטרים את המידע שהסיסמאות שנכתבו ליד מועדון "שלי" זהות בתוכנו ובכתיב שלהן עם סיסמאות הנאצה שנכתבו על קיר ביתו של חברת-הכנסת מאיר פעיל וליד ביתו של חברת-הכנסת יוסי שריד? תודה רבה.

שר-הפנים י. בורג:

אני הייתי שר הדואר, אבל במקרה דגן אתה יכול להעביר את הידיעות בעצמך ואין אני מתווך.

תשובת שריהפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. משטרת ישראל, בסיוע כוחות צה"ל, מקיימת מיבצע לאיתור הרכב הגנוב. בין יתר הפעולות הננקטות על-ידי המשטרה בנושא זה יש לציין בדיקות כלי-רכב במחסומי משטרה המופעלים בכל רחבי הארץ וכן ביצוע פעולות מניעה וסריקה בדרום, כדי לגלות כלי-רכב גנובים ולמנוע הכנסתם לאזורי עזה וסיני. הפעילות מתמקדת באזורים שבתחומם צירי ההברחה; יחידות משטרה במחוז הדרומי נקראו לערנות מיוחדת וכל הודעה על גניבת רכב מהסוגים הנזכרים בשאלתה מדווחת גם ליחידות אלה.

גם יתר מחוזות המשטרה בגזרות אחריותם נותנים עדיפות לתפיסת כלי-רכב גנובים באמצעות המחסומים המופעלים על-ידים וניידות הסיוע והתנועה. עד למועד הכנת תשובה זו נתגלו באזורי רצועת-עזה וצפון-סיני 129 כלי-רכב.

ב. בנוסף על הפעילות המיבצעית הנזכרת לעיל קיימת פעילות מודיעינית בנושא זה. מהחקירות שנוהלו ומהדי-ווחים המודיעיניים המצויים בידי המשטרה לא הוכח כי מאחורי הפעילות העבריינית הזאת עומדת רשת.

5373. דברי הממונה על מחוז הצפון

בכנס מעצת הגליל בעכו

חבר-הכנסת ש. מולידאנו שאל את שר הפנים ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

בכלי-התקשורת נמסר כי הממונה על מחוז הצפון מר קניג מסר בכנס מועצת הגליל שנערך בעכו כי "מצויות כיום ארבע מועצות מקומיות במגזר הערבי המקבלות תמיכה רצינית מאש"פ".

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם אמר הממונה דברים אלה ?

2. האם הידיעה נכונה ?

3. אם כן — מה בדעת השר לעשות כדי להפסיק תמיכה זו, כי הרי מדובר בכפרים ערביים שחושבים אורחי מדינת ישראל ולא בערביי השטחים המוחזקים ?

4. אם הידיעה אינה נכונה, מדוע מסר הממונה על מחוז הצפון לציבור מידע בלתי-נכון ?

5. אף אם המידע נכון, האם זה מעניינו ותפקידו של הממונה על המחוז לדווח לציבור בנושא זה, שהוא בתחום אחריותם של גורמי הבטחון המוסמכים ?

6. האם מוכן השר להורות לממונים על המחוזות להתרכז בעתיד בנושאים מוניציפאליים ולא בקשרים שיש לאזרחי ישראל עם אש"פ ?

תשובת שריהפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—6. הדברים לא נאמרו על-ידי הממונה על מחוז הצפון. לגופו של עניין, הדברים הוכחו בכלי-התקשורת על-ידי סגן ראש הממשלה ביום 3 בינואר 1980, בעת ביקורו בעיריית שפרעם.

5375. השבתת העיירה אפקים

חבר-הכנסת ש. אליהו שאל את שר הפנים ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

בעקבות השבתת אפקים על-ידי אורחיה ופניות שהיו אלי בדבר אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם בעקבות השביתה וההפגנה שהתקיימה באפ-קים בדק משרדו את הנעשה בעיירה ובמיוחד את אופן ניהולה על-ידי המועצה המקומית וראשה הנבחר ?

2. האם נכון הדבר כי ראש המועצה המקומית אפקים הוא שעמד מאחורי אירגון השבתת הישוב ?

3. מה בכוונת השר לעשות להידוק הפיקוח על הנעשה בעיירה אפקים ?

שר-הפנים י. בורג :

1. מצבה של העיירה אפקים ואופן ניהולה על-ידי המועצה המקומית ידועים למשרד הפנים מתוך מגע וטיפול שוטף בנושאים חשובים הנמצאים בתחום אחריותה של המועצה ובתחום אחריותו של המשרד.

2. ראש המועצה המקומית היה אחד מזיזי השבתת הישוב יחד עם גורמים ציבוריים אחרים. משרד הפנים הפנה את תשומת-לבו של ראש המועצה לכך שלמרות חופש הביטוי והמחאה אין השבתת הישוב שיטה הולמת לפתרון הבעיות.

3. משרד הפנים מקיים מגע שוטף עם המועצה המ-קומית, על-מנת לאפשר ניהול תקין של העיירה.

5376. הפחתת האשמות במועצות מקומיות ערביות

על-ידי מר קניג

חבר-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980) :

לפני כשלושה שבועות פורסם מפיו של הממונה על מחוז הצפון מר ישראל קניג כי ארבע מועצות מקו-מיות ערביות, ביניהן דיר-אל-אסד ועראבה, קיבלו כספים מגורמים מחוץ-לארץ המזוהים עם אש"פ.

ראשי המועצות המקומיות דיר-אל-אסד ועראבה הכ-חישו בפומבי את ההאשמות האלה אשר יוחסו להם, ולא נודע מי המה שתי המועצות המקומיות האחרות.

התפרסם, כמזכיר, שמנכ"ל משרד הפנים ביקש מהמ-מונה על המחוז הנ"ל להעביר לו רשימה של המועצות המקומיות הערביות שקיבלו כספים מחוברים לא ידידותיים לישראל.

הטחת האשמות כאלה בנציגי ציבור ערבים ישראלים היא מעשה רציני שתוצאתו חמורה, ולא ייתכן שמעשה זה לא יבורר באופן יסודי ואמין. זכאים ראשי המועצות הערביות וחבריהן כי דברים אלה יוכחו על ידך, בפומבי ובבהירות מלאה, וזאת בתוקף תפקידך ובמסגרת אחריותך.

אבקשך להשיב לי :

1. האם הינך נכון להצהיר במפורש כי הדברים הנ"ל הם חסרי כל יסוד ?

2. מה המה הפעולות שהינך מתעתד לנקוט למניעת פירסומים בלתי-אתראיים מצד משרדך בעתיד ?

תשובת שריהפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תשובתי וזה עם תשובתי מהיום על השאלתה מס' 5373, וזה נוסח התשובה :

הדברים לא נאמרו על-ידי הממונה על מחוז הצפון. לגופו של עניין, הדברים הוכחו בכלי-התקשורת על-ידי סגן ראש הממשלה ביום 3 בינואר 1980, בעת ביקורו בעיריית שפרעם.

5378. התנכלויות הכדואים לתושבי נבטים

חברת-הכנסת מ. קצב שאל את שר הפנים ביום ג' בשבט תש"ם (21 בינואר 1980):

המושב נבטים, הנמצא ברחוק של כ-10 ק"מ מבאר-שבע, מוקף בחושבים בדואים המתנכלים לציד ולרכוש. לדברי רכז הבטחון של המושב אין כמעט יום שבו לא נגרם נזק לאחד מענפי המושב, ולאחרונה גם נותצו מצבות בבית-העלמין במקום.

לדברי אנשי המושב לא הועילו, עד עתה, כל הפניות שהפנו למשטרה, ועוד הם טוענים כי משייכים את המושב מבחינת המשטרה לתחנת ערד, המרוחקת כ-70 ק"מ, והרי עדיף לשייכה לתחנת באר-שבע, שהיא הקרובה יותר.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. מה האמת בידיעה הנ"ל?
2. מה בדעת משרדו לעשות כדי למנוע פגיעה בתושבי נבטים?
3. האם בדעת השר להורות כי נבטים תהא בתחום האחריות של משטרת באר-שבע?

שר-הפנים י. בורג:

1. מספר התלונות שהוגשו למשטרה במהלך השנה החולפת אינו משקף מציאות כמתואר בשאילתה. בשנת 1979 נפתחו במשטרת ערד 19 תיקים לחקירת התלונות של תושבי מושב נבטים.

2. כל תלונה זוכה לתשומת-לב מרובה ונחקרת כנדרש. מלבד זאת מפקחת משטרת ערד דרך-קבע על הנעשה באזור באמצעות סיורים קבועים של המשטרה ושל משמר-הגבול, וכן נעשות פעולות הסברה נרחבות בקרב השייכים של הבדואים באזור. פעילות זו תימשך, ואם יהיה צורך — אף תוגבר.

3. מסיבות שונות, אירגוניות ואחרות, הוצמד בעבר האזור הכולל גם את מושב נבטים לתחנת המשטרה ערד. עניין זה ייבחן מחדש במסגרת הדיונים על היערכות המשטרה ופריסתה בשטח.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

האם אפשר לשמוע, בבקשה, את התשובה על הש-אילתה 5373?

היו"ר ח. גרוסקין:

בבקשה.

(שר-הפנים י. בורג קורא את התשובה לשאילתה מס' 5373, ראה לעיל עמ' 2322).

5422. הטיפול בתלונות שאינן פליליות

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום ט' בשבט תש"ם (27 בינואר 1980):

ביום שישי, 28 בדצמבר 1979, בעקבות ויכוח בין אב לסגן מנהל בית-הספר "עמל א'" בפתח-תקווה, שבו גדונה התנהגות הכן בבית-הספר, הגיש התלמיד תלונה למשטרה נגד המורה אשר איים, כביכול, עליו כי יורחק מבית-הספר אם יחמיד בהתנהגותו הפוגעת.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הם הנהלים של משטרת ישראל לטיפול בת-לונות שאינן פליליות?

2. האם בכל מקרה שבו מוגשת תלונה על סיכסוך בין שני אזרחים (סיכסוך שעניים, בעל ואשה) נפתח תיק, ושומר מגיע מייד לבית הנתבע?

3. האם לדעת השר רשאי גורם חיצוני — במקרה זה המשטרה — להתערב בעניין שהוא פדאגוגי לחלוטין ובו לא היתה בפירוש חריגה מסמכות מורה כלפי תלמידו?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על המשטרה החובה לטפל בתלונות הנוגעות לעבירות פליליות בלבד. אם מתברר שאין מגלה עבירה פלילית נגזות התלונה ללא טיפול נוסף.

2. כל מקרה מטופל בהתאם לנסיבותיו ויציאת שוטר למקום האירוע היא בהתאם לצורך, בהתחשב במהות העניין. המגמה היא למנוע ככל האפשר את החרפת הסיכסוך.

3. ככלל אין המשטרה מתערבת בעניינים פדאגוגיים שאין להם היבט פלילי. במקרה זה התקבלה תלונה מה-תלמיד ומאביו, ולשוטר שקיבל את התלונה לא היה ברור מתכנה שמדובר בבעיה חינוכית. לאחר שהשוטר ביקר בבית המורה ושמע את תגובתו התברר לו כי אין מדובר בעניין פלילי המחייב טיפול משטרי, והטיפול הופסק.

5423. עיכוב קידומם של עומרים שהוואשמו

בשימוש בכוח

חברת-הכנסת ר. מילוא שאל את שר הפנים ביום ט' בשבט תש"ם (27 בינואר 1980):

הובא לידיעתי, על-ידי גורמים בכירים במשטרה, כי כל תלונה המוגשת נגד איש משטרה על שימוש בכוח מעכבת את ההתקדמות המקצועית והקידום בדרגות לת-קופה ארוכה, כתוצאה מרישום "נקודה שחורה" בתיק האישי. מצב זה גורם לרתיעה אצל שוטרים רבים מטיפול הולם בתופעות עבריינות אלימה, אשר ממדיה גברו מאוד לאחרונה.

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

- א. האם ידיעות הנ"ל נכונות?
- ב. האם האווירה הקיימת במשטרה כתוצאה ממצב זה אינה בולמת את המלחמה בפשע?

ג. האם אנשי משטרה אינם נתונים לסחיטה על-ידי עולם הפשע עקב מדיניות זו?

ד. מה בדעת השר לעשות כדי להגביר את ההגנה על הלוחמים בפשע במקום על הפושעים?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. לא.

ב. למשטרה אמנם מסור שיקול-הדעת אם להימנע מקידומו של איש משטרה שמתנהגת נגדו חקירה כחשוד בביצוע עבירה פלילית או משמעתית, אך ההנחיות וה-פראקטיקה הן שאין מעכבים את קידומו של השוטר בשלב החקירה כשאין הצדקה לכך. כל מקרה נבדק, כמוכן, לגופו.

ג. לא.

ד. המשטרה עושה לשמירת זכויות אנשיה.

ג. אם התשובות על כל אלו שליליות, מה פשר הדברים שנאמרו בעת חילופי המסכילים?

שר-הפנים י. בורג :

א. לא.

ב. לא.

ג. הדברים לא נאמרו.

5466. נטיעת פארק בפסיבת תחנת-הכוח
בחורה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"ט בשבט תש"ם (6 בפברואר 1980) :

תחנת-הכוח בחדרה תופעל בשנת 1981. אחד מהאמצעים למניעת התפשטות הזיהום שייווצר מהשימוש בפחם הוא נטיעת פארק סביב אתר התחנה.

ביקרתי במקום והנני מצטער לקבוע שחלפו כשנתיים בלא שהעצים ניטעו (פרט לקטע צר). מחברת החשמל נמסר לי שמטעמה אין עיכוב ההשתתפות בהוצאות הנטיעות. בינתיים חלף זמן יקר בלא ביצוע הנטיעות.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. מדוע לא בוצעו נטיעות הפארק הנ"ל?

2. מה עומד המשרד לעשות כדי שהנטיעות לא תידחיינה?

שר-הפנים י. בורג :

1. האדמות המיועדות לפארק הן אדמות פרטיות, ויש צורך להפקיע אותן. תכנית-המיתאר שאושרה עליידי הממשלה מאפשרת זאת, והמנגנונים של הוועדה המחוזית חיפה והוועדה המקומית חדרה פועלים בהתאם. יש צורך לגייס סכומים גדולים לצורך תשלום פיצויים לבעלי הקרקעות ולביצוע עבודות התיכון המפורט ותחילת העבודה בשטח.

2. א. אדריכל הגנים, שעליו הוטלה המשימה, מעבד עתה תכנון מפורט כדי שניתן יהיה להתחיל בעבודות בשטח; ב. הוחלט על הקמת מינהלת הפארק בראשות מנכ"ל חברת החשמל ובשותפות עם עיריית חדרה, חברת החשמל ומשרד הפנים, על-מנת שתהיה אחראית לקידום מעשי רצח נוספים. לפנינו מתחוללת מערכת "חיסול חשבונות" (כלשון העולם-התחתון). אורחים נרצחים כאילו היינו חוזים במחזה סיריאליסטי. לרציחות נותנים הסברים רשמיים ורשמיים-למחצה. מבצעי הפשע מתהלכים, בינתיים, חפשיים.

5468. פעולות המשטרה לגילוי רצחיו של
דוד שולמן

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"ט בשבט תש"ם (6 בפברואר 1980) :

מאז רצח שולמן ז"ל, בעל "מרס" — עסקי מכירת רהיטים, על-ידי הטמנת פצצה במכוניתו, חלף זמן רב. אף שהמשטרה הקימה צוות חקירה מיוחד לא נודע על גילוי הרוצח (או הרוצחים). בינתיים קושרים ברצח הנ"ל מעשי רצח נוספים. לפנינו מתחוללת מערכת "חיסול חשבונות" (כלשון העולם-התחתון). אורחים נרצחים כאילו היינו חוזים במחזה סיריאליסטי. לרציחות נותנים הסברים רשמיים ורשמיים-למחצה. מבצעי הפשע מתהלכים, בינתיים, חפשיים.

אודה לשר אם ישיב לי :

א. מה העלו עד כה פעולות המשטרה לגילוי רצחיו של דוד שולמן?

5424. הברחת מכוניות "מרצדס" דרך סיני
למצרים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ט' בשבט תש"ם (27 בינואר 1980) :

לאחרונה נתגלו מכוניות יקרות (בעיקר מסוג "מרצדס") כשהן קבורות בחולות סיני, והן גועדו, לאחר מכן, להברחה אל מעבר לגבול. בקשר לכך אבקש מהשר להשיב לי :

1. כמה מכוניות מסוג "מרצדס", "וולוו" ו-ב.מ.ו. נגנבו בשנה האחרונה?

2. כמה מהן הוברחו למצרים?

3. כמה מהן נמצאו חבויות מתחת לחולות בסיני?

4. מה ערך הגניבות הנ"ל?

5. מה גילתה המשטרה בקשר לזהות הגנבים, מספרם, מקום מגוריהם?

6. האם משטרת מצרים נתבקשה לסייע בגילוי הגניבות והגנבים?

7. אם כן — מה היו התוצאות?

שר-הפנים י. בורג :

1. בשנת 1979 נגנבו 250 מכוניות מסוג "מרצדס", 232 מסוג ב.מ.ו. ו-196 מכוניות מסוג "וולוו".

2. לא ידוע.

3. עד למועד הכנת תשובה זו נתגלו באזור רצועת-עזה וצפון-סיני 129 כלי-רכב. בינתיים היו גילויים חשודים בים מאד.

4. אומדן ערך המכוניות הגנובות נעשה במשטרה על סמך הנתונים המתקבלים מהמחלוננים, המסתמכים על ערכן של המכוניות בשוק, והנתונים שבידיה אינם בדויים.

5. בימים אלה נחקרים על-ידי המשטרה חשודים מספר, תושבי רצועת-עזה וצפון-סיני, אך לא יהיה זה מן התועלת למסור פרטים נוספים בשלב זה.

6-7. השלטונות בצפון-סיני נתבקשו לסייע בידי משטרת ישראל, ואכן חלק מכלי-הרכב התגלה בעזרתם. משטרת ישראל מחפשת עדיין דרכים נוספות לשיתוף פעולה עם השלטונות המצריים.

5425. דברים על היערכות המשטרה לבלית
אי-השקט הצפוי בשל החמרת המצב הכלכלי

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הפנים ביום ט' בשבט תש"ם (27 בינואר 1980) :

בעתונות נמסר כי בטקס חילופי המסכילים אמרת כי אחד מעידה המרכזיים של המשטרה הוא לפעול לבלית אי-שקט וסכנת אלימות בשל החמרת המצב הכלכלי.

אבקש להשיב לי :

א. האם יש בידי המשטרה ידיעות מודיעיניות בנושא התארגנות ציבורית נגד תכניתה הכלכלית של ה-

ממשלה?

ב. האם הכינה המשטרה כוחות מיוחדים לדיכוי התנגדות ציבורית למדיניותה הכלכלית של הממשלה?

שר-הפנים י. בורג :

הכתורות הנזכרות בשאילתה אינן משקפות מעשי פשע שבוצעו ביממה אחת דווקא אלא בחלקן מתייחסות לחקירת אירועים שקרו לפני כן או לאירועים מתמשכים. זאת ועוד, חלק ניכר מ-18 הכתורות הנזכרות מתייחס לפעולות מוצלחות של המשטרה שהביאו לגילויים ול- לכידתם של העבריינים ולתפיסות ופירוק מטענים. המשטרה עושה רבות על-מנת להתמודד עם ריבוי הפשיעה האלימה, כפי שמעידה גם הרשימה הנזכרת.

5470. זיופים בבחירות להסתדרות הסטודנטים

חברי-הכנסת מ. פעיל וא. אבנרי שאלו את שר הפנים ביום י"ט בשבט תש"ם (6 בפברואר 1980) :
בתאריך 15 בינואר 1980 הוגשה למשטרת ירושלים תלונה עליידי שני סטודנטים (השמות צורפו) ובה הם מתלוננים על זיופים שהיו במערכת הבחירות להסתדרות הסטודנטים במאי 1979.

על-פי תלונה זו זכתה סיעת "קסטל" בבחירות בעק- בות "השתלת" כמאה פתקי הצבעה מזויפים בקלפי שהיתה במעונות הסטודנטים ברחוב גואטמאלה בירוש- לים. שני אנשי סיעת "קסטל" — אחד מהם יושב-ראש ועדת הבחירות — שתלו בקלפי זו בין 100 ל-200 פתקי הצבעה מזויפים, כשהם זוכים לשיתוף פעולה מצד המשקיף היחיד שהיה בקלפי, גם הוא איש סיעתם.

למעשה זה היו קשורים, בין במעשה ובין בתיכנון, בחיפוי או בדיעה ובאישור, גם אנשים נוספים הממלאים תפקידים בכירים באירגוני סטודנטים או שמילאו תפקי- דים כאלה עד לא מזמן.

רצוננו לשאול את כבוד השר :

א. אילו אמצעים בדעת המשטרה לנקוט כדי למצות את אפשרויות החקירה בנושא זה ?

ב. האם יש בדעת המשטרה לעצור לחקירה את כל האנשים ששמותיהם מוזכרים בתלונה, או חלק מהם, כדי למנוע מהם טישטוש הוכחות או "תיאום" עדויות ?

הי"ר ח. גרופמן :

שר-הפנים ישיב על השאילתה מס' 5470 של חברי- הכנסת אורי אבנרי ומאיר פעיל.

שר-הפנים י. בורג :

אני אענה, אבל אני רק רוצה לשאול אם יש אפשרות לשני חברי הכנסת ישאלו שאילתה במשותף.

הי"ר ח. גרופמן :

כך כתוב.

שר-הפנים י. בורג :

אני אענה, כמובן, כי אם אני עונה לאחד אני עונה לשניים. אני רק שואל אם זה קיים בתקנון.

הי"ר ח. גרופמן :

אני לא חושבת שזה צריך להפריע.

שר-הפנים י. בורג :

אני מבקש לשאול זאת בתור מי שהיה סגן יושב-ראש הכנסת.

הי"ר ח. גרופמן :

אני רואה את זה פעם ראשונה, אבל נבדוק.

ב. כיצד נערכת המשטרה לבלום (אולי לחסל) את תופעת הרציחות ופעולות "הפשע הישראלי המאורגן" ? שר-הפנים י. בורג :

א. החקירה, המתנהלת על-ידי צוות חוקרים מורחב, היא בעיצומה. מסירת מידע לציבור בשלב זה תפריע לחקירה ותחטיא את המטרה.

ב. כריכת מקרי הרצח עם פעולות "הפשע הישראלי המאורגן" אינה תמיד במקומה. כל מקרה ומקרה מקבל את הטיפול הנמרץ בהתאם לנסיבותיו ; והמשטרה אינה חוסכת מאמץ ונוקטת את כל האמצעים הדרושים העומ- דים לרשותה כדי לגלות את העבריינים ולהביאם לדין.

5469. התעצמות גל הרציחות והפשיעה האלימה

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"ט בשבט תש"ם (6 בפברואר 1980) :

הנה "קיצור" כתורות של ידיעות מיום 16 בינואר 1980, שעניינן מעשי רצח, שוד וגזל, כפי שפורסמו באחד מעיתונינו :

* ישישה מנתניה נחנקה למוות במהלך שוד והתעל- לות אכזרית.

* שודדים ירו באוויר והסתלקו עם הכסף מתחנת "פו" ביד-אליהו, תל-אביב.

* הרצל עוזר נרצח כי ידע יותר מדי ...

* בני-גור מבתיים, המאורגנים ב-30 חבורות- רחוב, עוסקים בסחר סמים ומשתתפים במעשי אלימות.

* "לשכב כולכם" ! — צעקו השודדים ואספו תכשי- טי זהב ב-15 מיליון לירות בחנות באבו-טור בירושלים.

* כנופיית כייסים שפעלה בתל-אביב — נלכדה במרדף.

* המכונית הגנובה פרצה לדירה ונהרסה.

* שני מטענים פורקו בגן משחקים בבתים.

* משאית גנובה נמצאה הפוכה ממערב לירושלים.

* נעצרו תלמידים לחשודים בהתפרצות "לחות הנוער הציוני" בירושלים.

* שוטר לשעבר בין חשודי שוד הרבנית — נתפס עם כלי קריסטאל שנגנבו ממנה.

* סחורות גנובות ברבבות לירות נמכרו בשכם.

* בבית-שאן רבו מקרי חטיפת ארנקים.

* מוכס ראשי בחיפה מואשם בקבלת שוחד.

* נתפס חשוד בגניבת תכשיטים במיליון לירות.

* "חובבי נוג" חשודים בגניבות ממכוניות.

* הנשים "מחצו" את הקרבן וה"כייסים" כייסו.

* קבלנים המועסקים בנגב העלימו מיליוני לירות. בסך-הכול 18 ידיעות מוזעזעות ממעשי פשע שבוצעו ביממה אחת.

בקשר להתפתחויות מהסוג הזה יואיל כבוד השר להשיב לי :

מה עושה השר, כאחראי למשטרה, להתמודד עם ריבוי הפשיעה האלימה ולמען קיום בטחון פנימי מול גל הרציחות, הגניבות, הפריצות ויתר מעשי הפשע המטילים אימה על האוכלוסיה וגורמים לעירעור גובר והולך של הבטחון ?

הואיל וראש המועצה הדתית מקבל מדי חודש הכנסה בגין הוצאות אישיות חריגות אסור לנ"ל להמשיך בכך הונתו. ואף-על-פי-כן הנ"ל ממשיך לכהן בשתי המשרות.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב :

1. האם המידע הנ"ל נכון ?

2. האם בדעת שר הפנים להורות על הפסקת כהונתו של הנ"ל באחת משתי המשרות ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. האדם הנזכר בשאלתה אינו מכהן בשתי משרות. זאת מכיוון שחברות במועצה המקומית איננה משרה. נכון כי המבקרת המחוזית במשרד הפנים, במכת"ב מיום כ' בכסלו תש"ס (10 בדצמבר 1979), הסבה את תשומת-לבו של ראש המועצה המקומית שדרות לכך שהסכום אשר מקבל האדם המוזכר בדברי השואל הנכבד מהמועצה הדתית כהוצאות אש"ל וגסיעות, יש בו משום חריגה מסדרי מינהל תקינים. ראש המועצה התבקש להסיק את המסקנות מכך.

הנושא נבדק כעת על-ידי היועץ המשפטי של משרד הפנים ומסיבה זו טרם הוסקו המסקנות הסופיות.

5543. השתתפותו של מנכ"ל עיריית ירושלים

בישיבת הסיעה "ירושלים אחת"

חבר-הכנסת ח. קורפו שאל את שר הפנים ביום כ"ו בשבט תש"ס (13 בפברואר 1980) :

בשבועון הירושלמי "כל העיר" התפרסם ביום 18 לינואר 1980 כי בישיבת הסיעה של "ירושלים אחת", סיעתו של ראש העיר מר טדי קולק, נדחתה הצעתה של חברת-הכנסת תמר אשל בנושא הקמת האיצטדיון.

מנכ"ל העירייה מר רוני פיינשטיין הוציע הצעת סיכום אחרת, והיא התקבלה ברוב קולות.

אודה לכבוד השר אם ישיב :

1. האם אין בהתנהגותו זו של רוני פיינשטיין משום פגיעה במעמדו ובתפקידו של הפקיד הבכיר בעיריית ירושלים ?

2. האם השתתפות פעילה של מנכ"ל העירייה בישיבת סיעת "ירושלים אחת", סיעה פוליטית ובמקרה סיעתו של ראש העירייה, היא במסגרת תפקידו של מנכ"ל העירייה ?

3. האם גם סיעות פוליטיות אחרות יכולות להיעזר בכומר הניסוח והקריאה של המנכ"ל פיינשטיין ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מר ר. פיינשטיין הוזמן להשתתף בישיבה בתוקף תפקידו כיושב-ראש מועצת המנהלים של "מרכז הספורט והנופש של ירושלים בע"מ", ועל-כן אין כאן פגיעה במעמדו ובתפקידו.

2—3. מר ר. פיינשטיין היה משתתף בישיבה של כל סיעה אחרת אשר היה דנה בנושא הקשור במרכז הספורט והנופש של ירושלים בע"מ ומבקשת את השתתפותו. כאמור הוא השתתף לא כמנכ"ל העירייה אלא כיושב-ראש מועצת המנהלים של המרכז הנ"ל.

שר-הפנים י. בורג :

זו שאלה מעניינת מבחינה תקנונית, אבל אני, כמובן, אענה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

זה חוסך זמן.

שר-הפנים י. בורג :

לשאלה א : החקירה מתנהלת באמצעים המקובלים.

לשאלה ב : נסיבות המקרה לא חייבו עד כה כליאת

חשודים.

היו"ר ח. גרוסמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

האם אני למד מכך שהחקירה נמשכת ?

שר-הפנים י. בורג :

יכול להיות.

5471. השימוש בחפצים גנובים שבטעניהם

לא נמצאו

חבר-הכנסת ח. קורפו שאל את שר הפנים ביום י"ט בשבט תש"ס (6 בפברואר 1980) :

מפי אנשים מספר שדירותיהם נפרצו שמעתי תלונה שהמשטרה אינה עושה, כאילו, די לזיהוי הכללי של חפצים שנמצאו ברשות פורצים שנעצרו על-ידי המשטרה. לטענה זו נתלוותה ביקורת על כך שהחפצים הגנובים שלא הוחזרו לבעליהם מוצאים, כעבור זמן-מה, למכירה פומבית על-ידי המשטרה והכנסותיה מועברות לקרן של שוטרים.

כדי להסיר את גימט הלעז שבטענות אלו, האם מוכן כבוד השר לבחון את האפשרות שההכנסות ממכירת חפצים אלה יועברו למשרד האוצר ולא למשטרה ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

המשטרה אינה חוסכת מאמץ כדי לאתר את בעליה של רכוש גנוב שנתפס על-ידיה. בין יתר פעולות המשטרה ויזומות בנושא ניתן לציין : (1) פירסום עלוני הסברה ברבים ; (2) תצוגות רכוש גנוב הפתוחות לציבור ; (3) שיתוף פעולה עם חברות הביטוח כדי לקבל מהן מידע על רכוש שנשלח מחוץ-לארץ ולא נתקבל אצל הגמען ; (4) יוזמות לחקיקה בנושא, כגון תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (צורת ההוליסטה והנאיה), תש"ס—1980, שפורסמו לאחרונה, המחייבות מבטחים לרשום פרטי זיהוי של חפצים מבוטחים, וכן הצעה לחייב יצרני שטיחים ויבואני שטיחים להטביע סימן זיהוי במוצר.

רכוש גנוב שבעליו לא אותרו נמכר במכירה פומבית, והתמורה מועברת לאוצר ולא לקרן המשטרה.

5539. כהונתו של חבר רשות מקומית

במשרת ראש מעצה דתית

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר הפנים ביום כ"ו בשבט תש"ס (13 בפברואר 1980) :

בשדרות סערות הרוחות סביב כהונתו של חבר מועצה מקומית כראש המועצה הדתית. משרד הפנים הודיע בתאריך 10 בדצמבר 1979 כי

במצוקה ומשאבי אנוש בשלטון המקומי, העומדים לדיון בכנס חשוב זה, בפרט, אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. מי חברי הנהלת הכנס הנ"ל וכמה הם נשים ?
2. מי חברי ועדת התכנית וכמה מהם נשים ?

שר-הפנים י. בורג :

1—2: החברים בהנהלה ובוועדת התכנית נקבעו על-פי מעורבותם בנושאים אשר בהם דן הכנס הארצי לשלטון ולמינהל מקומי. הרשימה לא נקבעה על-פי קריטריונים של עדה, דת, גיל או מין. היחס בין נשים לגברים בהנהלת הכנס, בוועדת התכנית ובקבוצות הדיון גובע ממידת מעורבותן של הנשים בנושאים שבהם דן הכנס, ולצדדי מספרן של הפעילות בשטחים הנ"ל הוא עדיין קטן יחסית.

הרשימה השמית היא ארוכה מאוד ועליכן תישלח אל השואלת הנכבדה בנפרד.

5546. סדרי בטחון בבתי-הקולנוע

הכר-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

הקיצוצים בתקציב הממשלה הביאו בין השאר להפסקת פעולות הגי"א בבתי-הקולנוע ברחבי הארץ.

האחריות לבטחון בבתי-הקולנוע הוטלה, איפוא, על בתי-הקולנוע.

אודה לשר אם ישיב :

א. האם הוטלה חובה, בחוק, להעמיד שומר מוסמך בכניסה לבתי-הקולנוע ?

ב. אם כן — היכן יקבלו את הדרכתם המקצועית ולמי יהיו כפופים ?

ג. האם נבדקו האלטרנאטיבות העומדות בפני בעלי בבתי-הקולנוע בטרם נתקבלה ההחלטה ?

ד. מה תהיה הסאנקציה על אי-קיום בדיקה כנ"ל בבתי-הקולנוע ומי יהיה אחראי לפיקוח ולביקורת בתחום זה ?

תשובת שר-הפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כן. הוטלה חובה כחוק במסגרת חוק רישוי עסקים.

ב. המשטרה הסכימה להדריך את האנשים שיוצבו בבתי-הקולנוע ולפקח עליהם.

ג. הנושא תואם עם התאחדות בעלי בתי-הקולנוע, לאחר שהתכנית אושרה על-ידי פיקוד המשטרה ועל-ידי שר הפנים.

ד. כאמור ייעשה הפיקוח על-ידי המשטרה. הסאנציה בגין אי-קיום החובה הנ"ל היא העונש שהחוק מטיל על מי שמפר את תנאי הרישוי.

5547. זירוז ההליכים לאישור היתרי בנייה

הכר-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

הסחבת בתהליך אישורם של רישיונות הבנייה באזורים שונים בארץ גורמת לייקור מתמיד של הוצאות הבנייה ומחירי הדיירות.

בחשפה, לדברי מתלוננים רבים, אורך הטיפול מטעם

5544. הפעלת בתי-הדין המשמעתיים

ברשויות המקומיות

הכר-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

בנובמבר 1978 אישרה הכנסת חוק המסדיר את הקמתם והפעלתם של בתי-דין משמעתיים ברשויות המקומיות. על-פי החוק נקבע שאין לפטר עובד רשות מטעמי משמעת אלא על-פי פסק-דין של בית-דין משמעת, שיופעל במתכונת בתי-הדין המשמעתיים של עובדי המדינה. החוק קבע שבי-3 ערים הגדולות יהיו בתי-דין משמעתיים מיוחדים לכל אחת מערים אלה, ואילו לגבי יתר הרשויות המקומיות יהיו בתי-דין אזוריים שיוקמו על-ידי שר הפנים. מתברר שבתי-הדין האזוריים הללו טרם הוקמו, אף שחלפה שנה מאז הוחק החוק. התוצאה היא שהטיפול המשמעתי ברשויות המקומיות אלה (כולן פרט ל-3 הערים הגדולות) הורע לעומת המצב שקדם לפירסום החוק במקום להשתפר, וזאת משום שכיום אין הרשות המקומית יכולה לפטר עובד מטעמי משמעת, כי סמכות זו הועברה לבית-הדין ובית-הדין כאמור טרם הוקם. יש בכך הכשלת כוונת המחוקק ופגיעה במשטר התקין של העבודה במרבית הרשויות.

אבקש מכבוד השר להשיב :

1. מדוע טרם הוקמו בתי-דין אזוריים למשמעת, ומי אחראי לכך ?

2. מתי יוקמו בתי-הדין כאמור ומתי יפעלו הלכה למעשה ?

3. האם יש בידי השר נתונים על ירידת המשמעת ברשויות המקומיות כתוצאה מאי-הפעלתם של בתי-הדין והעדר אמצעים אלטרנאטיביים ?

4. מה בדעת השר לעשות כדי למנוע בעתיד סחבת מדאיגה כזאת בהפעלת חוקי הכנסת ?

שר-הפנים י. בורג :

1. בסמוך להכנסת החוק לתקפו ואישור תקנות ההתאמה על-ידי ועדת הפנים חזר בו לפתע מהסכמתו המועמד להיות יושב-ראש בית-הדין.

2. בעתיד הקרוב.

3. לא.

4. מקרה זה הוא יוצא מן הכלל ואני מקווה כי לא יישנה בעתיד.

הי"ד ח. גרוסמן :

האם אפשר לדעת פחות או יותר מתי יימצא האיש, כי אנו מצפים מנובמבר 1978 להפעלת החוק.

שר-הפנים י. בורג :

אמיתי : בקרוב.

5545. השתתפותן של נשים בכנס השנתי

של השלטון המקומי

הכר-הכנסת א. הרליין שאלה את שר הפנים ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980) :

במים 29—30 באפריל ייערך הכנס השנתי השביעי לשלטון ולמינהל המקומי. מפתת העניין הרב שיש לציבור הנשים בשלטון המקומי בכלל, ובנושאי שיקום שכונות

והכירים או תשנה שמותיהם אם יש צורך בכך, ותדאג לקביעתם במקומות בולטים ולסימון הבניינים במקומות אלה במספרים."

הוראות כלליות דומות קיימות גם לגבי מועצות מקומיות.

רוב הרשויות המקומיות בארץ התקינו חוקי-עזר בדבר שמות לרחובות וקביעת לוחיות מספר לבניינים. משרד הפנים קבע חוקי-עזר לדוגמה בנושאים אלה, שפורסמו לגבי עיריות בקובץ תקנות מס' 2852, תשל"ב, ולגבי מועצות מקומיות בקובץ תקנות מס' 2829, תשל"ב.

אכיפת חוקי-העזר של הרשויות המקומיות היא תפ-קידן הן.

3-4. ראוי שנושאים אלה יהיו בטיפולן וביזמתן של הרשויות המקומיות.

5711. אימוץ ילדה מקאמבודיה

חבר-הכנסת א. שפייר שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

לדברי זוג אזרחים המבקש לאמץ ילדה קאמבודית, מפליטות מעשי האיבה באסיה, מתנגד משרד הפנים לאימוצה של הילדה.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם נכון הדבר?

ב. אם כן — מדוע?

ג. באיזה אופן ניתן, לדעת השר, לקלוט בארץ את הפליטה הקאמבודית בדרך הטובה ביותר?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א-ב. חוק האימוץ איננו בתחום טיפולו של משרד הפנים. משרד הפנים רק רושם אימוצים שכבר אושרו כחוק. לכן אין המשרד מתערב בשיקולים בעד או נגד אימוץ זה או אחר.

ג. קליטת פליטי קאמבודיה דורשת החלטה מתואמת של משרד ראש הממשלה, משרד החוץ ומשרד הקליטה.

5713. אישור החזקת כל-יירייה בידי אנשים

שמצבם הנפשי מעורער

חבר-הכנסת א. לין שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

בתקופה האחרונה נודעו מקרים רבים שאנשים המ-חזיקים בכל-יירייה ברשיון ואשר היו בטיפול פסיכיאטרי במוסדות שונים השתמשו בכל-יירייה שברשותם לביצוע מעשי פשע.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם מוכן שר הפנים לקבוע פרוצדורה שעל-פיה רשימת המבקשים לקבל נשק ברשיון תועבר למשרד הבריאות עלימנת לקבל את הערות המשרד הנוגעות למצבו הנפשי של המבקש?

2. האם מוכן שר הפנים לקבוע תקנה אשר על-פיה מבקש שהוברר כי הוא נתון במצב נפשי מעורער לא יוכל לקבל רשיון לאחזקת נשק?

העירייה ברשיונות הבנייה בין 9-12 חודשים: גם בישר-בים אחרים אין המצב טוב ביותר.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם מודע משרד הפנים למציאות זאת?

ב. האם יש בכוונת המשרד לערוך סקר השוואתי לקביעה מוסכמת כמה זמן, בממוצע, אורך הטיפול במתן רשיונות בנייה בארץ?

ג. מה הוא פרק הזמן הסביר, לדעת השר, שבמהלכו על רשות מקומית לתת רשיונות בנייה למבקשים?

ד. האם יש בדעת משרד הפנים לאכוף על הרשויות המקומיות לעמוד בזמן סביר זה?

ה. האם יש דרכים נוספות בידי השר לקיצור ה-תהליך?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. כן.

ב. אין צורך בסקר השוואתי. ידוע שהתהליך הוא ארוך מדי בכל הארץ.

ג. בקשות להיתרי בנייה התואמות את התכניות שבתוקף ניתנות לאישור תוך פרק זמן קצר יחסית. הסיבה העיקרית לעיכובים באישור היתרי בנייה היא הגשת בקשות הכוללות אחוזי בנייה מעבר למותר על-פי התכנית.

ד-ה. ב-3 באפריל 1979 מונתה ועדה, ועדת-בר-סלע, לבדיקת חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה-1965, ו-הפעלתה. הוועדה מתכוונת להגיש בימים הקרובים דו"ח ביניים הדן ברובו בבעיית זירוז ההליכים של אישור היתרי בנייה.

5705. העדר שלטי רחוב ומספור בתים

ברשויות המקומיות

חבר-הכנסת ש. פלאמי-שרון שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

קיבלתי לאחרונה פניות מחיילים מספר אשר השתתפו בתרגילי קריאת-סלע ונתקלו בקשיים בביצוע משימתם. הסיבה העיקרית לקשיים הייתה נעוצה בחוסר שלטי רחובות ומספרים על הבתים. לאור עובדה זו ולנוכח הסכנה הטמונה בעיכובים בהזמנת אנשי צבא בשעת חירום רצוני לדעת:

1. האם מודע משרד הפנים לתופעה של חוסר שלטי רחוב וחוסר מספור סדיר על הבתים?

2. מה בדעת המשרד לעשות כדי לתקן מצב זה?

3. האם נכון המשרד להכין חוק המחייב התקנת שלטים מוארים בפינת כל רחוב וכן התקנת מספרים מוארים על הבתים?

4. האם נכון המשרד להכין חוק המחייב כל ראשות מקומית להתקין מפות מאורות של הישוב, בכמה מקומות מרכזיים בכל ישוב?

תשובת שר-הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. לפי סעיף 235(ב) לפקודת העיריות החיוב לקרוא שמות לרחובות ולסמן בניינים חל על העיריות, כלשון החוק: (4) "תקרא שמות לכל הדרכים, הרחובות

פנחס שינמן (חזית דתית לאומית):
מה על חוק יום המנוחה השבועי?

ש"הפנים י. בורג:

נדמה לי שהחוק הזה לא חל אם בעל הדירה מוכר דברים אלה. אם היה מעסיק באופן קבוע מישו, או ייתכן שהחוק חל. אם הוא מעסיק ליום אחד מישו לכמה שעות, נדמה לי שאז החוק לא חל, אבל זה צריך להיבדק. בכל אופן אני נגד התוספה של מכירת סחורה בבתי פרטיים, משום שיש בזה פגיעה כלפי האדם המנהל חנות, משלם שכר-דירה, משלם מס עסקים, מנהל פנקסים באופן מסודר ומשלם, אם ירצה-השם, מס ערך מוסף. לכן יש פה משום קיפוח כלפי האדם המנהל את העסקים שישו ימים בשבוע ורוצה לשובות ביום השביעי, וביום השבתון מישו מנצל ומוכר בלי ההוצאות הנוספות, וייתכן שמוכר יותר בזול, וזו התחרות בלתי-הוגנת ובלתי-כשרה.

5725. מינוט המצביעים בבחירות לרשויות
המוניציפאליות

חבר-הכנסת א. שפיזר שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בספרואר 1980):

בבחירות המוניציפאליות האחרונות היתה השתתפות האזרחים דלה. מייד לאחר הבחירות הודיעו דוברי משרד הפנים, פעמים מספר, כי חוקם ועדה אשר תחקור את סיבת חוסר העניין שגילו תושבי הערים בהצבעה וב-בחירות.

לנחונם ולרעיונות בתחום זה יכולה להיות השפעה על תיקונים שונים בסדרי הבחירות בעתיד ועל מידת ההשתתפות בהן.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. האם קם גוף שחקר ובדק את הנושא, ואם לאו — מדוע?

ב. האם סיכם משרד הפנים לעצמו מסקנות בנושא?

ג. האם קיימו בירורים בנושא זה, לפני קבלת המסקנות, עם המרכז לשלטון מקומי וראשי הרשויות?

ד. מה המסקנות מהמחקרים והבירורים?

ה. מה הן הצעות משרד הפנים הנובעות מהבדיקות שנערכו?

תשובת ש"הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. משרד הפנים ביצע שני סקרי דעת-קהל מייד לאחר הבחירות לרשויות המקומיות שנערכו בנובמבר 1978. תוצאות סקר אחד פורסמו בחוברת על תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות, שהוצאה לאור על-ידי משרד הפנים בחודש מאי 1979 ואפשר להשיגה במשרד הפנים. התוצאות של הסקר השני, שנערך על-ידי המכון למחקר שימושי בניהול של הפרופסור גוטמן, יפורסמו בקרוב.

ב. כן.

ג. לא היה צורך בכך.

ד. הסיבה העיקרית למיעוט אחוז המצביעים היא אולי הפרדת הבחירות לרשויות המקומיות מהבחירות לכנסת. גם כאשר הבחירות לרשויות והבחירות לכנסת נערכו באותו יום היה אחוז המצביעים בבחירות לרשויות המקומיות נמוך מאחוז המצביעים לכנסת. תופעה זו של אדישות מסוימת לגבי בחירות מוניציפאליות לעומת

תשובת ש"הפנים י. בורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן, משרד הפנים פנה לאחרונה למשרד הבריאות לבדיקת האפשרות לביצועה של ההצעה שהעלת ב-שאלתך.

2. סעיפים 11(א) ו-11(ב) לחוק כללי-ריייה (תיקון מס' 6), תשל"ח-1978, קובעים:

11. (א) רופא או פסיכולוג המטפל באדם, והוא סבור כי אם האדם יחזיק בכלי-ריייה יהיה בכך משום סכנה לאותו אדם או לציבור, יודיע על כך למנהל הכללי של משרד הבריאות או למי שהמנהל הכללי הסמיכו לכך (להלן בסעיף זה — המנהל).

11. (ב) רופא או פסיכולוג המטפל באדם, ונודע לו כי האדם מחזיק בכלי-ריייה, ולדעתו יש בכך משום סכנה לאותו אדם או לציבור, יודיע על כך למנהל והמנהל יהא רשאי להעביר את הידיעה לפקיד הרישוי.

כפי שנאמר לעיל האפשרות לביצוע הדברים תלויה במשרד הבריאות, ומשרד הפנים פנה למשרד הבריאות לבירור אפשרויות ביצועם של הדברים הלכה למעשה.

5722. ניהול עסקים בשבת

חבר-הכנסת פ. שינמן שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בספרואר 1980):

מדי שבוע מתפרסמות מודעות בעתונים, בעיקר ב-עתוני יום ששי, על חנויות, גאלריות ותחנות ממכר המזמינות את הציבור לבוא ביום השבת ולערוך קניות במשך כל שעות היום. תופעה זו מגיעה לממדים מדאיגים.

עובדה זו סותרת את חוק יום המנוחה השבועי ואת חוקי-העזר העירוניים. היות שהפירסומים נעשים בעתונים בירש גלי ניתן לעקוב אחריהם ולהפסיק את חילול השבת.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם מודע כבודו למצב זה?

2. האם אין מקום להורות למשטרה נקוט צעדים כדי להעניש את מפירי החוק?

3. האם ניתנה הוראה לרשויות המקומיות לעקוב אחרי הפירסומים, לבדוק את המקרים, לתבוע סגירת המקומות בשבת ולקנסם ולהעניש את העבריינים?

4. מה חושב כבודו לעשות כדי לשנות את המצב של חילול שבת בפרהסיה בצורה כזו?

ש"הפנים י. בורג:

1. כן.

2-3. לא. סגירת עסקים בימי מנוחה מתבצעת על-פי חוקי-העזר של הרשויות המקומיות. לפי הפסיקה מימים ימימה אפילו בית-משפט אינו מוסמך להורות לרשות מקומית להגיש תביעות על עבירות על-פי חוקי-העזר שלה.

4. בט"ז באב תשל"ט פורסם צו בקובץ התקנות, אשר לפיו מכירת דברי הלבשה בבית פרטי מהווה עסק טעון רישוי לפי חוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968. כל רשות מקומית הרוצה בכך יכולה למנוע לפחות את קיום הבאזארים בבתי פרטיים.

היו"ר ה. גרופמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שינמן.

שרי-הפנים י. בורג :

אני מקווה שהמאמצים שלנו ישאו פרי גם בלי זה.

5412. חלוקת כספי עזבונו של שרשי למחבת המדינה

חברת-הכנסת א. הרליין שאלה את שר המשפטים ביום ט' בשבט תש"ם (27 בינואר 1980) :
ביום 7 בינואר 1980 הואיל כבוד השר לאמור ב" תשובה על השאלתה שלי מס' 4906 כי בשנת התקציב 1978/79 עמד לרשות הוועדה לענייני תרומות מעזבונו סך 60 מיליון לירות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. לפי אילו קריטריונים מחולקים כספים אלה ?
2. מה היא הרשימה המדויקת והמפורטת של ה" מוסדות ואירגונים הכלולים במה שכבוד השר קרא "מוסדות ואירגונים בתחום החינוך והתרבות, העבודה והרווחה והבריאות, הסיוע המשפטי ואיכות החיים וה" סביבה" ?

3. מה הם מוסדות בתחום "הדתות" כהגדרת השר בתשובתו הנ"ל ואילו סכומים ניתנו להם ?
4. האם הרשימה של חלוקת העזבונו הנ"ל מתפר" סמת, והיכן ?

שר-המשפטים ש. תמיר :

1. מאז היווסדה בשנת 1963 נוהגת ועדת השרים לקביעת ייעודם של עזבונו לטובת המדינה לחלק את הכספים לפי צרכים ועדיפויות שקובעים המשרדים המ" מונים על תחום פעילויותיהם של המוסדות והאירגונים הפונים בבקשה לקבלת מענק, בתיאום עם אגף התקציב בים.
2. הרשימה כוללת מאות אירגונים ומוסדות והיא מצויה במזכירות הממשלה.
3. מכונים ללימוד היהדות, ישיבות, מוסדות מחקר בענייני דת, בתי-כנסת וכיוצא בזה, הסכום שחולק בתחום זה בשנת הכספים 1978/79 הגיע ל-7,600,000 לירות.
4. הרשימה מופצת על-ידי מזכירות הממשלה לכל המשרדים הממונים על תחומי הפעולה של האירגונים והמוסדות האמורים.

הי"ר ח. גרוסמן :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליין.

אסתר הרליין (המערך) :

כבוד השר, מאחר שמדובר בעזבונו שהיו רכוש של אנשים פרטיים, אנשי ציבור ולא הממשלה, האם אין זה מן הדין שהרשימה של חלוקתם תהיה ידועה לציבור ?

שר-המשפטים ש. תמיר :

אין זה מקובל באוצר לפרסם בציבור פירוט של שמות, אירגונים ומוסדות כאמור. עם זאת אין ספק שאם חברת-הכנסת הרליין הנכבדה תפנה למשרד האוצר ותבקש פירוט, הרשימה תימסר לה.

5413. נביית הקנס שהוטל על מר יחזע בן-ציון

חברת-הכנסת ז. כ"ץ שאלה את שר המשפטים ביום ט' בשבט תש"ם (27 בינואר 1980) :

עניין רב יותר בבחירות כלל-ארציות מוכרת גם בארצות אחרות.

משני הסקרים כאחד עולה כי יותר מ-50% מקרב האזרחים שלא הצביעו בבחירות המוניציפאליות עשו זאת במתכוון, מתוך רצון שלא להצביע. יתר האזרחים שלא הצביעו מתחלקים, באחוזים קטנים, לקבוצות שור- גות : אזרחים שלא הצביעו בשל מחלה, שהות בחו"ר לארץ, עבודה, ריחוק מקום הקלפי וכדומה.

המסקנה מעובדה זו היא שהמפלגות והציבור אשר מעוניין בכך אינם פועלים די הצורך להוציא את הבוחר מאדישותו ואינם מצליחים לשכנע אותו לקיים את חובתו האזרחית להצביע.

ה. תפקידו של משרד הפנים הוא לבצע את כל ההכנות לבחירות על-מנת שכל בעל זכות בחירה יוכל להצביע ולבחור באופן תקין ומסודר. דירבון הבוחר והבאתו להשתתף בבחירות הם תפקיד המוטל על המפלגות ורשימות המועמדים.

5768. הקמת בית-דין אזורי למשמעת

חברת-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980) :

על-פי סעיף 2(ב)(2) לחוק הרשויות המקומיות (מש" מעת), תשל"ח—1978, אשר נתקבל בכנסת ביום ו' בתמוז תשל"ח (11 ביולי 1978) הוענקה לר הסמכות לקבוע בצו את תחומי של בית-דין אזורי למשמעת.

כל עוד לא הוצא הצו על-ידיך ולא נעשו הפעולות המינהליות הנדרשות לגבי הרכב בית-הדין אין אפשרות לבצע את הוראות החוק הנ"ל, מלבד לתחומי שלוש הערים, הנקובים בסעיף 2(ב)(1) לחוק.

המצב הקיים אינו מאפשר פטורי עובד של רשות מקומית בשל עבירת משמעת. נראה לי שיש הכרח לאפשר הפעלת בית-הדין האזורי בהקדם.

אבקש להשיב לי :

1. על שום מה לא הוצא הצו הנדון על-ידיך עד היום ?
2. מה המה הסיבות המעכבות את ביצוע הוראות החוק מאז 11 ביולי 1978 ?
3. האם הינך נכון לנקוט את הפעולות הנדרשות בדחיפות להקמת בית-הדין למשמעת האזורי ולהפעלתו ?

שרי-הפנים י. בורג :

1. הצו הוצא ופורסם בקובץ תקנות, תשל"ט.
2—3. החוק נכנס לתוקף רק ב-21 בפברואר 1979. כזכור תקנות ההתאמה כאמור בסעיף 20 לחוק התעכבו בוועדת הפנים ומן-מה והותקנו אף הן באיחור. הסיבה לאי-הקמת בית-הדין האזורי הייתה כי מועמד מתאים בעל נסיון להיות יושב-ראש בית-הדין חזר בו ברגע האחרון מהסכמתו ומאז התקשה משרד הפנים למצוא יושב-ראש מתאים לבית-הדין.

אני מקווה כי מועמד מתאים יימצא בעתיד הקרוב ביותר.

הי"ר ח. גרוסמן :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך) :

האם לא חושב כבוד השר כי ראוי לפרסם מכרז לתפקיד הזה ?

סניגור וכן אדם שהוסמך לכך על-ידי הסניגור, או, בהסכמת התובע, אדם שהוסמך לכך על-ידי הנאשם, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה שבידי התובע ולהעתיקו."

סעיף 70(א) לאותו חוק קובע: "(א) לא יגיש תובע לבית-המשפט ולא ישמע עד שלנאשם או לסניגורו לא ניתנה הזדמנות סבירה לעיין בראיה או בהודעת העד בחקירה — — — וכן להעתיקם, מלבד אם ויתרו על כך."

בש"פ 79/73 לביא ג. מדינת ישראל, פד"י כ"ח (2) 509, שבו נדון מעשה פשע, דחה בית-המשפט את הטענה שהסאנקציה על אי-מילוי החובה שבסעיף 67 קבועה בסעיף 70 (היינו אי-הגשת ראיה שלא ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה לעיין בה) אלא הסאנקציה עלולה להיות זיכוי הנאשם. אך הסאנקציה כאמור היא "אי-מילוי החובה שבסעיף 67" וסעיף זה מתייחס במפורש לפשע או לעוון.

מכאן שבמקרי חטא תוכל התביעה שלא להראות את כל חומר החקירה לסניגוריה, ואם תהיה ברשותה ראיה לטובת הנאשם (או אף ראיה העשויה לזכותו) אין עליה חובת גילוי, והסאנקציה היא אי-הגשת אותה ראיה ב"משפט. מובן שסביר להניח שהתביעה "תתעקש" להגיש ראיות לטובת הנאשם.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:
האם יאות להביא לכך שהמלים "בפשע או בעוון" יימחקו בסעיף 67 לחוק סדר הדין הפלילי או, לחלופין, תיוסף המלה "חטא"?

תשובת שר-המשפטים ש. תמיר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההצעה לתיקון סעיף 67 לחוק סדר הדין הפלילי הועברה על-ידי לדין בוועדה הציבורית לעניין סדר הדין הפלילי שבראשות השופט בדימוס מקס קנת.

5635. מתן פיצוי לאילן תור על הבאתו לדין

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר המשפטים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

נוכח פסק-הדין המזכה פה-אחד את אילן תור, תושב קריית-ארבע, שהועמד לדין בעקבות הפגנות ערביי חלחול ורגימות האבנים בחיילי צה"ל ובמכוניתו של אילן תור אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. איך יכול מלכתחילה לקרות שאדם שלכל הדעות והעובדות הברורות בשטח נקלע להפגנה בחלחול ולמטר אבנים בדרכו לביתו בקריית-ארבע, והוא מגונן על עצמו בנושק שקיבל לשם כך מהמדינה, ייתבע לדין באשמת רצח ככוונה תחילה?

2. האם כבודו מוכן, לאחר בירור, להסיק מסקנות כלפי האחראי לכך?

3. האם כבודו מוכן לחפש דרך על-מנת לפצות את מר אילן תור ומשפחתו על העוול שנגרם להם בעצם העמדתו לדין על האשמה אבסורדית ומעוותת שכזו?

היו"ר ח. גרוסמן:

חברת-הכנסת גאולה כהן איננה באולם. התשובה תעובר לפרוטוקול.

אודה לשר אם ישיב על שאלותי האלה:

1. האם יהושע בן-ציון מסוגל לעבוד על-מנת להשתכר?

2. אם הג'ל עובד ומשתכר, האם נעשות פעולות על-ידי משרד המשפטים לגביית חלק משכר העבודה ל"טובת אוצר המדינה על חשבון הקנס של 25 מיליון הלירות שהוטל על-ידי בית-המשפט?

שר-המשפטים ש. תמיר:

1. אין בסמכות שר המשפטים לעקוב אחר מצב בריאותו של פושט-רגל או כשרו לצאת לעבודה. עניינים אלה הם עניינים שבין הפרט לרופאו.

2. למיטב ידיעתנו אין מר יהושע בן-ציון עובד במשכורת ועל-כן לא ניתן לעקל את משכורתו. בהכנסות אחרות, במידה, שישנו, מטפל כונס הנכסים שמונה בפשיטת-הרגל.

היו"ר ח. גרוסמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת זאב כ"ץ.

זאב כ"ץ (המערך):

האם מצב בריאותו של מר יהושע בן-ציון משיב את רצון אלה שהמליצו לשחרר אותו ממעצרו עקב מצב בריאותו החמור ביותר?

שר-המשפטים ש. תמיר:

השבתי על השאלה הראשונה והשנייה. תשובתי זו עונה גם על השאלה הגוספת.

5455. סיום החקירה כפרשת לג'יה

חברת-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר המשפטים ביום י"ט בשבט תש"ם (6 בפברואר 1980):

בתשובה על השאלתה שלי מס' 4204 מיום 12 ביולי 1979, שנענתה ביום 3 בדצמבר 1979, אמרת כי: "היועץ המשפטי לממשלה הורה למשטרת ישראל ביום 24 באפריל לפתוח בחקירה בעניין זימון הבדואים בלג'יה. דין וחשבון החקירה הגיע ב-1 ביולי 1979. היועץ המשפטי לממשלה מצא כי יש מקום להשלמתה. ביום 30 באוגוסט 1979 נתבקשה המשטרה להשלים את החקירה, וזו טרם נסתיימה."

מאחר שעברו כבר ארבעה חודשים וחצי מאז נתבקשה המשטרה להשלים חקירתה אבקש מכבוד השר להשיב לי:

האם נסתיימה חקירה זו, שכזכור עוררה בזמנה הד ציבורי רב ומן הדין שתוצאותיה ייודעו לציבור בהקדם?

שר-המשפטים ש. תמיר:

החקירה טרם נסתיימה.

ביום 15 בפברואר 1980 הודיעה משטרת ישראל ליועץ המשפטי לממשלה כי דו"ח החקירה יועבר אליו הוך שבועיים.

5523. הצעה לתיקון הסעיף 67 לחוק סדר הדין הפלילי

חברת-הכנסת ד. שלנסקי שאל את שר המשפטים ביום כ"ו בשבט תש"ם (13 בפברואר 1980):

בסעיף 67 לחוק סדר הדין הפלילי כתוב לאמור: "הוגש כתב-אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וה"

2. האם בדעת השר להמליץ על אישורה ואישורה?
3. אם לא — מדוע?
4. אם כן — מתי, לדעתו, יסתיים תהליך האישור?

היו"ר ח. גרופמן:

חברת הכנסת יוסף תמיר איננו באולם. התשובה תועבר לפרוטוקול.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
אני מבקש שהשר ישיב על השאלתה.

שר-המשפטים ש. תמיר:

1. האמנה נחתמה ברומא בשנת 1961. מאז מתקיימים דיונים בין הגורמים הנוגעים לעניין לשם קביעת הגנה לזכויות מבצעים במסגרת חקיקה כללית לזכויות יוצרים.

2. כן.

4. הליך האישור יסתיים עם סיום הליכי החקיקה של חוק זכויות יוצרים חדש, אשר יכלול גם את ההגנה על זכויות מבצעים. ביקשתי ממנכ"ל משרד המשפטים לפעול לזירוז הליכי הביורור בין הגורמים הנוגעים לנושא זה, על-מנת שניתן יהיה לסיים את הליכי החקיקה בהקדם.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
האם יכול השר לנקוב בתאריך משוער?

שר-המשפטים ש. תמיר:

במידה שמדובר במשרד המשפטים הדבר יכול להסתיים תוך שבועיים. אבל כיוון שיש עוד גורמים, אני סבור שיהיה צורך בחודשים מספר.

(חברת הכנסת ש. אלוני קוראת קריאת ביניים)

היו"ר ח. גרופמן:

אין סה עכשיו ויכות.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אם השר מסכים — — —

שר-המשפטים ש. תמיר:

עם כל הכבוד, את כל המידע שברשותי מסרתי. אם חברת הכנסת אלוני תגיש לי שאלתה, אשיב עליה ברצון.

5641. אישור אמנת-רומא, 1961,
דבר זכויותיהם של מבצעים

חברת הכנסת צ. ביטון שאל את שר המשפטים ביום ג' באדר תש"ם (20 בסברואר 1980):

בפנייה של המזכירות הארצית של איגוד השחקנים והבמאים, שנשלחה לחברי הכנסת, יש בקשה לאשר ול- אשר את אמנת-רומא, 1961, המגינה על זכויות מבצעים. (הדבר מונח זה כמה שנים על שולחנו של שר המשפטים).

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. מה הן הסיבות שעד כה לא אושרה עלידי ממשלת ישראל אמנת-רומא, 1961, המגינה על זכויות מבצעים?

2. האם מוכן כבוד השר לפעול למען זירוז האישור והאישור של אמנת-רומא, 1961, כדי שגם שחקני ישראל

משה שמיר (התחיה-בנאי):
אני מבקש שהשר ישיב על השאלתה.

שר-המשפטים ש. תמיר:

1. אילן תור הועמד לדין בגין עבירה של רצח, הואיל ובידי התביעה היו ראיות שהצביעו, לכאורה, על כך שהנאשם גרם למות המנוחה במתכוון ושלא מתוך הגנה עצמית. ראיות אלה כללו, בין היתר, הודעות של עדי ראיה וראיות נסיבתיות. אין בעובדה שבית-המשפט לא נתן אמון בחלק מהעדויות שהובאו בפניו, והחליט לזכות את הנאשם מסאת הספק, כדי להצביע על כך שלא היה בסיס להגשת האישום מצד פרקליטות המבחן.

2. לא.

3. לא.

5637. הפחתת עונשו של "האנס המנומס"

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר המשפטים ביום ג' באדר תש"ם (20 בסברואר 1980):

פורסם בעתונות כי עונשו של שלמה לבי-עמי, "האנס המנומס", הופחת מ-30 שנות מאסר ל-18 שנים בלבד, וזאת למרות העובדה שביצע לפחות 8 מעשי אונס חמורים.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם אינפורמאציה זו נכונה?

2. אם כן — האם לא רואה השר סכנה בעובדה שהפחתת העונש תיצור גורמות מוטעות ביחס לחומרה שבה רואה החברה מעשי אונס?

היו"ר ח. גרופמן:

חברת הכנסת אורה נמיר איננה באולם. התשובה תועבר לפרוטוקול.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
אני מבקש שהשר ישיב על השאלתה.

שר-המשפטים ש. תמיר:

השאלתה, מתייחסת לפסק-דין של בית-המשפט העליון מיום 20 בדצמבר 1979, שלפיו הופחת עונש של 30 שנות מאסר, שהוטל על הנאשם בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב, והועמד על 18 שנות מאסר בלבד. כידוע אין על שופט מרות בענייני שפיטה וזולת מרותו של החוק. החוק מאפשר לבית-המשפט להתחשב בנסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה. אין אני רואה "סכנה שהפחתת העונש במקרה הנדון תיצור גורמות מוטעות ביחס לחומרה שבה רואה החברה מעשי אונס".

אני מבקש להוסיף שבימים אלה הופץ תזכיר הנוגע לכלל עבירות מין, שביא רפורמה בנושא זה ובין היתר גם החמרה מרחיקת-לכת בנושא עבירות אונס ואונס קבוצתי.

5640. אישור אמנת-רומא, 1961, בדבר
זכויותיהם של מבצעים

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר המשפטים ביום ג' באדר תש"ם (20 בסברואר 1980):

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. כמה שנים מונחת אמנת-רומא, 1961, המגינה על זכויות מבצעים, על שולחנו השר?

5644. התיקון ברשום קרקעות שהנציב העליון
הבריטי צוין כבעלים

חברת הכנסת ת. טובי שאל את שר המשפטים ביום ג' באדר (20 בפברואר 1980):

ב"הארץ" מיום 4 בפברואר 1980 התפרסם ששר המשפטים הורה השבוע לכל משרדי רישום הקרקעות בארץ ("טאבו") לתקן את הרישומים כך שבכל מקום אשר רשום בו כי בעל המקרקעין הוא הנציב העליון הבריטי יתקן שם הבעלים ל"מדינת ישראל".

כידוע לכבוד השר, בהרבה מקרים בשנים עברו, בימי המאנדאט הבריטי, בעת הסדר מקרקעין נרשמו בשם הנציב העליון מקרקעין שהיו שייכים באופן קולקטיבי לכפר מסויים, וזה בהעדר רשות מקומית. הדבר אפילו צוין על-ידי הערה צדדית בספרי ה"טאבו" שהנציב העליון הוא בעל הקרקע מטעם תושבי הכפר שהקרקע שייכת להם.

אבקש מכבודו להשיב לי:

האם בעת מתן ההוראה להעברת הרישום משם הנציב העליון הבריטי לשם מדינת ישראל הורה כבוד השר לשמור הערה צדדית זו, המציינת שהנציב העליון הוא בעל המקרקעין מטעמם של תושבי הכפר שהקרקע שייכת להם?

תשובת שר המשפטים ש. תמיר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההוראות שניתנו לרשמי המקרקעין מכוונות אך ורק לשינוי רישום המלים מ"הנציב העליון הבריטי" ל"מדינת ישראל".

"ההערות הצדדיות", שהשואל מתייחס אליהן נשאר, איפוא, בעיני.

5744. תחולת הגנת הדייר על הבתים בחברון

חברת הכנסת ג. כהן שאלה את שר המשפטים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

היועץ המשפטי לממשלה אמר שלגבי שלושה מחמשת הבתים היהודיים בחברון אי אפשר לממש את זכות חזרת בעליהם, משום שחל עליהם חוק הגנת הדייר.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם כל שלושת הבתים הנ"ל מאוכלסים היום על-ידי דיירים?

2. איזה חוק הגנת הדייר חל בחברון: הישראלי או הירדני, אם בכלל קיים כזה?

היו"ר ח. גרופמן:

חברת הכנסת גאולה כהן איננה באולם. התשובה תועבר לפרוטוקול.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
אני מבקש לשמוע את התשובה.

היו"ר ח. גרופמן:
בבקשה.

שר המשפטים ש. תמיר:

1. שניים מהבתים מאוכלסים כיום, אחד מהם על-ידי בית ספר, ואילו הבית השלישי, בית "הדסה", מוחזק על-ידי צה"ל וכיום נמצאות בו נשים תושבות קריית

יוכלו לקבל תשלום על שידורים חוזרים, כפי שזה נהוג בארצות שונות?

היו"ר ח. גרופמן:

חברת הכנסת ביטון איננו באולם. התשובה תועבר לפרוטוקול.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אני מבקשת שהשר ישיב על השאלתה.

שר המשפטים ש. תמיר:

1. אמנת רומא מ-1961, בדבר הגנת זכויות מבצעים, לא אושרה עקב העדר הוראה מקבילה בחוק הישראלי.

2. במסגרת חקיקה כללית לזכויות יוצרים הכוונה היא להעניק הגנה כאמור גם למבצעים. עם השלמת החקיקה הפנימית ניתן יהיה לאשרר את האמנה.

5643. שימוש בכוח בעת חקירת חשודים במשטרה

חברת הכנסת א. שפייר שאל את שר המשפטים ביום ג' באדר תש"ם (20 בפברואר 1980):

מהדין יוחשבו של צוות הבדיקה בנושא אלימות המשטרה עולה כי קורה שמופעל כוח פסי אלים על-ידי שוטרים כלפי חשודים הנחקרים על-ידם. השימוש בכוח מכוון בעיקר נגד קטנים ואזרחים שאין להם הרשעות קודמות.

בשנת 1979 היו 135 תלונות מוצדקות על אלימות משטרתית לגבי אזרחים שהיו קרוב לפגיעה אלימה מצד שוטרים אך העדיפו לשתוק. אין, כמובן, נתונים.

אודה לשר אם ישיב לי:

א. הוועדה המליצה על הקמתה של יחידת חוקרים ומשפטים מנוסים, במסגרת לשכת היועץ המשפטי לממ"ר שלה, שתפקד על חקירותיה של המשטרה נגד שוטרים אלימים החל משלביו הראשונים. האם יש בדעת השר לדאוג ליישומה של המלצה? תוך כמה זמן?

ב. מדוע שוטרים אלימים, אשר יש נגדם ראיות מבוססות, לא יישפטו בפני בית משפט רגיל, ככל אורח אחר?

ג. האם ניתנת לעציר, המבקש זאת, הזכות להיחקר בנוכחותו, הסבילה לפחות, של סניגורו, כדי להבטיח לו חקירה הוגנת וחוקית? אם לא — מדוע?

ד. האם יש בדעת השר ליוזם חוק שיאפשר לחשודים להיחקר, לכל אורך החקירה, בנוכחותם, הסבילה לפחות, של סניגוריהם?

תשובת שר המשפטים ש. תמיר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. המלצות הוועדה נבדקות על-ידי שר הפנים ושר המשפטים. טרם נסתיים הליך הבדיקה.

ב. שוטרים שיש נגדם ראיות מבוססות על ביצוע מעשי אלימות מועמדים לדיון בפני בתי המשפט, ככל אורח אחר.

ג. שאלה זו יש להפנות לשר הפנים, כיוון שהנושא הוא במסגרת נוהלי המשטרה.

ד. יש לעציר זכות מוכרת להיפגש עם עורך-דין ולהתייעץ עמו. אין לעציר זכות ליווי צמוד עם עורך-דין. הענקת זכות כזו עולה לפגוע בהליכי חקירה מתוך קנים.

הסעיף מדגיש שאינו בא למעט מהוראות סעיפים 2 עד 4 לפקודה, שבהן שוטר רשאי לעצור אדם.

מכאן משתמע כי החוק מקנה סמכות לקצין משטרה לשחרר בערובה אדם שבא לתחנת משטרה ומודה בביצוע רצח או כל פשע חמור אחר.

שאלתי לכבוד השר :

האם מוצא השר לנכון לגרום לתיקון נוסף בסעיף באופן שבעבירות מסוג פשע תישלל מהקצין הממונה הסמכות לשחרר בערובה (כפי שזה נהוג כאשר החשוד מובא לתחנה) ?

תשובת שר-המשפטים ש. המיר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההצעה לתיקון סעיפים 9 ו-10 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחפישה) (נוסח חדש) הועברה על-ידי לדיון בוועדה הציבורית לעניין סדר הדין הפלילי שבראשות השופט-בדימוס מקס קנת.

ארבע, אך הדייר הקודם, אונר"א, דורש להחזיר לו את החוקה בבית.

2. בתכרון חל חוק הגנת הדייר הירדני משנת 1953.

5857. הצעה לתיקון הסעיפים 9-10

בפקודת סדר הדין הפלילי

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר המשפטים ביום י' באדר תש"ס (27 בפברואר 1980) :

סעיף 9 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחפישה) (נוסח חדש), תשכ"ט-1969, מונה עבירות שלפיהן קצין משטרה הממונה על תחנת משטרה חייב לעצור חשוד שהובא לתחנת המשטרה.

סעיף 10 לפקודה זו מאפשר לקצין המשטרה, אם החשוד לא הובא אלא בא מיזמתו או במקרה לתחנה, לשחרר את החשוד בערובה (כתוב : רשאי).

ד. החלטה בדבר חלוקת חוק הבנקאות (רישוי), תשל"ט-1978 *

30, 36 עד 38, 40 עד 42, 44, 48 עד 52 והתוספת של הצעת החוק הנדונה. אני מעמידה את הצעת ההחלטה להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההחלטה לתת הרשאה על-פי סעיף 95 לתקנון הכנסת (חלוקת הצעת חוק), נתקבלה.

היו"ר ח. גרופמן :

אני מבקשת להביא החלטה בדבר הצעת חוק הבנקאות : הכנסת מחליטה על-פי סעיף 95 לתקנון להרשות לוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת החוקה, חוק ומשפט לעניין חוק הבנקאות (רישוי), תשל"ט-1978, לדון ולהביא לפני הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית רק את הסעיפים 1, 3 עד 10, 14, 21, 22, 28 עד

ה. הצעות לסדר-היום

1. מצב החקלאות והחקלאים בישראל

התנועה הציונית ראתה תנועה זו את ההתיישבות בישראל כאבן יסוד לתקומת העם היהודי בארצו וכן את השינוי המתחייב מן המעבר מחיים של עם הנמצא במיעוט בגלוי יות לחיים של עם הנמצא במולדתו ובארצו. חלק עיקרי במהלך תקומת העם היהודי הוא בפריסתה של התיישבות יהודית בכל הארץ ובהקניית הרגלים של עבודה ופריסה מהחקלאות לעולים לישראל ולבני הארץ. לא בכדי נקשרו חלק גדול מן ההווי הישראלי, התרבות העצמית המתפתחת והיוצרת ואף דמותו של היהודי בארצו במהלך פריסתה של תכנית התיישבותית רחבת ממדים וחזרתו של היהודי לעבודה בכלל ולעבודת אדמה בפרט. התמודדות זו עם שינוי אפיו ואחרות חייו של היהודי היתה מלווה מאב-קים וכאבים אך גם תחושת חזון, רצון להתמודדות של האדם עם האדמה ושל האדם עם המדבר, יצירת עם יהודי הקשור בקשרים בל יינתקו לאדמה ומאבק להפרכת הש-ממה בארץ. מיטב אונו וכספו של העם היהודי בארץ ובגולה הושקע במטרה זו ואמנם אין כמו האוכלוסיה החיה בכפרים ובהתיישבות, לסוגיה השונים, ליציבות, לאחריות, לכאוב את כאב העם ולהתייצב כהרף עין לכל משימה לאומית. נמצא אותם, את אנשי ההתיישבות, בכל מערכות חיה של המדינה, תורמים מיציבותם, מאחריותם ומחזונם להמשך המפעל הציוני ולהמשך בניינה של מדינת ישראל. על כן, גברתי היושבת-ראש וחברי הכנסת,

היו"ר ח. גרופמן :

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום והצעות חוק. הנושא הראשון : מצב החקלאות והחקלאים בישראל. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.

אברהם כ"ץ-עוז (המעצר) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשנת התקציב המסתיימת ב-1 באפריל נערכו בכנסת דיונים על חלק גדול ממשדרי הממשלה. על משרד החקלאות ועל המגזר החקלאי לא נערך דיון ולפי הערכתי לא במקרה לא נערך הדיון ולא בגלל מזכירות הכנסת קרה הדבר. אני בא להעלות כאן היום את נושא החקלאות והחקלאים מאחר שלאחרונה הנושאים האלה היו הן בכלי התקשורת והן תחת עינו של הציבור הרחב. אבל, חברי הכנסת, חלק מהדיונים הם דיונים שהיו על פרטים, חלקם היו בנימות קנטרניות, חלקם היו בסיס לחילוקי דעות שלא היו קשורים לעניין. הייתי רוצה לנסות ולהעמיד את הדברים לא דווקא על בסיס של המחלוקת הפוליטית.

אין אפשרות להתייחס לנושא החקלאות בלי להתייחס ובלי להבין את משמעותה של החקלאות במהלך התקומה וההתחדשות של העם היהודי. כאשר אנו עוסקים בחקלאות אנו מתייחסים לאוכלוסיה יהודית כפרית במדינת ישראל המונה כ-255 אלף גוש. מאז תחילת דרכה של

אלה אינם 30 אלף או 40 אלף עסקנים או שכירי יום הדורשים תוספת שכר תחת כל מיני שמות וכתורות אלא אלו החרדים לגורל המדינה וגורל המדינה הוא גורלם. הם באו וחזרו למלאכת יומם בחקלאות. הם מבטיחים את כל האירגונים החקלאים במדינה, מימין ומשמאל: 235 קיבוצים, 390 מושבים ומושבים שיתופיים ו-100 ישובים חקלאיים כפריים אחרים. הם מעבדים 4.2 מיליון דונאם. הם מייצאים ב-500 מיליון דולר לשנה. הם מספקים את המזון לאוכלוסיית המדינה.

גברתי היושבת-ראש וחברי הכנסת, החקלאות כענף כלכלי במדינה מתפתחת מחייבת תיכנון, הקפדה, תשומת לב ומעקב קבוע ורגיש אחר המתרחש יום יום ושעה שעה בשטח. אין להעלות על הדעת, במדינה אשר האמצעים בה מוגבלים והצרכים מרובים, נקיטת מדיניות אשר אינה קובעת יעדים, אינה מלווה את הביצוע בתיכנון שוטף למען אספקת תוצרת מזון לאוכלוסיית המדינה במחיר סביר ומתקבל על הדעת ולמען הגברת היצוא של מדינת ישראל לשווקים הקרובים והרחוקים. התיכנון בחקלאות כאשר החקלאות מפורזת בכל חרבי הארץ וכאשר המתיישב החקלאי בעצם לא בחר את מקום מושבו אלא נשלח לשם בצו לאומי הוא הכרח, הוא הנאי הקובע חיים וקיום לכל המגזר החקלאי. ללא תיכנון ופיקוח לא תוכל המדינה להבטיח את פרנסתו של החקלאי בהר, בבקעה, בערבה, בנגב או בגליל. כל אחד יודע שלחלקים ניכרים מאזורי מדינת ישראל אין יתרון כלכלי וטבעי בחקלאות. אם אנו רוצים לשבת בהם יש צורך להקנות להם יתרונות במדיניות לאומית שאם לא כן תצטמצם ותתרכז כל ההתיישבות החקלאית במדינת ישראל באשרוד. כל אחד אף יודע שהמים יורעאל לבין אשקלון ואשדוד. כל אחד אף יודע שהמים במדינת ישראל הם בצפון והקרע והחקלאות הם בדרום ושהחיבור בין השניים עולה כסף. החקלאי אינו מסוגל לשאת בעומס זה על גבו. אם חשובה ההתיישבות בנגב יש צורך לתת לה את המים ובמחירים סבירים. אין להעלות על הדעת העלאת מחירים בין 350% ל-500% בשנה אחת והבאת מחירי המים לרמה המחייבת עקירת מטעים, ייבוש שדות והשתלטות המדבר מחדש לאחר 50 שנות התשייבות ציונית.

חברי הכנסת, בארצות השוק האירופי המשותף, אשר אליו מופנה חלק גדול מן היצוא החקלאי, גם שם קיימות מדינות וקיימות ממשלות שיש להן מדיניות לאומית. מדינות אלו — אף אם הן אינן חברות בתנועה הציונית — שמו להן למטרה לחזק את הכפר האירופי והחקלאי האירופי ובסופו דבר, ליצור איזון והפסקת הנדירה מן הכפר אל העיר. תהליך זה מלווה שינויים סטרוקטורליים של הכפר האירופי אשר הם עצמם נתמכים בהיקפים שלא יושערו, של מיליארדי דולרים, על-ידי הממשלות והעמים. אך בד בבד עם יצירת שינוי זה תומכות הממשלות באירופה ומסבדות את חקלאי ארצו. תיהן המייצאים ב-20 מיליארד דולר לערך מדי שנה בשנה. עם מדיניות כזאת אין החקלאי הישראלי, עם כל יעילותו, רצונו ועקשנותו, מסוגל להתמודד בעצמו. אם יש ברצונו של מדינת ישראל שהיצוא החקלאי לארצות השוק האירופי המשותף יימשך יש להתוות מדיניות מוקנת יתרונות וכוח להתמודדות עם החקלאים האירופיים וזאת בדרכים כלכליות ומוניטאריות ובצורות שונות נוספות.

גברתי היושבת-ראש וחברי הכנסת, אחת הרעות החולות ההולכות ומתפשטות כיום בחלק מן המגזר החקלאי

לא נוכל לעסוק בנושא החקלאי מן האספקט הכלכלי בלבד. פגיעה ביישוב או במשק בודד במושב, כתוצאה ממדיניות ממשלתית זו או אחרת, מביאה לא רק לפגיעה בפרט עצמו אלא אף לפגיעה ביעדיה הציוניים והלאומיים של ישראל.

יש הגורסים כי לכשעלתה ממשלת הליכוד לשלטון היה בכוונתה, ויש בכוונתה, לפגוע במגזר החקלאי וההתיישבותי מאחר שמגזר זה, ברובו, הוא יציר כפיה של תנועת העבודה, בהרכביה השונים. יש אף גורסים כי על מנת לפגוע בלב לבו של תנועת העבודה יש צורך לפגוע בפגיעה קשה בהתיישבות העובדת, משהו בנוסח חץ מוות אל לב לבו של הציבור העובד בישראל. רבותי חברי הכנסת, אינני מאמין שיש מישהו בבית הזה אשר מחשבה זו יכולה למצוא הד בלבבו. איני מאמין שממשלת ישראל, איזו שתהיה, מוכנה לשים לה למטרה לפגוע בהתיישבות העובדת של מדינת ישראל. רק אנשים בעלי נפש מעוותת מסוגלים לחשוב שכדי לשפר מצב פוליטי ולפגוע ביריב פוליטי ראוי ומותר לפגוע גם בערכי, ביסודותיו ובשר-שיו של העם במדינת ישראל. תפיסה זו, על כן, אינה מקובלת עלי ואני סבור שהעיסוק בנושא החקלאי וההתיישבותי מחייב היום הפרדה מן ההתייחסות הפוליטית.

גברתי היושבת-ראש, מי הם האנשים העומדים מאחורי שמות התואר חקלאים, מתיישבים? חלק מהם מכיר אותם. אלה הם אנשים הקמים השכם בבוקר למלאכת יומם, יוצאים לעבודתם בשדה, בגן ובמטע, אין להם שעות עבודה קבועות והם אינם מנקבים את כרטיס העבודה. אנשים צעירים ומבוגרים חרוצי פנים ומיובלי ידיים, צרובי שמש ורוח התלולים לא במעט בחסדי שמיים, אנשים המשקיעים את עיקר מרצם בעבודתם ובטיפוח משקיהם. החקלאות בשבילים היא אורח חיים ולא מקצוע לפרנסה בלבד. אנשים אשר יום העבודה שלהם מתארך משעה ארבע לפנות בוקר ועד חשיכה, אנשים השמחים לגשם והחרדים מפני הברד, אנשים אשר קוצרים את פרי עמלם לאחר חודשים של ציפה ודמעה. אלו הם אותם אנשים אשר ביום רביעי האחרון עלו לכאן, לבניין הכנסת, כדי למחות ולהפגין נגד מדיניות ממשלתית שהביאה אותם למצב בלתי נסבל ובלתי אפשרי ולרבים מהם — עד כדי סכנת קיום. רבותי חברי הכנסת, קשה להוציא את מגדל הפרחים מיום של קטיף בחממה; קשה להוציא את הטראקטוריסט מעבודתו ביום שמש באמצע החורף; קשה להוציא את הרפתן ולחייבו לדחות חליבה ברפת; קשה להוציא את הנוטע מהגזע והזמירה בעונתו. איך בכל זאת הצליחה הממשלה להוציאם ולהביאם בהמוניהם אל מול בניין הכנסת? גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לא אנשי ספסופה ודובב, לא אנשי יטבתה ועין גדי, לא אנשי גיגיר ואפיקים ולא אנשי פטיש ובטנים אשמים במצב שנוצר. לא הם גרמו לו, לא הם יזמו אותו והם אינם נושאים באחריות למדיניות החקלאית ולהתערערות מעמדה של הציונות וההתיישבות במדינת ישראל. הם נותנים את חלקם יום יום. מדיניות הקצאת משאבים ודרך ברורה ואחרתית הם מענייני של הממשלה והכנסת ולזאת מכונים דברי כאן היום. לנו, לחברי הכנסת, רצו החקלאים להמחיש את המצב החמור שאליו נקלעו לאחר חודשים ארוכים של משא-ומתן מייגע, כאשר מיצו כל דרך אפשרית להבהיר ולהסביר מה היא המשמעות של המדיניות שנוקטים משרד החקלאות וממשלת ישראל, מדיניות, אשר כפי שאומרים, אף לא נדונה בצורה מסודרת אף לא פעם אחת בממשלת ישראל. מי שעלה הנה לכנסת

בהתיישבות הצעירה, על פגיעה ביצוא המשותף והתער-
ערת מוסדות מאורגנים, על חוסר החלטת ההתמיכה
בתובלה האווירית, על נפוח תקציבי "מקורות" כדי ליצור
מחיר מים בלתי ריאלי ובלתי אפשרי, על ביטול האשראי
לחקלאות וביטול האשראי המוכוון לה, על הבטחות לסיוע
וקונברסיה לחקלאות אשר מתחילות להתמשש שנתיים
לאחר המועד ותוך ירידת ערך הכסף במאות אחוזים, על
אנארכיה השוררת בשיווק וביצוא ענף ההודיים, על הס-
כמים שנעשים בין האוצר והחקלאות אשר הממשלה חוזרת
בה מקיומם, על קיפוח ישובי הגולן, הערבה והפיתחה
ועל מגיעת חקיקה מסודרת לחקלאות כמו לענפי התעשייה
בתחומי ההשקעות והמיסוי; אפשר להרבות ולספר על
סיכסוכים בין שרים בממשלת ישראל כאשר התוצאה
בסופו של דבר היא פגיעה בחקלאות ובהתיישבות, על
משרד חקלאות שאיננו מתפקד ושר חקלאות שאיננו
מתפקד ואיננו מצליח להבהיר את מצבו של המגזר שהוא
אחראי לו בפני הממשלה, ועל התערערות מערכת היחסים
הפנימיים במשרד שהיה פאר המשרדים במשך שלושים
שנה. רבותי חברי הכנסת, הפרטים הם רבים, אחדים מהם
אף מעוררי רגשות ותיסכולים. יש צורך, כמובן, לערוך
דיון מקיף וממצה על כולם. חלקו של הדיון ייערך בוודאי
על שולחנם של שר האוצר, ראש הממשלה והקאבינט
הכלכלי. אם הכנסת לא תיתן את דעתה מייד על המצב
שנוצר בהתיישבות ובחקלאות סופנו שנרחיב את המדבר
ולמדינת ישראל יהיו די קרקעות ומים אך חקלאים והת-
יישבות לא יהיו לה.

אני מציע לערוך דיון במליאה.

2. מצב החקלאות בישראל

וכך שולבו יחדיו אנשי הנסיון ותכמת החיים מתד גיסא
עם החדשים והמשכילים שקיבלו את חינוכם בבתי-הספר
החקלאים מאידך גיסא. משפחת החקלאים הוכיחה בעליל
את צדקת דרכה הן כחסיסה והן כקהילה חברתית. קשה
בתקופה זו לדבר על ציונות וכיבוש השממה אבל ללא
המחרשה העברית, ללא חרישתו וזריעתו של הנגב, ללא
סיקול אבניו של הגליל ונטיעת מטעיו ספק אם יכולנו
היום לומר שהגשמונו את הציונות הלכה למעשה. הישגיה
ויעדיה הלאומיים של החקלאות והמוטיבאציה של חקלאי
ישראל היו לשם דבר. החקלאות שימשה מקור להשראה
חברתית. באו בשנות החמישים עולים מכל קצווי תבל
והתיישבו בגליל, במרכז, בהר ובנגב. מהם חנוונים
וסוחרים שהפכו את המדבר לגן פורח ויכלו לעמוד בפני
תחרות לא קלה מול מדינות ותיקות המשווקות תוצרת
חקלאית מזה רבות בשנים. אנשי החזון דאו ראו ערך
מיוחד במיבצע זה וההצלחה לא איתרה לבוא. אנשים
אלה למדו מה היא קואופראציה ומה היא קהילה חברתית
של עזרה הדדית. בעמל רב ובהרבה יוע למדו הם את
מלאכת החקלאות. המצב החדש שנוצר יכול תלילה לפורר
את חיי הקהילה והחברה במושבים.

החקלאות ממלאת בראש וראשונה שליחות של פיזור
אוכלוסיה. איש מבין אלה לא עירער על מקום מושבו
בכפר ובספר. הם הסתגלו והתמודדו עם אלפי הבעיות
שנערמו בפניהם, מהמצב האקלימי והאגרוטכני ועד בעיות
המסחון. רבים עדיין ממשיכים בעבודת יום ובשמירת
לילה. חקלאות של ידע ומידע. ידע רב התרכו בתחום

היא השתעבדות כלכלית אשר בעקבותיה השתעבדות
רוחנית לבעלי הון, סוחרים יהודים וערבים אשר בעת
המצוקה הזאת באים להחליף את הכלים הלאומיים ולשעבד
את החקלאי על-ידי מחן אשראי בכל היקף נדרש, בר-
כישת התוצרת והעברתה לשווקים במחירים מופקעים
ובדרך כלל אף מחוץ למערכת הלאומית של מיסוי, פיקוח
ובקרה, ולבטח ללא כל אפשרות של תיכנון. אך, רבותי
חברי הכנסת, לבד מן הנזק האישי הפרטי והבושה שצריכה
לכסות את פני כולנו בהשתעבדות זו יש בכל אלה נסיגה
והידרדרות של המאבק הלאומי הציוני. לא ירחק היום,
אם לא ישונה המצב, שבו נמצא בעלי משקים המעסיקים
עובדים ערבים אשר גרו באותו מקום, הם ומשפחותיהם
לפני מלחמת הישיחור. אם תוסיפו תופעה זו להשתעבדות
הכללית לסוחרים תבינו כי אנו הורסים לא רק חקלאות
אלא את רוחו של העם ותוורים לגלות מנוולת ולתלות
בתוך ארצנו שלנו.

גברתי היושבת-ראש, אפשר להרחיב ולפרט הדיבור
ולספר על משקים נטושים, על אלפי דונאם של חממות
קרועות פלאסטיק ומוזנחות, על זולים ריקים והשקעות
שהושקעו לריק, על יבוא בשר ללא הגבלה ופגיעה בענף
הלול, על ביטול התיכנון של ענף הביצים ופגיעה בישובי
ההר, על חיסול גידולו של סלק סוכר הגורם למדינה פגיעה
בהיקף של 15 מיליון דולר בשנה, על הסכמים לפיצוי
בצורת שלא מומשו, על ירידה דראסטית ברווחיות ענף
ההדרים עד כדי עקירת פרדסים, על קיצוץ תקציבי מחקר,
על הקטנת ההדרכה והחקלאית, על אי עמידה בהתחייבויות
הממשלה לקליטת בשר עוף וחלב, על ביטול תקציבי
ההתיישבות להקמת ישובים חדשים, על הפסקת הבנייה

הי"ר ח. גרופמן :

על אותו נושא, רשות הדיבור לחבר-הכנסת אליעזר
אבטבי.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ההפגנה הגדולה
של חקלאי ישראל הדליקה אור אדום ושימשה אות אזהרה
על עצם קיומה של החקלאות ועל מה שמתרחש במשק
היצרני. ההפגנה לא באה לשם ראויה ולא למטרות פולי-
טיות, כפי שהיו שהגדירו אותה. היא באה לאחר מיצוי
כל האפשרויות ולאחר שכל הגורמים הנוגעים בדבר לא
שעו למתרחש במגזר זה. ההפגנה באה כדי לשמור על
הקיים, כדי להגן על היש וכדי להבטיח את העתיד בתחום
הכלכלי והחברתי, עתיד המעוון באורח החיים הקואופ-
ראטיבי ובערכים שמסמלת העבודה היצרנית. ההפגנה
קויימה לא למען תוספת יוקר ולא למען תוספת שכר אלא
למען תמורה נאותה וסבירה לעמל כפיהם של אלפי חקל-
אים. אם לא יתולו השניניים המתחייבים מהמצב ייגרם
תלילה נזק כל ישוער שלא ניתן יהיה לתקנו.

החקלאות וההתיישבות הלכו יד ביד במשך שנים
רבות. מאז קיומן הן דגלו ודוגלות בעת ובעונה אחת
בכמה וכמה מטרות חברתיות נעלות ובעלות ערך. החקל-
אות וההתיישבות הן אידיאל, לא רק עבודה לשם רווח.
לכן כל בן תרבות יודע להעריך את המקצוע העובר
מאז לבן. דורות התחנכו ויתחנכו על ברכי העבודה
כערך. הראשונים ראו באידיאלים אלה אתגר לדור הצעיר

באשר לתיכנון רצוני לציין שהיינו בין המדינות המתקדמות ביותר בתיכנון החקלאי. כדי לשמור על הישגינו בתחום זה עלינו לתת את הכלים ולהכשירם לכך. אחד המרכיבים האלה הוא סובסידיה, לא סובסידיה ליצור

במושבי החר ולא היום נקבעו לגביהם הקביעות התיכ-
נוניות והקצאות גורמי הייצור, הקצאות שקבעו הלכה
למעשה כי במשקים אלה לא תהיה מלוא הפרנסה מן
החקלאות וכי נגזר עליהם במידה כזאת או אחרת להיות
משקי עזר. לקשיים מסוג זה לא היתה תשובה במשך
שנים ואף היום אי-אפשר כבמטה קסם להעמיד לרשות
הישובים האלה קרקע שאיננה ומים שאינם. נכון שהיו
בחקלאות בשנתיים האחרונות קשיים נוספים הנובעים
מבעיות שוטפות ואפרט את העיקריים שבהם: חלק ניכר
מהייצור החקלאי מיועד ליצוא ובתקופה שבה קצב
השינוי בשער המטבע אינו מדביק את קצב התייקרות של
הוצאות הייצור נפגעת רווחיות היצוא. מכל ענפי היצוא
החקלאי נקלע ענף הפרחים לקשיים שהעמידו סימן
שאלה לגבי יכלתם של מגדלים רבים להמשיך ולתפעל
את משקם, בעיקר החדשים שבהם.

גד יעקבי (המערך):

מה הן הסיבות המיוחדות שהביאו למצב זה בענף
זה?

השר מ. נסים:

הנה אני דן בזה.

הדברים נכונים בעיקר למגדלים שהשתלבו בענף
בשנתיים האחרונות ונטל ההשקעה שלהם עדיין בשיאו.
לענף זה הוזרמו מאות מיליוני לירות כדי לחלצו מן
המשבר וכדי להביא את היצרנים למצב שבו יוכלו להמ-
שיך ולייצר, להמשיך ולייצא.

ירוחם משל (המערך):

באיזה ענף אין משבר?

השר מ. נסים:

לא אמרתי שרק ענף הפרחים מצוי בקשיים. אמרתי
שאחד הענפים שהמצב בהם קשה הוא ענף הפרחים.

יחזקאל זכאי (המערך):

חבר-הכנסת משל, מה אתה שואל אותו?

ירוחם משל (המערך):

אתה עונה בשם הממשלה. אני רוצה לדעת באיזה
ענף בחקלאות אין משבר?

השר מ. נסים:

אני רוצה לומר לחבר-הכנסת משל, קודם כול לא
שמעת את המשך התשובה. הבאתי את ענף הפרחים
כדוגמה ואמרתי שיש קשיים בחקלאות. הוספתי אפילו
שיש קשיים שנבעו מן השנתיים האחרונות. האם זה
אינו מספק אותך?

פעולה זו של עידוד או של מימון והזרמה של מאות
מיליוני לירות לענף הפרחים כוונה לחוליה הנוקטת
ביותר, לאלה שפיתוח ענף הפרחים אצלם היווה אלטר-
נטיבה נאותה להעדר גורמי ייצור מספיקים. וכאשר
מדובר על העדר גורמי ייצור מספיקים כבר אמרתי שה-
סיבה נעוצה במצב היסטורי שלא הממשלה הזאת אחראית
לו. הפעילות הממשלתית לסייע לענף זה עדיין לא
הסתיימה. בימים אלה מסיימת ועדה משותפת למשרדי
האוצר והחקלאות את עבודתה ובהמלצותיה תהיה תשובה
מקפת לענף זה ולצרכיו. אני רוצה להדגיש כי בענף
הפרחים עוסקים כ-8,000 בתי אב, כלומר כשליש מן
המשקים המשפחתיים בארץ וחילוף ענף זה מקשייו הוא
צעד בעל משמעות רבה בטיפול בסקטור החקלאי.
בשנה האחרונה עברנו חודשים מספר של קשיים

מרכזי אלגורבלי:

הוא מסייר במקסיקו.

השר מ. נסים:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, חברי-
הכנסת כ"ץ-עזו אמר שהכנסת לא זכתה לדיונים על
המגזר החקלאי. הייתי אומר שהיו דיונים בכנסת, בעיקר
בוועדותיה — — —

אברהם כ"ץ-עזו (המערך):

אמרתי: על תקציב משרד החקלאות בצורה מסודרת.

השר מ. נסים:

זה נכון, דיון כזה לא התקיים אבל בסך הכול היו
דיונים על נושא החקלאות בעיקר בוועדות הכנסת,
בוועדת הכלכלה ובוועדת הכספים, אגב דיונים לכלליים.
אף-על-פי-כן הנושא שהועלה היום אי-אפשר לומר
שמיותר היה להעלותו. בדיון מוצע לדון בו.

לפני שאשיב לגוף הדברים והטענות אני רוצה לומר
לחבר-הכנסת כ"ץ-עזו את הדברים האלה: אמרת בדב-
רך, אולי בצורה לא פסקנית, כאילו היה בכוונתה של
הממשלה הזאת לפגוע בידועין במגזר החקלאי. והנימוק,
כך אמרת, משום שהוא יציר כפיה של תנועת העבודה.
אני רוצה לומר בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים:
לא היה ולא נברא. הממשלה הזאת, לעניות דעתי, כפי
שכל ממשלה בישראל שהיתה ושתיכון, צריכה להתייחס
ומתייחסת למגזר ההתיישבותי-החקלאי במלוא הכבוד
ובמלוא החשיבות הראויים לו. כך אמנם הווה וכך אמנם
יהיה.

אני גם מזדהה עם השר שתבריי-הכנסת אבטבי
וכ"ץ-עזו שרו למגזר ההתיישבותי-החקלאי. זכויותיו אינן
יכולות להיחמק. אבל המטרה בהעלאת הנושא היתה
בוודאי לדון בבעיות המעשיות של החקלאות בישראל
ועל כך באקש לומר את הדברים האלה: גם כאשר יש
קשיים בענף החקלאות, וללא ספק יש קשיים כאלה, הרי
הנסיון לעשות הכללה ולערוך גזירה שווה לגבי כל
החקלאים, נסיון זה מחטיא את האמת, מעוות את תמונת
המצב ומציג את החקלאות באופן ובצורה הפוגעים בראש
וראשונה בחקלאות עצמה ובתמיכתה. החקלאות בישראל
מורכבת מסקטורים שונים, מיושבים בני גילים שונים
ומענפים שונים ואין בנמצא הגדרה אחת שתהיה נכונה
לכל הענפים והסקטורים האלה. בוודאי קיים הבדל
כלשהו, למשל, במצבם של משקי עמק-החולה לעומת
המצב של מושבי הגליל, במצבם של משקי עמק הירדן לער-
מת משקי בקעת הירדן ומשקי עמק יזרעאל והוותיקים לעומת
מושבי הגליל התחתון. יש הבדל בין ענף האבוקאדו לבין
ענף הפרחים, בין מגדלי פרחים ותיקים שנטל ההשקעה
הבסיסית שוב אינו מעיק עליהם לבין מגדלים חדשים
המתחבטים בקשיי מימון, וכיוצא באלה. ניתן להצביע
על חקלאות מגוונת המחייבת בחינה עניינית ותשובה
עניינית לכל אחת מהשאלות ואין להציג את החקלאות
בצורה כוללנית ורדא שאין לתבוע תשובה כוללנית.

חלקם של הקשיים שבהם נתונים משקים חקלאיים
נובע מבעיות יסוד שבהן התחבטו משקים אלה מיום
הקמתם ואני מתכוון בעיקר למושבים שקמו משנות התמי-
שים הראשונות ואילך, מה שנקרא בלשוננו היום המוש-
בים החדשים. ליושבים אלה הועמדו מהיוסדם גורמי
ייצור בהיקף קטן מהדרוש לקיום משק ומהדרוש לתצ-
סוקה מלאה ולפרנסה מלאה. לא היום נוצרו הקשיים

השר מ. נסים :

אחד החברים שעלה היום על במת הכנסת והציע את הנושא היה מעדיף, כפי שהבינתי אתמול, להעביר את הנושא לוועדה. אם חברי הכנסת שהעלו את ההצעה מעדיפים דיון במליאה לא רק שאינני מתנגד אלא שאני מוכן לזה ברצון.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

בוועדת הכלכלה יש דיון על החקלאות.

(חברי הכנסת מרדכי אלגרבלי קורא קריאת-ביניים)

השר מ. נסים :

את הטענה הזאת אינני יכול לקבל מבחינת ההגיון. מבחינת ההגיון זה לא ייתכן.

מרדכי אלגרבלי :

מה רע בכך שידונו בזה גם הוועדה וגם המליאה ?

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

בוועדת הכלכלה יש דיון נרחב וממצה על עניין החקלאות.

השר מ. נסים :

היא הנוחתה. לכן הצעתי שהנושא יועבר לוועדת הכלכלה. אבל אני חוזר ואומר : אם חברי הכנסת שהציעו את ההצעות הללו מעדיפים דיון במליאה אני מסכים לכך.

היו"ר ב. הלוי :

יש פה הצעה אחרת ?

עמוס דררי-הורביץ (המערך) :
כן, לי יש הצעה אחרת.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית) :

במליאה יהיה הדיון בעוד שנה. בוועדה יש דיון בלאו הכי בשבוע הבא.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחברי הכנסת עמוס דררי-הורביץ.

עמוס דררי-הורביץ (המערך) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בא להציע להוריד את ההצעה מסדר-היום בשלב זה בשל העדרו של שר החקלאות ולאור תשובתו של השר נסים שקרא את הודעת משרד החקלאות וספק אם הוא מתמצא דיין בנושאים עצמם.

רבותי חברי הכנסת, אין החקלאות מבקשת נדבות והצגת הדברים כאילו היא זקוקה לתמיכה אין בה אמת. כל שאנו מבקשים הוא שינהגו בנו כבאזרחים בעלי זכויות שוות למגזרים אחרים. מקור המצוקה בחקלאות, לפי מיטב הערכתי, הוא בכך שהחקלאות מופלית בסעיף המימון. בעוד שהתעשייה מקבלת באזורי פיתוח 35% מענק ו-40% הלוואות מקבלת החקלאות 40%-50% הלוואות בלבד. היצוא החקלאי נתון לקאפריסות של השוק והמתפקדים. לאחרונה, בימים אלה, היינו עדים לכך שפיתוח המטבע הישראלי שוב הוקפא למרות האינפלציה המקומית הגואה ושוב נחזור לתופעה שהיתה בעונת היצוא הקודמת שהתמורה בלירות לא תתאים להתייקרות. יש להבטיח את השוק המקומי לייצור

בענפי ייצור הבשר. אך מאז התאמת המחיר של בשר היבוא לעלותו שופר שיווק הבשר המקומי ומחירו התייצב ברמה המספקת את היצרנים. בדברי ההסבר לתקציב המדינה נאמר כי על בשר היבוא יוטל כדי להבטיח ייצור ושיווק תקינים של המוצרים המקומיים שייצורם זול יותר למשק המדינה מהיבוא המתהרה ושבעזרת ההיטל יהיה יבוא משלים בלבד לייצור המקומי.

טוענים כי בוטל התיכנון החקלאי. העובדה שטענה זו חוזרת ונשנית אינה הופכת אותה לנכונה. לשנת התיכנון המתחילה ב-1 באפריל 1980 נקבעו היקפי הייצור בענפי בעלי החיים ונקבעה אחריות הממשלה להיקפי התיכנון.

בניגוד לדעה הרווחת בציבור נחותה החקלאות ב-השוואה למגזרי משק אחרים בכל הקשור למימון ההשקעות ולאשראי. אך העובדה שהחוק לעידוד השקעות הון לא חל על החקלאות לא נקבעה עליידי הממשלה הנוכחית אלא עליידי אותה ממשלה שהגישא בשעתה את הצעת החוק לעידוד השקעות הון. נהפוך הוא, משרדי האוצר והחקלאות סייעו עכשיו עבודת הכנה של הצעת תזכיר לחוק לעידוד השקעות הון בחקלאות והחוק הזה יובא לכנסת, כך יש לקוות, בעתיד הקרוב.

באשר למחירי המים אני רוצה להזכיר לחברי הבית כי ועדה ציבורית בראשותו של חבר-הכנסת יעקבי, ולשבי חבריה היו מזכיר תנועת המושבים ואיש המרכז החקלאי, הגישה פה אחד את המלצותיה לשר-החקלאות דאז חיים גבתי והוא אימץ אותן. המסקנות שימשו ועוד משמשות כעקרונות למדיניות מחירי המים כיום.

לא אמרתי ואינני אומר כי לא היו או כי אין קשיים בחקלאות. אך אני משוכנע כי נעשה וייעשה כל הדרוש כדי שמגזר זה ימשיך לתרום לאחיותנו ברחבי הארץ, כפי שאמנם חברי-הכנסת כ"ץ-עוז ואבטבי אמרו, לאספק קת מזון בשפע וברציפות וכן למטרה החשובה של הגברת היצוא.

אדוני היושב-ראש, אמרתי שהנושא שהעלו חברי-הכנסת כ"ץ-עוז ואבטבי הוא רציני וחשוב ואני מציע שכדי שיתקיים עליו דיון מעמיק הוא יועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת.

מרדכי אלגרבלי :

למה לא במליאה ? הנושא חמור מאוד.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
אדוני השר, הנושא נמצא בדיון בוועדה.

השר מ. נסים :

אינני מתנגד לדיון במליאה. אם החברים שהציעו את ההצעה מעדיפים שהדיון יהיה במליאה אינני מתנגד לכך.

מרדכי אלגרבלי :

צריך דיון במליאה, זה דבר חמור מאוד.

השר מ. נסים :

אפשר בהחלט. חשבת, כפי שהבינתי אתמול מאחד המציעים, שיש לו עניין שהנושא יועבר לוועדה אבל אם היום חברי הכנסת — — —

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היושב-ראש, הנושא מצוי בוועדת הכלכלה.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):
אדוני היושב-ראש, אני מציע להצביע בנפרד.

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, אני מבין שהצעת השר היא שהכנסת תדון במליאה בהצעות האלה ויש רק הצעה נגדית אחת והיא להסיר אותן מסדר-היום.
פסח גרופר (הליכוד):
יש גם הצעה להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ב. הלוי:

מי הציע להעביר לוועדה?

פסח גרופר (הליכוד):
חבר-הכנסת אבטבי.

עמם דר-הורביץ (המערך):
אדוני היושב-ראש, השר בדברי תשובתו הציע להעביר את הנושא לוועדה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויוזמה):
על מה מצביעים?

היו"ר ב. הלוי:

מצביעים אם להסיר את ההצעות.

אברהם כ"ץ-עז (המערך):
אין הצעה להסיר את הנושא.

היו"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת עמוס הדר ביקש להסיר את ההצעות מסדר-היום.

משה שחל (המערך):
הוא חוזר בו.

משה עמאר (המערך):
הוא חוזר בו.

היו"ר ב. הלוי:

אתה חוזר בכ?

עמם דר-הורביץ (המערך):
כן.

היו"ר ב. הלוי:

אז בשביל מה היה כל הנואם הזה?

פסח גרופר (הליכוד):
בשביל הנאום.

היו"ר ב. הלוי:

אם כן, אין הצעה נגדית אלא יש הצעה אחת והיא שהכנסת תדון בהצעות האלה. מי מציע הצעה אחרת?
דוד גולומב (התנועה לשינוי ויוזמה):
אני מציע הצעה אחרת.

היו"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת גולומב, אם אתה מציע הצעה אחרת, בבקשה, רשות הדיבור נתונה לך.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויוזמה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאן הופכים את מצוקת החקלאים למשחק פוליטי בין קואליציה לאופוזיציה להנימוק

המקומי ואין בזה משום טובה, אדוני השר נסים. אין אנחנו מבקשים מחירים גבוהים יותר. השר פת עמד היום באחת מוועדות הכנסת על כך שצריך למנוע יבוא מתחרה מן המזרח הרחוק שמכה את התעשייה המקומית. הדבר נכון גם בתוצרת חקלאית מיובאת במחירי היצוא. אין לזה שום הצדקה ועל כך אנחנו מדברים. יש להמשיך לדבוק בשיטת הייצור החקלאי המתוכנן כדי להבטיח גם תמורה הוגנת ועקבית ליצרן וגם מצרכים בקצב שוטף, קבוע ובמחירים נאותים לצרכנים. יש להבטיח כי החקלאות לא תהיה מופלית לרעה לעומת מגזרים אחרים בתחום המסים. בדברים אלה אין צורך לקיים דיון כשהשר נייטראלי — אם דיון בממשלה או אם דיון בוועדה — וכשהממשלה מגבשת את עמדתה ונוקטת עמדה ברורה שאין בה מן הטובה לחקלאות אבל יש בה גרימת אפליה בין הסקטור החקלאי לסקטורים האחרים.

פסח גרופר (הליכוד):

לא הבנתי מה הצעת.

עמם דר-הורביץ (המערך):
אמרתי, לא הצעתי.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לשר נסים.

השר מ. נסים:

אדוני היושב-ראש, אני תמה על חבר-הכנסת עמוס הדר שהוא לפי הכרזתי אותו אדם הגון, שומע ומקשיב. כיצד יכול היה לטעון ולומר ששמע בדברי כאילו הצגתי את נושא החקלאות כסקטור המקבל תרומות, נדבות וסעד? לא אמרתי מלה אחת כזאת בדברי. אמרתי שיש קושי מסוים, מיוחד במינו, בענף גידול הפרחים לגבי מגדלי הפרחים, —

עמם דר-הורביץ (המערך):
היה גם קושי ביבוא בשר.

השר מ. נסים:

תן לי בבקשה להשלים את המשפט.

— ולמטרה זאת הוזרמו כספים כדי להבטיח שהענף לא ישקע. אבל אמרתי שהממשלה הזאת היא שמכינה את הצעת החוק לעידוד השקעות הון בחקלאות. האם אתה מתרעם היום על שדבר זה לא קיים? זו זכותך? הממשלה שחברך היו בה כאשר הביאה הצעת חוק לעידוד השקעות הון עשתה זאת לגבי התעשייה בלבד ואתה מתרעם על כך היום, כאשר אנחנו מכינים הצעת חוק כזאת לגבי ענף החקלאות? אתה מדבר על כך שכאילו התעלמתי מבעיית התיכנון? לא מיניתי ולא מקצתי. והלא הודעתי גם מה עושה עכשיו הממשלה ביבוא של בשרים כדי להבטיח את השוק המקומי. כיצד יכולת להרשות לעצמך לומר את הדברים האלה? עכשיו אני מתחיל להבין ואולי גם אניע למסקנה שרק עניינים פוליטיים מניעים את מה שהתרחש בעת האחרונה בחקלאות.

היו"ר ב. הלוי:

האם הצעה שלך היא לדון במליאה?

השר מ. נסים:

ההצעה שלי בעינה עומדת: אם החברים רוצים.

"מה עשית בעבר" ומשחקים בגורל החקלאים כדי להכות באופוזיציה.

מיכאל דקל (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, זה דיון? לפי איזו פרוצדורה עלה חבר-הכנסת גולומב? מה הוא מציע, להסיר את הנושא?

היו"ר ב. הלוי:
לא, להעביר לוועדה.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
עליתי לפי הפרוצדורה הקובעת כי כשהיושב-ראש קורא לחבר הכנסת לעלות על הדוכן הוא רשאי לעלות אליו. הבנתי שפרוצדורה זו מקובלת בכנסת. שנית, השר הציע לקיים דיון במליאה; אני מציע להעביר את הנושא לוועדה ומשאיר ליושב-ראש את ההחלטה אם יש לי רשות דיבור או לא.

היו"ר ב. הלוי:
יש לך.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
ובכן, רוב הדיונים וחילופי הדברים פה היו בנושא: מי אשם במצב, האם הממשלה שכינה לפני שנתיים או הממשלה הנוכחית? והעובדה שיש אלפי חקלאים במצוקה עמוקה, שממש פרנסתם נשמטת לא היתה כנראה נושא הדיון עכשיו.

אני מציע שנושא מצוקת החקלאים יידון הן במליאה והן בוועדה, כלומר, לדון במליאה בהצעתו של כ"ץ-עוז ואת ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אבטבי אני מציע להעביר לוועדה. עליידי כך יידון הנושא בשני הגופים האלה. הממשלה תצטרך להתייצב פה, בעת הדיון במליאה ושר החקלאות אולי יתכבד ויופיע על הבמה הזאת וכן תהיה הזדמנות לוועדה לברר את הנושא לגופו ואולי פעם אחת לשמוע גם משר החקלאות ומשר המסחר והתעשייה מה קרה באמת לגבי יכוא הבשר ועם איזה חלק מן העם מיטיבים והוועדה תוציא את מסקנותיה ותניח אותן על שולחן הכנסת. אני רק מקווה שבין הפרוצדורה הזאת לבין הנוהל הזה יישארו עוד חקלאים עצמאיים שפרנסתם נמצאת כדי לשמוע את חשיבות הכנסת.

היו"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת כ"ץ-עוז, האם אתה מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

לא, אני עומד על הצעתי לדון בנושא במליאת הכנסת.

היו"ר ב. הלוי:

ואתה, חבר-הכנסת אבטבי?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

אני מסכים שהנושא יועבר לדיון בוועדה.

(קריאה: מי הציע להעביר לוועדה?)

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
אני הצעתי להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת אבטבי לוועדה.

גד יעקבי (המערך):

אני מציע להעביר את הנושא למליאת הוועדה.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים להצעת השר שיהיה דיון במליאה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוא חוזר בו.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

אני הצעתי רק לגבי הצעת חבר-הכנסת אבטבי, להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר ב. הלוי:

אם כך, שתי הצעות לפנינו: האחת, להעביר את הנושא לדיון בוועדה, והשנייה, לקיים דיון במליאת הכנסת.

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):

על איזו הצעה מצביעים? אני הצעתי רק לגבי הצעתו של חבר-הכנסת אבטבי.

היו"ר ב. הלוי:

הועלו כאן שתי הצעות לסדר-היום. אם אתם רוצים להפריד ביניהן ולהצביע בנפרד על כל אחת מהן, בבקשה. ההצעה הראשונה היא של חבר-הכנסת אברהם כ"ץ-עוז וחבריו. מי בעד העברת הנושא לדיון במליאה?

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. כ"ץ-עוז בסדר-היום של הכנסת — רוב נגד — מיעוט
ההצעה לכלול את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. כ"ץ-עוז בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ב. הלוי:

אנו עוברים עתה להצבעה על ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אבטבי. נצביע על שתי ההצעות זו מול זו, האחת, לקיים דיון בנושא במליאת הכנסת והשנייה, להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

הצבעה

ספח גרופר (הליכוד):

נא למנות. אבקש שני מונים.

היו"ר ב. הלוי:

אני שואל עוד פעם ומבקש למנות: מי בעד דיון במליאה על הצעתו של חבר-הכנסת אבטבי?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. אבטבי לדיון בוועדה — 25
בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום — 23

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר-הכנסת א. אבטבי לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

ו. חוק יסודות המשפט, תשל"ח — 1978 *
(קריאה ראשונה)

הו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום : חוק יסודות המשפט, תשל"ח—1978. נשמע את תשובת שר המשפטים על הדיון שהתקיים בנושא זה. רשות הדין בור לשר המשפטים.

שר-המשפטים ש. תמיר :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון בחוק יסודות המשפט הוא, לעניות דעתי, אחד הדיונים העקרוניים והחשובים בנושא החקיקה בכנסת הנוכחית. ברשותך, אדוני היושב-ראש, יורשה לי להודות לחברי-הכנסת שחל, ורהפטיג, פעיל, הלוי, גלס, פרוש, אלגרבלי, ש"ר לנסקי ונאף על התמיכה וההבנה שגילו והביעו לעקרון המרכזי שבחצעת החוק הנדונה. היו לכמה מהם הערות שבודאי יידונו בוועדה.

אדוני היושב-ראש, כמה חברי כנסת, בהם שחל והאונר, הביעו חששות נוכח הצעת החוק החדשה, שמא יבוטלו הלכות שכבר נקבעו בפסיקה מכוח הזיקה למשפט האנגלי כפי שהיה קיים או אף שמא חוקים עותמאניים מסויימים שעודם בתוקף יימחקו בהיסח הדעת כתוצאה מהצעת חוק זו. אני רוצה להרגיע את חברי הכנסת ולחזור ולהצביע על סעיף 1(ב) הקובע : "אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי לפגוע בהלכות שנקלטו בארץ לפני תחילת חוק זה". למניעת הספק אומר כי הכוונה בביטול סעיף 46 היא לדברים שיתרחשו לעתיד לבוא. אין כל כוונה לקצץ כהוא זה בהלכות שכבר נפסקו ולא לשנות מהמשפט הקיים במדינה. אבל נוכח ההערות האלה ואם משפטים נכבדים כאלה הביעו ספק ונתפסו לחשש הייתי מציע להמיר את הביטוי "הלכות" בסעיף 1(ב), במלה "משפט" כדי שהנוסח יהיה : "אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי לפגוע במשפט שהיה קיים במדינת ישראל לפני תחילת חוק זה". בנוסח זה שוב לא יהיה מקום אף לספק-ספיקא לגבי המשמעות של החוק ולגבי העולה ממנו.

חברי-הכנסת רובינשטיין הציע, משום מה — ותמתיני על משפטן חשוב כמוהו שנתפס לטעות זו — שאם בכוונתנו לאמץ רעיונות של המשפט העברי ייעשה הדבר עליידי המחוקק ולא באמצעות ההצעה שהבאתי. הוא לא חידש בכך. המערכת שלנו כבר גיבשה עקרונות חשובים מן המשפט העברי על-ידי חקיקה חילונית, של הכנסת הזאת, כגון בהצעת החוק שהכנסת הזאת קיבלה לגבי "עשיית עושר ולא במשפט" המושתתת במידה רבה על עקרונות המשפט העברי. הדרך הזאת ידועה לנו, היא דרך טובה ובודאי נידרש אליה בנושאים שונים. אבל לא את הבעיה הזאת באנו לפתור בהצעת החוק. אנו באנו לפתור את הבעיה של מקרה שבו בית-המשפט, בהעדר דבר חקיקה, הלכה פסוקה או היקש, כאשר הוא נתקל בלאקונה, חייב לתת פירוש ועלינו להדריך אותו, עם הינתקותו מהמשפט האנגלי, לאן יפנה.

אדוני היושב-ראש, עיקר הביקורת הכוללת בא מפי חברי-הכנסת אלוני, וירשובסקי, רובינשטיין ואבנרי. בין הדברים שכנסת ישראל שמעה בביקורת הכוללת היא התקפות על הדת היהודית, "הגזענית, הסקטאנטית,

הלאומנית", על ספר יהושע ומגילת אסתר המצביעים על שיטה יהודית של ג'נוסייד ועוד כיוצא באלה. חברי הכנסת וירשובסקי מעדיף את דבר מלך בריטי במועצתו ופסיקה של לורדים בריטיים בהיכלם ובלבד שחלילה לא נידרש אל מורשת ישראל אשר ממנה יש להתנער מהר מהר מכול וכול.

חברי הכנסת הנכבדים, נמנה אני עם אלה הסבורים שלמדנו רבות וספגנו רבות מזיקתנו אל המשפט האנגלי. מערכת המשפט הישראלי אימצה לעצמה גם פרודורה, גם תוכן, גם שיטות פסיקה מן המשפט האנגלי, עשתה זאת היטב ונתעשרה. השאלה הניצבת בפנינו היא האם לא הגענו לאחר שלושים שנות עצמאות למידה של בגרות משפטית, לגיבוש עשיר בחקיקה ובפסיקה משלנו, אופייניים לרוח המתחדשת של האומה, והאם אי-אפשר לשזור לתוכה ממכמני החכמה והמוסר של אבותינו ואבות אבותינו. במשפט של "קול העם" נגד שר הפנים טבע נשיא בית-המשפט השופט אגרנט משפט שלאחר מכן אימץ אותו גם נשיא בית-המשפט הנוכחי לנדוי במשפט של אולפני הסרטה בישראל נגד גרי והמועצה לביקורת סרטים ומחזות, ואלה הדברים : "הלוא זו אקס" יומה ידועה שאת המשפט של עם יש ללמוד באספקלריה של מערכת החיים הלאומיים שלנו". זה הבסיס וזאת ה"תשתית".

אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, נוכח דברים ש" הושמעו על פשרה קואליציונית ועל הליכה לקראת מפלגה תחתית זו או אחרת : אין פה שום פשרה ואין פה שום קואליציה. כשר המשפטים המביא את הצעת החוק הזאת לבית לא החלפתי אף לא מלה אחת עם איש מחברי הממשלה או הכנסת של המפד"ל לפני שהבאתי את ה" הצעה לממשלה ולבית הזה. אני נוטל את מלוא האחריות, שלי ושל משרד המשפטים, להצעה כאשר ברבות הימים, תישפט לשבט או לחסד.

"ג'נוסייד בתורת היהדות" — לא חלילה שזה היה הכלל לפני אלפי שנים בקרב כל העמים במלחמותיהם שהיה להן אופי טוטאלי ואבות אבותינו, בהתגבשם לעם, נהגו בשלב ידוע כאחרים ולא שהייתוד של עצמנו וה" תרומה שלנו ויציאת הדופן שלנו היו עשרת הדיברות עם כל המורשה שבאה בעקבותיהם. לא. מעדיפים חברי כנסת בירושלים להעלות בדיון זה את מושג ג'נוסייד, מונח הצמוד לנאציסם ולהשמדת יהודי אירופה, ומשתמ" שים בו — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
זו דמאגוגיה. אף אחד לא אמר זאת. תיקת את חוק מרשם האוכלוסין. אף אחד לא השתמש בזה.

שר-המשפטים ש. תמיר :
אני מצטער, אני שמעתי את המלים, חברת-הכנסת אלוני. אני שמעתי אתכם בלי להפריע ואתם תשמעו עד הסוף וכלי להפריע. חברת-הכנסת אבנרי חזר והתבסס עליו בטיעונו וחברי-הכנסת רובינשטיין צייטס לפי רב מסויים. דיברו על ג'נוסייד, גזענות, קולוניאליסם וסק" טאנטיות.

שר-המשפטים ש. תמיר :

חברת-הכנסת גרוסמן, אינני רוצה להכביר מלים בנושא, אבל תקשיבי. אנשים שחשבו שאין לנו שורש וזיקה אל העבר ואל היהודים ההם של גאלבקי ודיברו עליהם כעל אבק אדם — היתה לזה אידיאולוגיה. כאשר בימי השואה החליטו להשתמש בכספי מגבית הגיוס וההצלה למען דבר ארצישראלי, רק לא למען היהודים שם, היתה לזה אידיאולוגיה שמקורה בניכור מן השורש, ואת יודעת שאלו הן עובדות מוכחות.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אם אתה משתמש בנימוק הזה, ביחס לדברייך אפשר להשתמש גם בנימוקים הרבה יותר גרועים.

שר-המשפטים ש. תמיר :

את רשאתי להשתמש בכל נימוק שאת רוצה. אני אשתמש בכל הנימוקים שאני מוצא לנכון. הלך הרוח הזה, חברי הכנסת, הביא לתופעה ה-פאראדוקסאלית והאופיינית מאוד שבעוד שברחבי העולם שאובים שמותיהם הפרטיים של מאות מיליוני אזרחים באירופה, אמריקה, אסיה ואפריקה ואוסטרליה מן ה-נח"ך שלנו נמצאים אצלנו גם כאלה המתנערים משמם הפרטי התנכ"י וממירים אותו בשם אולטרה-חדיש.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

מאוד רלבאנטי לחוק. זו דמאגוגיה זולה.

שר-המשפטים ש. תמיר :

כן, יש מי שבורח, חברת-הכנסת אלוני, מעברו האורגאני ויש מי שנאמן לבית אבא וגאה בבית-סבא, שהרי ללא שרשים, ללא המורשה שכל-כך תקפו אותה כאן, היש ספק שהשדרה החמישית בניו-יורק נוצצת וקור-צת יותר מרחוב דיונוף בתל-אביב? ללא המורשה, ללא ההמשך, ללא השורש, למה דחינו את אוגאנדה מפני ציון — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

חומייניסם יהודי יביא אותם הנה.

שר-המשפטים ש. תמיר :

הנה, זה הסגנון.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

זה מה שאתה עושה.

שר-המשפטים ש. תמיר :

מורשת ישראל וחומייניסם — זה הסגנון וזה אני רואה, גברתי, בכל הכבוד והידידות, בזה אני רואה תולי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

מה שאתה עושה זה חומייניסם.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

הרבי מלובאביץ' יושב שם ולא פה. הרבי מסאטמאר יושב שם ולא פה.

שר-המשפטים ש. תמיר :

הצעת החוק שלנו אכן מבקשת לסלול נתיב בין הנאמנות לערכי היסוד הנעלים של עמנו ובין התאמתם לתקופה המודרנית, האכזרית והסביבה שבה אנו חיים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

אדוני שר המשפטים, אני מחזיק בידי את המאמר הזה: "מצוות הג'נוסייד שבתורה". אני לא דיברתי על זה. יש מאמר כזה. תקרא בבקשה את המאמר הזה. אל תפנה את זה אלינו.

שר-המשפטים ש. תמיר :

הנה לך גברתי, הנה לך מפי חברת-הכנסת וירשובסקי. עולים חברי הכנסת בכנסת ישראל, בירושלים, ב-1980, אחרי ההשמדה ונתפסים לאיזה דבר-שטות ומצ-מידיים את הביטוי ג'נוסייד רטרואקטיבית לתקופה שכן היו מתנהלות המלחמות, במקום להצביע על הייחודי וה-אופייני לעם ישראל.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

— — — גירוש משפחות טיטאנג'י — — —

שר-המשפטים ש. תמיר :

האם גירוש משפחת טיטאנג'י שייך לעניין? באמת, חברת-הכנסת אלוני, בנושא של זכויות האדם אני מביט בעין ישרה אל כל עם בעולם החי בעבר או עתה בנתונים שלנו. איש לא ישווה לנו ברמה של זכויות אדם שאנחנו מקנים לעם השכן הנתון לשלטוננו נוכח פרובור קאציות וסכנות כאלה. אין עם שנהג כמונו. אף לא תלייה אחת, איסור על עינויי נחקרים, ביטול בפועל של המעצר המינהלי — מי עוד נהג כך בנתונים כאלה? אכן, איזה חולי אומלל וממאיר של שואה עצמית, של חולי המצמיח שורש פורה רש ו לענה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

זו דמאגוגיה. זה לא מצדיק את החוק.

היו"ר ב. הלוי :

חברת-הכנסת אלוני, אי-אפשר להפסיק כל הזמן את הנואם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אני כן אפסיק, זו זכותי.

שר-המשפטים ש. תמיר :

איוז הערצה, איוז התבטלות, איוז התרפסות בפני כל מה שהוא זר, יהא פרימיטיבי ככל שיהא, יהיה אפילו פאגאני. רק לא שלנו. זהו הכיכור השחצני שתרם את תרומתו ההרסנית להתנערות מיהודי אירופה ערב השואה ובימי השואה, מתוך אגוצנטריסם קיצוני, ולהפקרתם בימי ההשמדה. זוהי ההתנהגות שנבעה מאותה השקפה של "אנחנו זה הכול" ואין לנו שרשים ואין אנו המשך, ואין לנו קשר אל שרשרת הדורות.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אדוני השר, אתה לא צריך להשתמש בכל המלים הללו. ההתבטאות שלך, השפה שלך גרועה יותר משל חברי הכנסת.

גרעין האזנה (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אתה מערבב מין בשאינו מינו. אין לזה שחר.

חייקה גרוסמן (המערך) :

כל אחד מאתנו יודע מה שהוא אומר. האם רק אתה יודע?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
למה לא באופן ספציפי? למה באופן כללי?

היו"ר ב. הלוי:

זו תשובת השר לכל הנואמים והוא משיב גם לך.

שר-המשפטים ש. תמיר:

אילו שמעת בשלושה היית שומעת — — —

(חברת-הכנסת חייקה גרוסמן קו'
ראת קריאת-ביניים)

חברת-הכנסת גרוסמן, אני ישבתי באופוזיציה הרבה שנים ושמעתי דברים שלא מצאו חן בעיני. עכשיו את באופוזיציה ותשמעי דברים בין שהם מוצאים חן בעיניך ובין שלא. וחברת-הכנסת אלוני, לשאלה שלך, למה לא חקיקה ספציפית השבתי לפני כמה דקות לחברת-הכנסת רובינשטיין. הסברתי שאין שאלתו לעניין. לא מדובר בסוגיה ידועה מראש והמחוקק נדרש לה בהליכי חקיקה תקינים. מדובר על קושיה שמתעוררת במהלכו של משפט. בהעדר חקיקה, פסיקה ויכולת של היקש, עם צורך בתשובה מהירה, מיידית. בכל מקרה כזה יפנה השופט לכנסת ויבקש חקיקה? כשהיתה ההפניה ל- common law האנגלי מלפני מאות בשנים זה היה כשר אבל כשבאה המלה "מורשת ישראל" אז נזעקו הוועקים.

ארי אבנרי (מחנה שלי):

תשובה ריקה מכל תוכן.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה ניצול.

שר-המשפטים ש. תמיר:

אני אשיב על כל השאלות. הגברת אלוני, תהיי סבלנית, ייתכן שיהיו עוד דברים שירגישו אותך.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אני רואה שאף אחד לא מבין — — —

שר-המשפטים ש. תמיר:

אדוני היושב-ראש, כשם שהיחיד בישראל, ברוב שכבות העם, אף כשאנו שומר מצוות, מהלך על אדמת הארץ הזאת כאשר לתוך נפשו יצוקה נעימת ההפטרה של חזון הנביאים, העוטפתו בעדנה ובצועמה, ההודככות של ליל "כל נדרי" ותפילת "אל מלא רחמים" בשעות היגון והחוויות העשירות של "לילות הסדר" כך גם ה- חברה הישראלית בכללה תבנה את מערכת המשפט שלה כאשר בחישוביה החדשים שוורים חוטי פלדה מחזקים ממורשת בית אבא.

אביא בפניכם, חברי הכנסת, דוגמה קונקרטית, ואני מזמין במיוחד את חברת-הכנסת אלוני לשמוע, בנושא המדבר על זכות ראשונית, אלמנטארית, זכותה של האשה להתגונן בפני אונס.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה לא מורשת ישראל, תראה מה מר ורהפטיג הכניס

— — —

שר-המשפטים ש. תמיר:

מה נזעקת? דיברתי על אונס ואני רוצה להשוות את תורת ישראל לתורה המודרנית, את "הריאקציה" מול "הקידמה".

(חברת-הכנסת חייקה גרוסמן קו'
ראת קריאת-ביניים)

אדוני היושב-ראש, אפשר לבקש להביא את העובדות בלי הפרעה? אני יודע שהעובדות קשות לעיכול כשהן נוגדות תיאוריה שאינה עומדת במבחן הביקורת.

ובכן, הובא לבית-המשפט המחוזי בירושלים אדם באשמה של אינוס אשתו. במשפט 163/79 246/79 הובאה הסוגיה הזאת בפני שלושה שופטים, בראשות נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים, השופט לנדא. שני הצדדים קיבלו את חוות הדעת המשפטית של ד"ר נחום רקובר, איש משרד המשפטים, מומחה גדול למשפט העברי. בית-המשפט קבע שלצורך בירור הסוגיה האם המעשה הוא אונס כשהמדובר הוא בזוג נשוי, חוק האישות החל על הצדדים מחייב, ובמקרה זה המשפט העברי, כיוון שהמ- דובר הוא ביהודים. שני הצדדים הסכימו מראש שחזמ- דעתו של ד"ר רקובר על מהות המשפט העברי בנושא תחייב כי הוא בריסמאכ. ד"ר רקובר הביא את הממצאים שלו, חומר שעליו עבד באופן יסודי וקבע שלפי דיני ישראל הוטל חיוב העונה, עונתה של האשה, על הבעל. אין חיוב מוחלט כזה על האשה וכאשר היא מסרבת היא מורדת אבל לא בכוח פסיי זכאי הבעל להתגבר על הת- מרדותה זו. וציטט ד"ר רקובר מהרב יוסף מטראני: "המרדת שאומרת מאיס עלי או מצערנה ליה בשביל כך וכך, אין כופין אותה שתיבעל לו, שאינה כשבויה שתיבעל למי שאינה רוצה — — — וגו'". חיובה — עליידי צעדים משפטיים כגון גט וכו' ולא עליידי כפייה פיסית. והרב יעקב קנייבסקי פסק: "על פי דין תורה אסור לעשות הביאה באופן שהאשה אינה מפויסת ומחוייב לפייסה בקירוב וחיבוק ונישוק עד שתתאוה לחיבור שאם לא כן הרי היא נתונה לפני ארי דורס ואוכל". בית-המשפט המחוזי בירושלים השווה את דין התורה הזה לפסיקה האנגלו-סאקסית המודרנית ובסניו היה פסק דין של בית-משפט גבוה באנגליה משנת 1979. הדין האנגלי קבע שאין בעל יכול להימצא אשם באינוס אשתו כי משנתקשרה בקשר הנישואין היא חייבת לקיים עם בעלה יחסים מין ומשסירבה הבעל חפשי לחלוטין ללא ריסון. והיהודי הישראלי שדינו נפסק לפי דין תורה נידון לשלוש שנות מאסר על אונס אשתו — היתה לו כבר הרשעה קודמת — וזוהי ההלכה שנפסקה לפי "הריאקציה" של מורשת ישראל בהשוואה ל"קדמה" של המשפט האנגלי בנושא שכל פמיניסטית תתעניין בו: זכויות האשה כלפי בעלה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אבל זה חוק ספציפי.

שר-המשפטים ש. תמיר:

אני מבין לרוחך: מטריד אותך שכך פסק בית-המשפט הישראלי לפי המורשת היהודית. אולי תביעו שביעות רצון שלפני אלפי שנים, לפני היות תנועות פמיניסטיות, קובע הדין היהודי שהגבר חייב חיוב אבסו- לוטי בעונת אשתו והיא אינה כן.

(חברת-הכנסת ש. אלוני קוראת ק-
ריאת-ביניים)

היו"ר ב. הלוי:

חברת-הכנסת אלוני, זה לא ויכוח תמידי שאפשר ללוות בו את השר כל הזמן בקריאות, זה לא סימפוזיון פה, זו תשובת השר, ואם את לא מסכימה אין השתיקה שלך אומרת שאת מסכימה.

חייבש ימיני אם אהיה פעם שותף למשהו שנודף ממנו ריח של מאפיל מאורות. אם יהיה פעם נסיון להגביל את חופש המצפון, לא ייחד מקומי עוד בתנועה כזאת".

באותה ועידה אמר עוד: "גאולת ישראל וארצו ותחיית מדינתו והשרשת קדשי תורתו בחיי האומה, עניין עילאי הוא למדינה, ואצלנו לאומה, לבל תכבה אש התמיד, למען יודלקו גרות בבתי-כנסיה וכנסת, למען יישמע ויילך קולם של הנביאים כקול חי בחיי החברה, למען תישמע במערבולת של השפעות אין ספור, הסוחפות את הנוער בימינו, ולעתים מתעות אותו ומרעילות, ההש- פעה הזאת, שהיא ללא ספק הטוהרה בכולן, רוח ה'". בנו של ז'בוטינסקי, ערי ז'בוטינסקי, חבר הכנסת הרא- שונה, שהתנגד בעוז ואומץ ובקנאות לכל כפייה דתית, פנה אל אביו בהשגה על הצעתו זו באתה ועידה ב-1935, ובמכתבו לבנו מה-14 בספטמבר 1935 השיב לו ז'בו- טינסקי: "ההשרת קודשי התורה בחיי האומה

— כל אחד יסכים כי יש בתורה עקרונות קדו- שים באמת, ודבר קדוש באמת כדאי גם להשריש, אבל מצד אחר דווקא הקידשים האלה הם ענייני מוסר, בהם יתמוך גם אתיאטיסט בתור אתיאטיסט ואז למה להשריש אותם תחת עטיפה של דת? לפי דעתי, פה הוא עיקר הוויכוח. אפשר ואפשר לכונן שיטה מוסרית נשגבה בלי כל קשר עם הכנייה. כך עשיתי גם אני כל ימי חיי. ועתה בטוחני כי נכון יותר לנהוג, בעיקרי המוסר, כאילו הם קשורים במסורתין על-אנושי, לא רק מפני 'הנימוס', שהלוא התנ"ך הוא באמת מקורם הראשון, ולמה נסתיר את העובדה; למה מותר להכריז עקרונות ציוניים בשם 'הרצל', אם כי אפשר לבסס אותם בלי הרצל, ודעותיו של 'הרצל' מלאות בוגסס נ פחות ממשלי שלמה, ולמה רק את 'התורה' נתבייש לצטט? הלא אין זו אלא סגוביות ממין ידוע, סלידה ממהו הקשור בז'ארגון ולבוש המוני... וגו'".

תרשה לי, אדוני היושב-ראש, לקרוא שורה מדבריו של שופט בית-המשפט המחוזי מר שילה: "כל עמי מורת ומערב גיונום מהלכות שמקורן בחורוננו וחזון נביאינו, ואנו מלקטים פירורים משולחנותיהם." וכבוד השופט אלון, בעירעור אורחי 168/77, התייחס לסוגיה זו עצמה: "בבואנו לפרש בחוקיה של מדינת ישראל מושגי יסוד כגון תום-לב, שאופיים הוא אוניברסאלי והם נחלה של חשיבה ערכית ומשפטית של כל מערכת משפט תרבותית, שומה עלינו לעיין בראש ובראשונה במשמעותם של מושגים אלה לאור עקרונותיו של המשפט העברי ומר- רשתה של ישראל. שהרי עקרון אוניברסאלי כגון זה גילויין הוא אמנם במערכות המשפטיות השונות שבימינו אנו, אך רשרשו שכולים יסוד שהונחלו לאנושות במערכת משפט שמימים ימימה. שהרי דרך הרוח שבמשפט מי יידע, ומחלחלת היא בתודעתם של דורות עדי הגיעה עד הלום. ואם במערכות המשפטיות של אומות העולם כך הוא, בוודאי ובוודאי כך הוא בחוקיה של מדינת ישראל, שהתשתית לעקרונות היסוד שבה מצויות אנו למצוא בראש ובראשונה במורשה הקדומה שלא כהתה עינה ולא נס ליחה."

אדוני היושב-ראש, לאחר הדברים הכלליים הללו שהשמעתי מן הראוי להזכיר כי בהצעת החוק שלנו אין יתקת חובה לכלל המשפט העברי, אמרנו, ואני מבקש לקרוא ולהדגיש, בהצעת החוק: "ראו בית-המשפט שאלה מוש- פטית הטעונה הכרעה ולא מצא לה תשובה בדבר חקיקה, בהלכה פסוקה או בדרך של היקש, יכריע בה לאור

שר-המשפטים ש. תמיר:

הביעו חברי כנסת חשש שבית-המשפט בישראל יצווה "לסקול אשה גואפת". כאילו לא ידעו שבנושא כזה ודומיו החוק המיוחד, התרות שלנו, הוא שחל. בהקשר זה העלו את מורשת ישראל. אבל הלכה אנושית מופלאה שהיתה בסיס לפסיקה בימינו אלה, לפני חודשים מספר, הלכה המפריעה לתיאוריה, כלפיה עוצמים עיניים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבוד השר, כל הנואמים שמתחו ביקורת על החוק הזה אמרו שבמורשת ישראל יש הרבה מהחייב, יש בה מהשלילה, יש תפיסות שונות, יש פסיקות שונות, יש רבנים שונים.

שר-המשפטים ש. תמיר:

אני שמעתי אותך, חבר-הכנסת אבנרי, ואני משיב לך ועוד אוסיף להשיב גם לטענות אלה.

יש לנו מושג בבואנו בפני בית-המשפט הגבוה לצדק, לבוא with clean hands, דבר שלכאורה שאבנו מה-com-mon law האנגלי. אבל כבר בבג"צ 29/52 פסק הנשיא הראשון של בית-המשפט העליון של ישראל, ד"ר זמורה, את הדברים האלה: "זהו מקרה הראוי להרחבת הדיבור על הכלל, כי לא יבוא אדם לבית-המשפט הגבוה לצדק אלא with clean hands. אקדים הערה לשונית. לפעמים שומעים אנו מפי הטוענים כתרגום האמרה הנ"ל לשון 'בידיים נקיות'. הגיע הזמן להשיב את האמרה clean hands לגבולה. מקרה בתהלים פרק כד, ג'ה: "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו; נקי כפים ובר- לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה". התר- גום האנגלי של התנ"ך מוסר: "נקי כפים ובר-לבב". פסוק זה הוא המקור לאמרה הנ"ל בתורת ה-equity ובאמרו 'נקי כפים' אין אנו אלא מחזירים לשון למקורה. ואגב השבת אמרה לגבולה, אולי גם כדאי להשיבה מלאה ולומר "נקי כפים ובר-לבב".

אין זה רק עניין לשוני. אנחנו כליך מתפעלים, ובצדק מתורות המשפט שאת התשתית להן ולמוסר שלהן שאבו מאתנו ומאבות אבותינו. אבל כאשר מבקשים לפנות למקור, שם נרתעים. אחד מחברי הכנסת בא לבקש אסמכתה מ'ז'בוטינסקי ולהזכיר לבית שמצויים בו עכשיו רבים מתלמידיו ז'בוטינסקי, והוא הוסיף "לכאורה" —

מאיר פטיל (מחנה שלי):

יותר מדי.

שר-המשפטים ש. תמיר:

לטעמך יותר מדי, לטעמי פחות מדי. אני רואה את עצמי כאחד מהם.

ז'בוטינסקי היה איש חילוני מובהק. בצוואתו אמר: "אני רוצה להיקבר או להישרף, זה היינו הך בשבילי, בכל מקום שאמות, ואת עצמותי — אם אקבר מחוץ לארץ- ישראל — אין להעביר אלא לפי הוראת הממשלה היהודית של ארץ זו, אם תקום". בוועידת היסוד של ההסתדרות הציונית החדשה ב-1935 אמר ז'בוטינסקי: "אכן, הדת היתה ותישאר עניין פרטי, מבחינת השקפת העולם האישית שלי, שלו, שצריכה להישאר חשפית במובן הבלתי מוגבל של הליבראליזם הוותיק, הקדוש, שיישאר לי קדוש לעולמים". ולהלן: "תאבד לי עצם זכות הקיום שלי ושל חיי, של עבודתי, אם לא אוכל לחיות חיי חופש.

ישראל, וזאת תוך קיום סמכותו של בית-המשפט להסתייע בעקרונות משפטיים כלליים של מדינות נאורות". אני לא מציע את ההצעה הזאת, אני מספר עליה. היא באה לקבוע מפורשות את כוונתנו — שהטעמי אותה לפני דקות מספר — שלא לחסום את האפשרות לפנות ולהיעזר, לא בדרגה ראשונה, בשיטות משפט נאורות אחרות. אני לא מציע נוסחה זאת. אני נשאר עם הצעתי שלי, אני רק מצביע על הכוונה. הכוונה היא שהדרג הראשון שאליו יפנה בית-המשפט במקרה של לאקונה הוא לאור ארבעת העקרונות שמנתי של מורשת ישראל. איש לא נתכוון לחסום שער מלהסתייע גם בעקרונות משפטיים כלליים כפי שנתגבשו במדינות נאורות אחרות. שהרי היום כאשר הניקה שלנו היא עוד אל ה-common law האנגלי פונים שופטים אל המשפט האמריקני ואף אל המשפט הצרפתי ואיש לא אומר הרף.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
ההצעה שעומדת עכשיו היא לא ההצעה הזאת?

שר-המשפטים ש. תמיר:
אני אמרתי, חבר-הכנסת בן-מאיר. אני הייתי מאוד ברור.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הכוונה לטשטש.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
לא שאלתי אותך.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אנחנו נגיש הסתייגות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
עמדת הממשלה היא נגד זה, האם זה נכון?

שר-המשפטים ש. תמיר:
חבר-הכנסת בן-מאיר, אני מביא את עמדת הממשלה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
מה היא?

שר-המשפטים ש. תמיר:
אני לא בחקירת שתי וערב, שאלת והשבתי. אך ברצון אשוב ואסביר את כוונתי. הכוונה של הצעת החוק אשר הבאתי עומדת בעינה. מעולם לא היתה כוונה לאסור על בתי-המשפט להיעזר בפסיקה של מדינות נאורות ממדינות שונות בעולם כפי שעשו בתי-המשפט עד היום, לא מכוח ה-common law ולא מכוח סעיף 46.

מירכי אלנרבל:
ההכרעה היתה מכוח סעיף 46 לבסוף.

שר-המשפטים ש. תמיר:
אדוני היושב-ראש, חובה היא להזכיר דבר מרכזי בהצעה זו: הפסיקה בנדון אינה ערטילאית. חברת-הכנסת אלוני, אחת התופעות המפתיעות בעולם היא ליבראליזם בנוסח של קנאות עיוורת, לעתים כפייתית יותר מקנאות דתית קיצונית. יש גם תופעה כזאת של שבירת שמשות בכנסיה ובבית-כנסת מתוך ליבראליזם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה עוד לא נעשה.

עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלוש של מורשת ישראל". שוב: יכריע לאור ארבעה עקרונות מפורשים של המורשה: חירות, צדק, יושר ושלוש. שלושה מהם שבאנו לא רק ממורשת הדורות אלא גם ממגילת העצמאות שאף היא חלק ממורשת ישראל, כמוה כמו כל הפסיקה של המשפט הישראלי מיום קום המדינה ועד היום הזה שאף היא חלק ממורשת ישראל, חלק חשוב המתווה נתיבות. ולא כללנו בהצעה את המונח "מוסר" כפי שהציע חבר-הכנסת האזרח כי לביטוי "מוסר" יש גם משמעויות כאילו בתחום משפט האישיות. נקטנו דרך זו בהכרה מלאה ובוזירות מרבית. שנית, לא באנו לקבוע כאילו בתי-המשפט בישראל, בכל נושא, יפעלו על-פי ארבעה עקרונות אלה של מורשת ישראל. אמרנו, במקרים של לאקונה, בהעדר חקיקה, פסיקה או היקש ראה השופט צורך לתת תשובה — יכריע לאור ארבעה עקרונות של מורשת ישראל, שמורשה זו העניקה אותם לעולם כולו והם עתה אוניברסאליים. שלישית, המורשה הזאת, כאמור, כוללת את המשפט הישראלי החדש על כל מה שיש בו. מזה להודיע, בכך למצוא "חומייניזם" — מה קרה לנו? אין כל כוונה, וזה הדבר הרביעי שאני מבקש להבהיר, בשום פנים אין בכוונת הצעת החוק לחסום את שערי בית-המשפט מלהיעזר בעקרונות משפטיים כלליים כפי שנתגבשו במדינות נאורות ולשאוב מהם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לא נאמר.

שר-המשפטים ש. תמיר:
אם לדברי שר המשפטים בשעת הצגתה של הצעת החוק לכנסת יש משמעות פרשנית לגבי כוונת המחוקק, ולעניות דעתי יש משמעות כזאת, באתי להטעים את הדברים הא-מורים.

חברי הכנסת, אקדמאים חשובים בראשותו של פרופ' יורם דינשטיין מאוניברסיטת תל-אביב, שלא הסכימו עם ההצעה הזאת, העלו הצעה אחרת. הם ודאי גם יופיעו בפני הוועדה וישמיעו את דעותיהם. הם הציעו להפנות את השופט. במקרים אלה של לאקונה גם אל המשפט העברי וגם אל המשפט של מדינות נאורות אחרות, על רמה שווה. ההצעה הזאת כרוכה, בין היתר, בפרובלמא-טיקה רצינית ביותר. כאן השמיעו חברי הכנסת טענות שהמשפט העברי אינו אחיד, כי יש בו התפתחויות שונות. האם תהיה אחידות אם נפנה גם אל המשפט העברי — מנהג שלא נכלל בהצעת החוק שלנו — וגם למשפט של מדינות אחרות, והכול על רמה שווה? זו תהיה שיטה יציבה, ברורה, אחידה?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
מה דעתך על אמנות בין-לאומיות שאושרו?

שר-המשפטים ש. תמיר:
אמנות בין-לאומיות זה דבר אחד וחקיקה כללית בכל שטחי החיים היא דבר שונה בתכלית. יחד עם זה הצטרך הוועדה לשקול ולבחון גם הצעות וגם השגות שונות.

למשל, אלי הופנתה הצעה המוסיפה משפט להצעת החוק שלנו, וזו לשונה: "ראה בית-המשפט שאלה משפט טית הטעונה הכרעה ולא מצא לה תשובה בדבר חקיקה, בהלכה פסיקה או בדרך של היקש, יכריע בה לאור עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלוש של מורשת

שרי-המשפטים ש. תמיר :
קצת בהריון.

שרי-המשפטים ש. תמיר :
ככל שתוקפים יותר אלה ואלה יותר אני יודע עד כמה אנחנו צודקים.

יורשה לי בסוף דברי להצביע על הדרך המרכזית שבה נוכל לשאוב מן המשפט העברי, בהבחנה מעקרונית מסויימים של מורשת ישראל, את המכמנים שעלינו עוד לשאוב ממנו כהנה וכהנה. אקרא מדבריו של השופט המנוח, השופט הדגול, זילברג ב"כך דרכו של תלמוד": "הישנה אפשרות ממשית בידיו לערוך קודם עברי חדש, מתאים לצרכים המודרניים של יהודי בן הדור? התשובה לכך היא, לדעתי, יש ויש! הנחה אחת עלינו להניח מראש, כדי לראות את העניין באספקלריה הנכונה: קודם לא יהא בחינת 'קיצור שולחן ערוך', והוא אף לא יתבע לעצמו את הסמכות המסורתית — הדתית, המקודשת — של הקדיפיקאציות הקיימות. זאת תהיה יצירה אזרחית-חילונית שתקבל, ככל האפשר, את העקרונות היסודיים של המשפט העברי, תוך הסתייגות מפורשת מן המסקנות הארכאיות שנערמו עליהם. התפקיד יהיה: לבור את הבר; לקרב ול-קיים את המחובר לחיים עדנה, ולרחק ולדחות את הנטיעות היבשות שנצטמקו וגידלדלו במשך הדורות." לא "כפור חם", חברת-הכנסת גרוסמן. ולהלן: "לשון אחרת, ציורית במקצת: לשפוך את היין שהתמיץ, ולשמור את החבית על מנת למלאה יין חדש, שיתבשם מריחת הספוג, ויהא ריחו וטעמו כריחו וטעמו של היין הישן. זו היא שאלה של טעם — אין ספק! — של חוש היסטורי וחוש מציאותי כאחד, זיקה למסורת וזיקה לחיים, אותה סינתזה ממש שאנו עומדים בפניה ופותחים אותה, יום בכל ענפי התרבות של חיינו המחודשים". וכך גומר השופט זילברג: "המכשלה הזאת תחת ידינו. היום קצר, והמלאכה מרובה, ושר האומה דוחק. עוד שנים לא מרובות, וגספיק 'להשתרש בחטא' — להשפיק בילדי נכרים, ולהתספק בהמשך קיומן של שיטות המשפט הזרות, שהנחילו לנו האימפריה העות'מאנית וממשלת המאנדאט. אם אין אני לי — מי לי, ואם לא עכשיו — אימתי?

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדחילו ורחימו ומתוך שיכנוע פנימי עמוק שאנו פוסעים במסלול הנכון, תוך נאמנות למהותנו ולדרכנו הישראלית והאנושית כאחד, הריני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הו"ר ב. הלוי :

נעבור להצבעה.

(ק ר י א : אבקש למנות את הקולות.)

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את החוק לוועדה — 28

נגד — 20

ההצעה להעביר את הצעת חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

הצעת חוק מס' רסא

שרי-המשפטים ש. תמיר :
לפעמים יש לזה ביטוי מילולי. אדוני היושב-ראש, יורשה לי להמשיך: כל המערכת הזאת תעבור תחת שבט הביקורת, הנסיון וההכמה של שופטי ישראל. שיטת המשפט השווייצרית מסמיכה את השופט במקרים כאלה של לאקונה לנהוג כאילו היה הוא המחוקק. אנחנו הוספנו לו מראה כיוון, לדעתי מראה כיוון חיובי ונעלה שיקל עליו ולא יכבידו. הכול עובר תחת השרביט של בתי-המשפט. בתי-המשפט בישראל קבעו הלכות בזמנן, לפי הצורך, מתוך חוש צדק, אף ללא מסגרת הכוונה מעין-חוקתית, על אחת כמה וכמה שהם יעשו זאת כאשר אנו מציבים לרשותם מערכת הכוונה. זכור המשפט שורת המתנדבים—בגוריון שבו הנשיא הנוכחי, השופט לנדוי, קבע נוהל פרוצדוראלי חסר תקדים ששופט יבחר בעצמו מסמכים חסויים ויחליט אילו מהם יחשוף בפני הצדדים ואילו יישמרו חסויים. דבר חסר תקדים. את הפרוצדורה הזאת קבע בית-המשפט העליון מפני שעמד בפני מצב בלתי נסבל שחייב פתרון. זאת אפילו לא היתה שאלה של לאקונה. בתי-המשפט העזו. האם מישור סבור שהשופטים הנעלים של מערכת בתי-המשפט הישראליים אשר כולנו גאים בהם, ורבים בעולם מתקנאים בהישגיהם, לא יידעו מה פירוש ארבעת העקרונות הללו של מורשת ישראל? הם יצוו לסקילה אשה נואפת? או כפי שחברת-הכנסת וירשובסקי העז לומר: "מערכת המשפט מתמוטטת"?

אחרי כל הדברים האלה עלי להשיב גם לחברי-הכנסת ורהפטיגי, פרוש וכהנא. אני חייב להזכיר לחברי-הכנסת פרוש, כהנא ורהפטיגי שמדינת ישראל אינה מדינת הלכה אלא מדינת חוק. האם הם מבקשים דרך קוף המחט הזה של הלאקונה להעניק לישראל את המשפט העברי ולהחיל על המדינה את ההלכה? חברת-הכנסת ורהפטיגי דיבר על "זילול במשפט העברי". היה זה זילול במשפט העברי אילו דרך קוף המחט הזה היינו מבקשים לפתור את כל הנושא הגדול והמורכב של המשפט העברי במדינת ישראל המתחדשת.

חייקה גרוסמן (המערכ):
אתה הולך לקראת זה.

שרי-המשפטים ש. תמיר :

לא. אני הולך בדרך המלך, מפני שבויכוח של חברת-הכנסת כהנא עם חברת-הכנסת אלון — צודקים אנחנו. זוהי האמת. אנו, כמייצגי הלכי הרוח של רוב רובו של העם.

חייקה גרוסמן (המערכ):
אתה רוצה כפור חם.

שרי-המשפטים ש. תמיר :

לא, אני רוצה לבלום את הקנאות מזה ומזה ולתת ביטוי לרצון העמוק של רוב העם בישראל שהוא לא עם של ממזרים, מצד אחד, ולא עם של קנאות מסתגרת, מצד שני, אלא עם בעל זיקה עמוקה למורשה והרצון בחיים נאורים ומתקדמים. זה יכול ללכת יחד וזה יילך יחד.

ז. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק איסור אורחות זרה לנבחרים ובעלי תפקידים בכירים, תשל"ט — 1979 *

אנו יודעים שיש מדינות שם זה בלתי אפשרי. אינני מציע לומר שהוראה זו תחול על אדם בעל אורחות של מדינה נוספת שלא ניתן לו להשתחרר מאורחותה. ובהמשך הסעיף מוצע לומר: "לא יצהיר אמונים ולא ייכנס לתפקידו, אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שיתרוך ממנה." זוהי כוונתי. אם הוא עשה את כל מה שצריך והמדינה לא שיתרה אותו מאורחותיו הוא יוכל בכל זאת להיכנס לתפקיד. הנוסח הזה בתיקונים קלים ייכלל לפי הצעתי בחוקה האלה: חוק יסוד: נשיא המדינה, חוק יסוד: הכנסת — כי ההוראה צריכה לחול על חברי הכנסת — חוק יסוד: הממשלה — לגבי חברי הממשלה, חוק מבקר המדינה וחוק שירות המדינה (מינויים).

אני חושב שהרעיון הוא ברור. אינני רוצה להביא דוגמאות ולא רציתי לפתוח בחקירות מוקדמות כדי להביא מקרים קונקרטיים של אנשים בכירים מאוד שניצלו לרעה אורחות כפולה או היו נתונים להשפעה ישירה של המדינה השנייה. לא אניד שמצאתי חטאים או כאלה שפעלו שלא בנקיון כפיים, אם להשתמש במונחים של שר המשפטים בדיון הקודם. אין לי דוגמאות. אינני רוצה להביא חוק בנימוקים רכילותיים. אני חושב שהכנסת צריכה לאמץ את החוק כאשר פניא אל העתיד, לעשר, חמש עשרה, שלושים השנים הבאות כדי שלא לשים מכשול בפני בני אדם ישרי לב. אינני מציע את החוק כדי להתמודד עם עוולות שנעשו בעבר אלא בנסיון למנוע אותן בעתיד.

דומני כי אנו עוסקים בדוגמה שבה הכנסת יכולה להתלכד, מעבר לדעות מפלגתיות שונות, ולקבל את הצעת החוק. אני מסכים מראש שאם החוק יעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט יהיה בה דיון מעמיק ויחולו בו שיפורים ושיכולים שיוכנסו לפי ההצעות של חברי הוועדה, אנשי משרד המשפטים, נציגי לשכת עורכי הדין ואנשי חוק מהעולם האקדמי. זוהי דוגמה לסוג חקיקה שהכנסת יכולה להתלכד סביבה מעבר לפיאל המפלגתי שאנו נתונים בו באפיקים העיקריים של חינוך.

הח"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר המשפטים, לדברי תשובה.

שר המשפטים ש. תמיר :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, דרכנו היא להתייחס להצעות חוק של חברי הכנסת לגופן וללא חשבונות פוליטיים ועמדתנו במקרה זה היא שעקרונות הצעת החוק הזאת היא במקומה. אציע לבית, בהסכמתו של חברי הכנסת פעיל לכמה תיקונים, להעביר אותה לוועדה. הייתי שמח אילו האופוזיציה או חלקים באופוזיציה היו מתחייבים להצעות של הממשלה לגופן כפי שאנו עושים לגבי הצעות האופוזיציה, כי אנו עושים זאת באופן דו-סטרי ומן הראוי שזה יהיה דו-סטרי; חלק מן השאלות ששמעתי בדיון הקודם לא הצביע על אופן זה של התייחסות.

לגופו של עניין, הפנה כבר עובד בכיר של משרד המשפטים, מר גוברמן ממחלקת החקיקה, את תשומת לבו של חברי הכנסת פעיל שלא ניתן לחקן את חוק שירות המדינה (מינויים) ולכרוך שם אנשי צבא ומשטרה כפי שהוא מציע. ניסוח צריך להיות בוועדה. המיקום צריך

הח"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר פעיל, להצעת חוק פרטית: חוק איסור אורחות זרה לנבחרים ובעלי תפקידים בכירים, תשל"ט — 1979.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אני מביא לכנסת, בקריאה טרומית, חוק שלפי הערכתי היה צריך מומן לשורר בקרבנו והוראה לכך היא שחוק כזה חל כבר, עד כמה שידוע לי, משנת 1953 לגבי השופטים בישראל. החוק הזה, לפי דעתי, הוא חוק חשוב במדינתנו משום שהיא מדינה עלייה וארץ קיבוץ גלויות ולכן מחזיקים רבים וטובים מאזרחי ישראל באורחות כפולה, לעתים מחוסר תשומת לב, בין משום שעלו ארצה ממדינות שניתן להגר מהן בחפשות משום שהם בני ובני בנים של עולים חדשים והאורחות הזאת עברה אליהם באופן אוטורי מאטי בירושה. תשומת לבי לבעיה זו הוסבה על-ידי יד אשר שירת שנים רבות בשירות המדינה וראה תופעות כאלה אצל נבחרי ציבור ומפקדים בכירים מאוד ברשות המבצעת. לא הגיע לידיעתי אף לא מקרה אחד של שימוש לרעה בתופעה זו אבל מאחר שהעלייה נמשכת ולגבי הרשות השופטת כבר דאגו לחוק חוק כזה חשבתי לנכון, לאחר התייעצות עם רבים וטובים, שדווקא במדינתנו — מדינת עלייה, מדינה שבה הרשות המבצעת והרשות המחוקקת משפיעות על החיים הרבה יותר מאשר הרשות השופטת ודווקא בעניינים שבהם יכול להיות שמץ של פרוטקציוניזם או שיקולים שלא ממין העניין — מן הראוי להעביר את הרעיון שהכנסת אימצה בשעתו לגבי שופטים אל חלקים אחרים, מן הבכירים ביותר ברשות המחוקקת וברשות המבצעת. בקיצור, אני מבקש להציע להתחיל את החוק על נושאי משרה אלה: מהרשות המחוקקת — חברי הכנסת; מהרשות המבצעת — נשיא המדינה וחברי הממשלה וכן נושאי המשרות הבכירים ביותר ברשות המבצעת, מנכ"לים של משרדים, רמטכ"ל, מפקד המשטרה, הממונה על שירותי הבטחון, מפקד משמר הגבול, אלופי צה"ל ואלופי משטרה, היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, נגיד בנק ישראל והמשנה לו, מזכיר הממשלה ומזכיר הכנסת. עסקינן בקבוצה מתוך העילית שבעילית שברשות המחוקקת וברשות המבצעת אשר לגביה יחול החוק המוצע שאקרא אותו ולאחר מכן אסבירו.

הנוסח המוצע הוא: "היה הנבחר, או המועמד לתפקיד, גם בעל אורחות אחרת ביועדיו" — אני רוצה להדגיש את המלה "ביועדיו". לאחר שהגשתי את הצעת החוק לפני חודשים מספר היה עלי דיון במשרד המשפטים. קיבלתי ייעוץ מחלק מהמשפטים של המשרד שהציעו להכניס תיקונים ואני מסכים שהיו תיקונים בחוק. בין שאר התיקונים נוספה המלה "ביועדיו". זאת אומרת, האיש צריך לדעת על כך שיש לו אורחות נוספת ולא קיבל אותה במקרה משום שהוא נכד של משהו מבלי ששם לב והספיק להיכנס לתפקידו. ולהלן: "וידני המדינה האחרת שהוא אזור בה מאפשרים את שיתורו מאורחותיו זו".

סופי של הצעות החוק. אבל עקרונית דווקא במדינה שבה קיים חוק השבות בא הרגע שאדם צריך להחליט, במיוחד אם הוא נכנס לזירה של תפקידים אחראיים ומרכזיים, שהוא מזדהה עם המדינה החדשה — אם הוא עולה חדש — יהדות טוטאלית ואין חצאי דברים ואין שיירי אפשרויות ואין ביטחון משנה לסוגיהם למטרות כלשהן. הוא צריך להחליט: אני כאן, אני משתתף בעיצוב גורלה של המדינה, זו מדינתי ואין בלתי. ברוח זו ובהבנה שחברי הכנסת פעיל מסכים לכך אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הח"צ ב. הלוי:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט לדיון מוקדם.

ה הצ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור אזהרות זרה לנבחרים ובעלי תפקידים בכירים, תשל"ט—1979, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

2. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ז — 1977 *

זיקנה והטבה סוציאלית והקצבה מהביטוח הלאומי היא הכנסתם העיקרית ולרוב הבלעדית. המדינה חייבת להבטיח לאוכלוסיה זאת קיום הוגן ומכובד. לרבים ממנה יש זכויות רבות בהקמת המדינה ותרומתם גדולה בפיתוח המשק, בעיצוב דמות החברה ובהגנה על המדינה וחיוק בטחונה. לרבים מהם יש חלק ניכר בהנחת תשתית ויסודות איתנים למערכת הבטחון הסוציאלית. המדינה הבטיחה זכויות לאוכלוסיה זאת במסגרת מדיניות הרווחה שהונהגה בשנים עברו ושומה עלינו לשמור על רמת חייה כדי שלא תיפגע.

כבוד היושב-ראש, המדיניות הכלכלית של הממשלה הזאת נתנה את אותותיה ופגעה באוכלוסיה החלשה ביותר בחברה ובעיקר באוכלוסיית הקשישים. מאמצים ואמצעים הושקעו בתקופת שלטון המערך בגיבושה ובקביעתה של מדיניות רווחה ומדיניות סוציאלית אשר הודות לה הושגו הישגים מרשימים ששיפרו את מצבה של האוכלוסיה הזאת וקצו את קומתה. אני מציינת בצער שהישגים אלה נפגעו ושיש שחיקה מתמדת ברמת הקיצבאות וירידה ברמת חייה של האוכלוסיה הזאת בשנים האחרונות. שיפור ניכר במצבם של הקשישים חל מאז התקופה של 1969: הוגדלו במידה ניכרת התמיכות לקשישים ובעיקר למעוטי הכנסה; גדלה קיצבת הזיקנה ליחיד בחוק הביטוח הלאומי והועמדה על שיעור של 16% מהשכר הממוצע במשק בלבד ו-24% — לזוג; לאותם קשישים שאין להם הכנסות ממקורות אחרים נקבע שיעור של 25% מהשכר הממוצע במשק, לרבות הטבה סוציאלית, ולזוג — 37.5%. הודות למדיניות רווחה נכונה ובכונה שהונהגה בשנות השבעים על-ידי ממשלות המערך והודות לתחיקה סוציאלית שנתקבלה בכנסת הלך והצטמצם היקפה של האוכלוסיה שחיה מתחת לקו העוני, ואם הודות למדיניות זו הגענו למצב שב-1977 היו 14 אלף משפחות עניות שבהן כ-60

להיות שונה. עוד נקבע שנושאי משרה כמו היועץ המשפטי לממשלה, נציב שירות המדינה ודומים לו, שדינם לעניין האזרחות ראוי שיהיה כדון השופטים, מן הראוי להתייחס אל מיקומם ואל מעמדם. אשר לעקרון הקיים הרי יש לדייק ולקבוע שחובת ההשתחררות מאזרחות זרה תחול אם יש ידיעה על אותה אזרחות זרה כדי שלא יופתע אדם על-ידי טענה בלתי צפויה. שמעתי את חברי הכנסת פעיל ואני מבין שהוא מסכים לתיקון הזה. הנושא של השתחררות מאזרחות זרה צריך להיעשות בשים לב לנתונים הקיימים והאפשריים, כגון מי שיש לו אזרחות של ארץ שהיא במצב של יחס איבה עם ישראל ולא ניתן לאדם למעשה להשתחרר ממנה. כלומר, דרושה כאן עוד מלאכה רבה של בדיקה ושל ניסוח. אני מבין שחברי הכנסת פעיל, לפי תגודות ראשו — והפרוטוקול איננו רושם תגודות אלה — מסכים לכך.

מאיר פטיל (מחנה שלי):

אני מסכים לכל ההערות.

שרי-המשפטים ש. תמיר:

דרושות פעולות אלה של ניסוח, בדיקה, עיבוד ועיצוב

הח"צ ב. הלוי:

אנחנו עוברים להצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ז—1977, של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמולינו.

שושנה ארבל-אלמולינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבדת להביא לכנסת בקריאה מוקדמת הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ז—1977, שלפיה אני מציעה להעלות את קיצבת הזיקנה למבוטח מ-16% של השכר הממוצע במשק ל-18% של השכר הממוצע במשק. כמו כן אני מציעה 9% בעד בן-זוג במקום 8% ובעד כל אחד משני הילדים הראשונים — 6% במקום 5% כיום. חברי הכנסת, הצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת עוד ב-11 ביולי 1977 מתוך מגמה להעלות את רמת קיצבאות הזיקנה ולשפר את מצבה של האוכלוסיה הקשישה במדינת ישראל. ואם לפני שלוש שנים היתה הגשת הצעת חוק צודקת והיונית על אחת כמה וכמה היא הכרחית בתקופה זאת, תקופה של אינפלציה דוהרת של 130%—140% לשנה, ממדים שלא ידענו כמותם מאז קום מדינת ישראל.

אוכלוסיית הקשישים מונה כיום כ-320 אלף נפש שהם כ-10% מהאוכלוסיה. כ-60 אלף מאוכלוסיה זו הם פנסיונרים המבוטחים בקרנות הפנסיה של ההסתדרות ו-18 אלף פנסיונרים, לערך, הם עובדי מדינה. ואילו פנסיה הם מקבלים? חברי הכנסת, לפי הנתונים מצמצב 1978 נמצא שבארבע קרנות הפנסיה של ההסתדרות קיבלו 56% מהפנסיונרים פנסיה עד 2,500 לירות לחודש ו-31% מ-2,500 עד 5,000 לירות לחודש. אני מצטערת לציין שמרבית הקשישים בישראל מתקיימים מקיצבה של הביטוח הלאומי המעניקה לבודד 16% מהשכר הממוצע במשק ולזוג — 24%. כ-130 אלף קשישים מתקיימים מקיצבת

חוברת כ"א, ישיבה שכ"א
— הצעות חוק של חברי כנסת —

מתוכננים ומכוונים מראש בשווי של מיליארדי לירות. יש ברווחים אלה כדי להבטיח עידכון נכון ומלא של הגימלאות מבלי להודק לתקציב המדינה ולהעמיס זאת עליו. בהעדר הסדר זה משמש היום הכסף למימון פעולות ממשלה אחרות מאלה שבשבילן הוא נקבע והוא משמש מטרות שלא להן נועד והמוסד לביטוח לאומי, שאמור היה להיות מוסד סוציאלי השומר על האוכלוסיה המבוטחת על-פי חוק, עשוי להפוך — זו הסכנה — למכשיר לגביית מס נוסף. סימנים לכך כבר נראים. בקופת הביטוח הלאומי נצטברו כספים רבים. ביום 31 במארס 1980 יגיעו סכומי הצבירה ל-170 מיליארד לירות, סכום שהוא מעבר לגדרש גם על-פי חישובים אקטואריים ובנפח זיקנה ושאיירים הצטברו רזרבות של 76 מיליארד לירות באשר האוצר אינו ממלא את התחייבותו על-פי חוק והוא אינו מעביר את הסכומים שהוא חייב כגדרש על-פי סעיף 217 לחוק הביטוח הלאומי. האוצר חייב להשתתף ב-15%, ב-15% אגורות על כל לירה מששלמים המעבידים והעובדים. התחייבות האוצר לענף זיקנה ושאיירים שלא כובדה עומדת על 465 מיליון לירות, להטבה סוציאלית ומקבלי זיקנה ושאיירים — 140 מיליון לירות, לנכות — 50 מיליון לירות, לילדים — 1.85 מיליארד לירות. סך הכול 2.505 מיליארד לירות חוב של האוצר. כוונת הממשלה לבטל את חלקה והשתתפותה על-פי חוק בענפים אלה היא מגמה שצריך להילחם נגדה. חברי הכנסת, כסף זה שנצבר נגול מהמבוטחים אשר במשך שנים שילמו לענף זיקנה ושאיירים דמי ביטוח. העובד שילם 2% והמעביד — 3.6% עד גיל 65 לגבר ו-6% לאשה. יש מגמה להעלות את תיקרת הביטוח הלאומי מפעמים השכר הממוצע במשק לשלוש פעמים ולהעלות את שיעורי דמי הביטוח הלאומי מששלם העובד ב-0.2% ומחלקו של המעביד תהיה הפחתה ב-0.4%. זה יפר את האיוון שהיה קיים במשך שנים בין חלקו של העובד לחלקו של המעביד. העוול הוא בכך שהגבייה מהמבוטחים מוצמדת ואילו התגמול איננו מוצמד באותה המידה.

ההסתדרות התריעה נגד מצב זה שהתהווה ודרשה להעלות את שיעורי קיצבת הויקנה ולשנות את שיטת העידכון. חברי הכנסת מסיעת המערך, וביניהם אנוכי, יחד עם חברים אחרים שהם היום בקואליציה, דרשנו במשך שנים ונאבקנו על העלאת הקיצבה. מועצת המוסד לביטוח לאומי, ובמיוחד סיעת העובדים, התריעה נגד מצב זה ואף המליצה על תיקון המעוות לגבי הווקנים. במשך השנתיים האחרונות התרענו על שיטת עידכון הקיצבאות שאיננה הולמת עוד את המצב שנוצר בתקופה של האינפלציה בשיעורים כה גבוהים. דרשנו לשנות את השיטה לשיטת עידכון אוטומאטית שתעדכן את הקיצבאות על-פי המתחייב משיעורי האינפלציה והווקניקרים יות. צריך ליישם לאלתר את מסקנות ועדת בן-ציון ולהביא לכנסת מוקדם ככל האפשר את התיקונים בחוק הביטוח הלאומי.

כבוד היושב-ראש, גם אם נתקבל שיטת העידכון המוצעת עדיין לא יהיה בכוחה לשמור על ערך הקיצבאות והשיעורים של 16% כפי שנבקעו בחוק. יש הכרח להעלות את השיעור מ-16% ל-18% מהשכר הממוצע. אמנם אני מציעה להעלות את שיעורי הקיצבה אבל למעשה לא תהיה העלאה ריאלי אלא העלאה שתשמור על ערכה של הקיצבה ותמנע שחיקה נוספת שלה.

רצוני לציין ששר העבודה והרווחה הוא אחד מאלה

אלף נפש הרי בשנת 1978 נמצאות 22 אלף משפחות שבהן 105 אלף נפש במצב של עוני. והמגמה המסתמנת לעתיד, אם לא יינקטו אמצעים מידיים, היא של העמקת הפערים בחברה הישראלית וגידול בהיקפה של האוכלוסיה הענייה.

חברי הכנסת, גם לאחר תשע שנים רצופות של ירידה באחוז המשפחות החיות מתחת לקו העוני חלה תפנית שלילית ב-1978 ושיעור העוני בכלל משפחות השכירים עלה מ-2.8% ל-4.3% — עלייה מדאגה מאוד. העוני בקרב האוכלוסיה הקשישה הוא הרבה יותר חמור וכפי שצינתי גם מצבם של פנסיונרים המקבלים פנסיה, ולרוב פנסיה נמוכה שאינה מאפשרת להם קיום מינימאלי, איננו מן המשופרים. יש ירידה דראסטית ברמת חייהם לאחר הפרישה מהעבודה וכיום הם אינם יכולים לסיים את החודש. החובה המוטלת על החברה ובמיוחד על הממשלה היא להבטיח קיום בכבוד, ויפה האמרה "אל תשליכנו לעת זיקנה". על-ידי הבטחת קיצבת זיקנה בשיעור גאות והרחבת השירותים החזרנו לקשישים כבוד העצמי וקפנו את קופתם אך עקב הכירסום והנסיגה מהמגמות הללו שוב יצטרכו אותם זקנים להיות געורים וסמוכים על שולחנם של הבנים, דבר שנמנע בעבר על-ידי החקיקה הסוציאלית המתקדמת. במציאות העגומה של היום, במציאות של התייקרות דוהרת ואינפלציה מסחררת נשחקה קיצבתם של הזקנים וירדה רמת חייהם. הפיצוי שניתן להם עקב ההתייקרויות לא שומר על הערך הריאלי של קיצבתם ואיננו מפצה על ההתייקרויות ועל עליית המדד, השוטפת והמצטברת. הגענו למצב שקיצבת זיקנה שמקבל כיום בודד השתחקה וירדה ל-11% מהשכר הממוצע במשך במקום שתהיה 16% על-פי החוק. קיצבתם של מקבלי הטבה סוציאלית ירדה מ-25% מהשכר הממוצע במשך ל-22.7% מהשכר הממוצע במשך ב-1977, ל-21.4% ב-1978 ול-20.6% באוקטובר 1979. אם לא יתוקן המצב תהיה ירידה נוספת ברמת הקיצבאות.

אדוני היושב-ראש, לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי מה-1 בינואר 1980 קיבל בודד 2,210 לירות לחודש, נשוי — 3,316 לירות לחודש. מקבלי הטבה סוציאלית: לבדד שולם סכום של 4,251 לירות, לזוג — 6,375 לירות לחודש. האם אפשר להתקיים מסכומים אלה כאשר מחיר ליטר חלב הגיע ל-20.80 לירות, לבן — 6.30 לירות, 100 גראם תמאה — 21 לירות, גבינת קוטג' — 21.60 לירות וחבילת מצות לפסח תעלה 44 לירות במקום 22 לירות לפני שנה?

הסיבות לשחיקה הן אלה: שיטת חישוב השכר הממוצע במשך ושיטת העידכון עקב ההתייקרויות והאינפלציה. עוברים כחמישה חודשים עד לתשלום הפיצוי עקב עליית השכר הממוצע במשך, עד לעידכון, ובתקופה של אינפלציה בשיעורים גבוהים נתן הדיבר את אותותיו וסגע קשות באוכלוסיה הזאת. כבוד היושב-ראש, ביטול הסובסידיות והמדיניות שקבעה הממשלה, סובסידיה לנצרך במקום למצרך, החטיאה את המטרה, מה גם שלא הוג' שמה במלואה. אמנם בוטלה הסובסידיה למצרך אך לא הוענקה סובסידיה לנצרך — מדיניות שאני שוללת אותה מיסודה — וכל זה דחף לקו העוני משפחות רבות ואוכ' לוסיה רחבה. על כן אני מתריעה כי מצב זה חייב להשתנות.

הגימלאות מפגרות בעידכון אחר האינפלציה בעוד שהגבייה מתקדמת בשיעור דומה לזה של האינפלציה ובקופת הביטוח הלאומי נוצרים רווחי אינפלציה בלתי

חיים קורפו (הליכוד):
הוא לא היה שר כל השנים.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך):
מיום שהוא שר העבודה והרווחה. הצעת החוק הזאת מונחת כבר זמן רב. אתם עוד מעט שלוש שנים בממשלה, חבר-הכנסת קורפו.

אני רוצה לציין נקודה שנייה. אינני יודעת איזה ציבור מייצגים חברי הכנסת מסיעת הליכוד. רק אתמול, כשדובר על חוקים הנוגעים לאוכלוסיות מבוססות ורכוש גיות, הרמתם את היד בחדווה גדולה, למען לפטור ממס רכוש בעלי דירות, לפטור ממס שבת מקרקעין אנשים בעלי-יכולת. ואילו כשמדובר פה בזקנים החיים מ"2,200 לירות לחודש אינכם מתביישים להרים את ידכם נגד העברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה. בושו לכם. איזו אוכלוסיה אתם מייצגים ובשם מי אתם מדברים? האם כך אתם "מיטיבים עם העם", עם הקבוצות הללו באוכלוסיה? האם אינכם מתביישים להרים ידכם נגד הצעת חוק זו, להעלות ב"2% את קיצבת הזיקנה, דבר שאינו מעלה אותה העלאה ריאלית אלא בא רק לסתום את הפירצה של הערך הריאלי, שירד בשנים האחרונות עקב האינפלציה הדוהרת שהמדיניות שלכם גרמה לה? האם אתם מייצגים את האוכלוסיות החלשות? אתם רק מתיימרים לייצג אותן. תופיעו בציבור הרחב ותסבירו ותגלו איך אתם "מיטיבים עם העם" ועם אוכלוסיה זו שאתם מתיימרים לייצג אותה.

הח"ר ב. הלוי:
אני מעמיד להצבעה, זו מול זו, את ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום ואת ההצעה להעבירה לוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה — 14
בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום — 18

אליקים גוטמכ בדיאן (הליכוד):
ני נמנע?

הצבעה

הח"ר ב. הלוי:
מי נמנע?
נמנעים — 1
ההצעה להסיר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ו—1977, מסדר-היום נתקבלה.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך):
בושה וחרפה.

(קריאה: מהיכן לקחת כסף?)

מרדכי אלנרבל:
יש מהיכן לקחת. אדוני השר נסים, מדובר ב"2%, יש מהיכן לקחת את 2% האלה.

שנאבקו בעבר וגם היום נאבקים להעלות קיצבת הזיקנה כדי לשפר את מצבה של אוכלוסיית הזקנים במדינה וטוב יעשה כבוד השר אם יסכים להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה ועלי-ידי זה יבטא את רצונו ורצונם של רבים. אני רוצה לומר לחבר-הכנסת קורפו — לא היתה לך סבלנות לשמוע את דברי אבל את המשפט הזה תשמע: לפני כחודש ימים נעניתי לבקשת הקואליציה לדחות לשבוע-שבועיים את הגשת הצעת החוק כדי לאפשר לקואליציה לקיים דיון. נעניתי ברצון לבקשה זו. אני רוצה לקוות שהקואליציה אכן קיימה את הדיון וגיבשה עמדה חיובית של תמיכה בהצעת החוק והעברתה לוועדת העבודה והרווחה לשם הכנתה לקריאה ראשונה ובכך להיטיב עם אותה אוכלוסיה שהיום נעשה לה עוול גדול.

הח"ר ב. הלוי:
רשות הדיבור לשר-העבודה והרווחה, לתשובה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכוח הסמכות שהוענקה לשר העבודה והרווחה בסעיף 11(ד) לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968, רשאי שר העבודה והרווחה, בהתייעצות עם שר האוצר, ובאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, להגדיל בצו את שיעורי קיצבאות הזיקנה והשאיירים. לפיכך אין צורך בתיקון המוצע כדי להעלות את שיעורי הקיצבאות.

אכן אני סבור שיש להעלות את שיעורי קיצבאות הזיקנה, ואני מקיים דיונים עם שר האוצר בכל המערכת הסבוכה של שיעורי הגימלאות של הביטוח הלאומי.

כידוע הוגשו לי לאחרונה המלצות הוועדה שמונתה על-ידי לבחינת שיטת עידכונה של רמת הגימלאות של המוסד לביטוח לאומי, בראשותו של הפרופסור אורי בן-ציון. בעבודת הוועדה לקחו חלק נציגי הממשלה, ההסתדרות, המסעיקים ומומחים בנושא. הממשלה אימצה את המלצות, והיום הנחנו על שולחן הכנסת את הצעות התיקון חוק הביטוח הלאומי בעקבות המלצות אלה.

לאור הנ"ל אני מציע להסיר את הצעת החוק של חברת-הכנסת ארבל-אלמזוליני מסדר-היום של הכנסת.

הח"ר ב. הלוי:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמזוליני.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתביישת לשמוע את דברי התשובה של שר העבודה והרווחה. מוטב היה אילולא ענה. כי אם היה בכוחו של צו שהוא צריך לחתום עליו לשפר את המצב, יכול היה לעשות זאת כל השנים שהוא שר. מדוע לא עשית זאת, אם ניתן לעשות זאת בצו ולא על-ידי תיקון החוק?

חיים קורפו (הליכוד):
הוא לא יכול היה לעשות זאת כל השנים.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך):
או מי כן? אם הוא רשאי לעשות זאת בצו, יכול היה להביא את הצו לוועדת העבודה והרווחה, והיא היתה נותנת את אישורה וברכתה.

3. חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (חישוב דמי אבטלה), תש"ם—1980 *

יצירת מקורות תעסוקה כדי לבלום את גל האבטלה המציף והמסכן את המדינה.

אני יודעת שממשלה זו אין בכוחה לתת פתרונות קונסטרוקטיביים לבעיות התעסוקה. אין לה תכנית, אין לה חזון, אין לה גם יכולת, אך היא נתבעת ונדרשת לפתור למנוע סבל ומצוקה. הגענו למצב של חוסר עבודה באשר מתה של המדיניות הכלכלית הכושלת, מצד אחד, ומצד שני מתוך הגישה המוטעית, הן הכלכלית והן החברתית, של הממשלה הרוואה ביצירת אבטלה מבוקרת את הדרך לבלימת האינפלציה.

במציאות זו של בטלה ההולכת וגוברת הולך ומעמיק היאוש בקרב המובטלים. הפתרון היחיד הקיים כיום לבעיית המובטלים הוא תשלום דמי אבטלה הניתנים מקרן ביטוח אבטלה. האבטלה היא כיום נחלתם של מאות אלפים רבים של אנשים, בעיקר באזורי הפיתוח, שבהם מוגבלים מקורות התעסוקה. היא גורמת סבל ומצוקה ומערערת את בטחונם. הם מתהלכים בתיסכול ובמרירות, כי הם יודעים מה צפוי להם מחר.

לפי הנתונים של שירות התעסוקה, כסיומם ארעי, נרשמו בחודש פברואר כדורשי עבודה קרוב ל-32,000 מבוגרים, מהם כ-4,000 אקדמאים. החמור ביותר הוא שעומק האבטלה הולך וגובר ומספר מחוסרי העבודה שהיו מובטלים בשישה ימים ויותר הגיע בפברואר ל-7,563 לעומת 5,000 בינואר. הזמנות לעבודה היו בחודש פברואר כ-15,900, לעומת 19,600 בינואר 1980. מספר הנערים דורשי העבודה הגיע בחודש פברואר ל-3,537, יש כמה מוקדי אבטלה, ביניהם בעפולה, שמספר דורשי העבודה שם הגיע ב-1 במרס 1980 ל-850 איש, מהם 460 גברים, 250 נשים, 40 חיילים משוחררים, כ-100 נערים ועוד כ-350 עובדים מועמדים לפיטורים אם לא יינקטו צעדים למניעתם, ואין אף מקום עבודה אחד להציע למובטלים. מספר ההזמנות לעבודה בעפולה הצטמצם עד לאפס, אין מה להציע, אין דאגה למקורות תעסוקה חלופיים על-ידי הממשלה, והתשובה היחידה כיום היא תשלום של דמי ביטוח אבטלה. בחודש פברואר ניתנו על-ידי שירות התעסוקה 3,802 אישורי אבטלה. ברצוני לציין שמספר המקבילים דמי ביטוח אבטלה בחודש ספטמבר היה 967.

אדוני היושב-ראש, חוק ביטוח אבטלה, שנתקבל בכנסת ונכנס לתוקף ב-1 בינואר 1973, קובע מי זכאי לדמי אבטלה. על-פי החוק זכאי הוא אותו מובטל המוכן ומסוגל לעבודה במקצועו או בכל עבודה אחרת המתאימה לו, ולשכת התעסוקה לא הציעה לו עבודה מסוג זה. המושג "עבודה מתאימה" כולל גם הכשרה מקצועית, השתלמות והסבה מקצועית, עבודה או הכשרה שהיא במרחק של עד 40 קילומטר ממקום מגוריו. תגיל המזכה את המבוטח בדמי אבטלה הוא 20 עד 65 לגבי גבר ועד 60 לגבי אשה. אם המובטל קיבל פטור משירות סדיר בצה"ל או שוחרר משירות סדיר יהיה זכאי לדמי אבטלה מגיל 18. ואילו נערים בני 15—18 יהיו זכאים, בתנאים מסויימים, להענקת אבטלה, שהיא כמעט 50% מדמי האבטלה המשולמים למבוטח. עובד שזכר תקופת הכשרה של 180 יום לפחות חל-י-שנה לפני היותו מובטל ואשר, כמובן, בעד תקופה זו שולמו לו דמי ביטוח, יהיה זכאי

היו"ר ב. הלוי:
אנו עוברים להצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (חישוב דמי אבטלה), תש"ם—1980. תעלה את ההצעה חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו. בבקשה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התחזיות הפסימיות טיות ביותר על מצב התעסוקה, מתברר שהן אופטימיות בעשוואה למצב במציאות. כל ההכרעות על כך שהתכנית הכלכלית המוצעת על-ידי שר האוצר תגרום להבראת מבנה המפרנסים על-ידי שיופנו אלפי עובדים מהשירותים לענפי הייצור התבדו לחלוטין והמציאות היא שמדי שבוע נפלטם מאות עובדים מהתעשייה לאבטלה. במקום ניידות עובדים משירותים לתעשייה קיימת ניידות חד-סיטרית מהתעשייה לאבטלה.

לדאבוני הגדול, הממשלה מנווטת את הכלכלה ללא מצפן — — —

מרבית אלגרבלי:
גם ללא מצפון.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
גם ללא מצפון — אני מקבלת.

כל צעד שהממשלה עושה הרי הוא אילתור בלתי מחושב, המעמיק את המשבר במשק, וכחוצאה מכך הולך ומתרחב מגל מחוסרי העבודה. לצערי הרב אין באופק שום תכנית קונסטרוקטיבית לקליטתם של מחוסרי העבודה הקיימים, אין תכנית כלשהי לקליטתם של מושחררי צה"ל, של עולים חדשים ושל מי שעתידיים להיפלט מהתעשייה ומהשירותים.

בהתאם לתחזיות הקיימות, הידיעות המתקבלות מלשכת שירות התעסוקה הן חדי-גוניות — מספר דורשי העבודה גדל מדי יום ומספר ההזמנות יורד. לפי סיכום ארעי הגיע מספר דורשי העבודה בחודש פברואר ל-32,000, בהם כ-3,800 אקדמאים. עם גמר עבודות הקטיף ותעשיית השימורים ייפלטו כ-22,000 עובדים נוספים — המציתם של עובדי הקטיף, 8,000 מהם עובדי אריזה ו-4,000 עובדי תעשיית השימורים. זאת כאשר משרד העבודה והרווחה מחוסר אונים ואין באמתחתו שום תכנית ליצירת מקורות עבודה חלופיים, לא לטווח הקצר ולא לטווח הארוך.

אדוני היושב-ראש, אמנם גם בעבר היו מצבים של חוסר עבודה, אך מעולם לא היה מצב שיש חוסר עבודה ואין כל תכנית ליצירת מקורות תעסוקה לפתרון הבעיה. הממשלה עסוקה ימים ולילות כאיכלוס שני הבתים בתבונה ואין לה זמן לתת את דעתה לבעיות הבערות של המשק והתבררה. מקציבים עשרות מיליונים של לירות למחקרים וסקרים לשיקום השכונות, ולעומת זאת הולך ומחמיר המשבר בבנייה.

במצב הקיים נתבעת ממשלת ישראל להפסיק את הפיטורים לפחות עד גמר החגים, במשרדי הממשלה ובחברות הממשלתיות, לפנות אל המעסיקים הפרטיים והציבוריים שיקפאו את הפיטורים לחודש ימים, ובתקופה זו לתכנן

לשמור על ערכם הריאלי של דמי האבטלה בתקופה שבה האינפלציה כה גבוהה. כמורכב אני מציעה לקבוע בחוק כי גם הענקת האבטלה לקטין, לנוער, המושלמת על-פי הוראות סעיף 127 לחוק תהיה צמודה לשנויים בשיעורי ההתייקרות.

אני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה, כדי להכינה לקריאה ראשונה, כי התיקון הוא דחוף והכרחי ויש להפסיק מייד ולאחר את העוול שנעשה למובטלים.

חברי הכנסת, דמי האבטלה אינם הפתרון שצריך להשקיע את מצפונה של הממשלה. דמי האבטלה ניתנים לכל היותר למשך תקופה של 138 ימים תוך 12 החודשים הרצופים שבהם היה המובטל רשום כמובטל. אם הוא מעל גיל 45 או שיש שלושה תלויים בו — ישלמו לו דמי אבטלה לתקופה של עד 175 ימים. מה הלאה? — חייבת הממשלה לקבוע צוות שרים כמטה תעסוקה אשר יישב על המדוכה ויציע פתרונות הן לטווח הקצר והן לטווח הארוך. כי הדבר בנפשנו, והאבטלה תכרסם בכל חלקה טובה, תפגע בריקמה החברתית ותביא לחסיסה גוברת ולהעמקת הפערים והתישכול בחברה הישראלית.

אדוני היושב-ראש, אני מציעה להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

ה'תר"ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה.

שר העבודה והרווחה, י. כ"ץ :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שהועלה על-ידי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו בהצעת החוק שאנו דנים בה עתה מהווה חלק מהבעיה הכללית של שחיקת קיצבאות הביטוח הלאומי לנוכח הקצב המוגבר של האינפלציה שאנו עדים לה בתקופה האחרונה.

היום הוגחה על שולחן הכנסת הצעת חוק לתיקון חוק הביטוח הלאומי, בעקבות ממציא ועדה ציבורית שמינית בראשותו של הפרופסור בן-ציון מאוניברסיטת באר-שבע. ההצעה כוללת שינויים יסודיים בשיטת עידכון הקיצבאות ארוכות-המועד של הביטוח הלאומי. במסגרת תיקון נים אלה יבוטל סעיף 11(ג) לחוק הביטוח הלאומי ובמקומו תבוא מערכת חדשה ומשוכללת יותר, המהווה התקדמות משמעותית ביותר בנושא עידכון הקיצבאות בתקופת אינפלציה גבוהה.

הצעת חוק זו תפתור, כאמור, את בעיית עידכון הקיצבאות ארוכות-המועד של הביטוח הלאומי, שבשחיתון לאורך זמן ראינו את הבעיה המרכזית של הבטחת הקיום לזכאי הביטוח הלאומי. אולם נוכח העלייה שחלה בחודשים האחרונים במספר המובטלים הזכאים לדמי אבטלה הועלה נושא דמי האבטלה לעדיפות גבוהה, ובהתאם לכך נגיש בעתיד הקרוב ביותר לכנסת תיקון נוסף לחוק הביטוח הלאומי, אשר יגרום לעידכון דמי האבטלה באותה שיטה חדשנית המוצעת לגבי הקיצבאות ארוכות-המועד.

התיקון המוצע על-ידי חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו, המבוסס על הוראות סעיף 11(ג) לחוק הביטוח הלאומי, לא יפתור את הבעיה החשובה של עידכון דמי אבטלה באופן יעיל במיוחד לנוכח האינפלציה הקיימת כיום. ואילו התיקונים שאנו נגיש יפתור את הבעיה באופן יסודי.

התועלת שתצמח למובטלים ומשפחותיהם מהתיקון שאנו מכינים רבה יותר מזו שתצמח מהתיקון החסוי

על-פי החוק לתקופה שלא תעלה על 135 יום, ואם יש לו ילדים וגילו מעל 45 יהיה זכאי ל-150 ימי דמי אבטלה. עובד יומי יהיה זכאי לדמי אבטלה אם הוא צבר 150 ימי עבודה מתוך 360 הימים שקדמו לאבטלתו או 225 ימי עבודה מתוך 540 הימים האחרונים שקדמו לאבטלתו.

חוק ביטוח אבטלה קבע גם שני סוגי מובטלים: האחד מובטל שבן-זוגו אינו עובד שכיר ואינו עובד עצמאי ואף אינו זכאי לדמי אבטלה; השני — מובטל שאין לו בן-זוג אך יש לו ילד באחזקה, לרבות נכד, שכל פרנסתו עליו. שיעור דמי האבטלה נקבע לפי שכרו של המובטל ומחולק לחלקים שונים מהשכר הממוצע במשק, כאשר מכל חלק ניתן אחוז אחר כדמי אבטלה: (1) מחלק השכר עד למחצית השכר הממוצע במשק: הסוג הראשון — 80%, הסוג השני — 70%; (2) מחלק השכר שמעל למחצית ועד שלוש-רבעי השכר הממוצע במשק: הסוג הראשון — 50%, הסוג השני — 50%; (3) מחלק השכר שמעל לשלוש-רבעי ועד מלוא השכר הממוצע במשק: הסוג הראשון — 45%, הסוג השני — 35%; (4) מחלק השכר שמעל השכר הממוצע במשק ועד למאקסימום השכר הממוצע: הסוג הראשון — 40%, הסוג השני — 30%. כך שלפי הנתונים מחודש יולי 1979 של הביטוח הלאומי, שביצוע החוק הופקד בידי, מתברר שמובטלים משני הסוגים ששכרם קודם לאבטלה נע בין 1,600 לירות ל-16,900 לירות לחודש, או 64 לירות עד 676 לירות ליום — כאשר השכר הממוצע במשק הוא 4,460 לירות — מקבילים למשל, דמי האבטלה האלה: עובד ששכרו החודשי הממוצע לשישה החודשים שקדמו לאבטלתו היה 5,000 לירות, ושכרו ליום היה 200 לירות, מקבל דמי אבטלה: הסוג הראשון — 150.80 לירות ליום והסוג השני — 133.85 לירות ליום. ומי ששכרו הממוצע היה 8,000 לירות לחודש ושכר יום העבודה היה 320 לירות לחודש, דמי ביטוח אבטלה לסוג הראשון — 207 לירות ליום, ולסוג השני — 183.95 לירות. בעוד שמאקסימום השכר הממוצע במשק — 16,900 לירות לחודש 676 לירות ליום, כפי שאמרת, שיעור דמי אבטלה המגיעים לסוג הראשון — 350 לירות ליום, לסוג השני — 291 לירות ליום.

חברי הכנסת, סכומים אלה חייבים, כמובן, במס הכנסה ובניכוי של דמי ביטוח לאומי. שיעורי דמי האבטלה מחושבים עדיין לפי שכר ממוצע במשק מ-1 באפריל 1979 ואינם מתעדכנים ולא משתנים במשך השנה. בקצב האינפלציה המסחרר שאנו עדים לו חלה שחיקה רצינית ביותר בשיעורי דמי האבטלה, דבר הפוגע קשות במובטלים וברמת חייהם. לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי ממוצע דמי אבטלה ליום בשנת 1973, לפי מחירים שוטפים, היה 42% מהשכר הממוצע במשק ואילו ביוני 1978 ירד הממוצע ל-30.2% ובחודשים יולי-אוגוסט 1979 ירד ל-26.5%. השחיקה נמשכת ורמת השיעורים מתדרדרת יותר. זהו עוול משוע שנעשה למובטלים הממשיכים לקבל דמי אבטלה על-פי השכר הממוצע במשק בחודש אפריל 1979, כאשר האינפלציה במשך השנה הזאת תסתים בכ-130%—140%. המחוקק בעת קבלת חוק ביטוח אבי-טלה לא שיער לעצמו שאי פעם נהיה עדים לאינפלציה כזאת ובשל כך גם לא נקבע מנגנון עידכון אוטומטי.

הצעת החוק הפרטית שאני מעלה היום באה לתקן את החוק ולקבוע בו כי שיעור דמי האבטלה של מובטל יוגדל על בסיס ההגדלות בשכר הממוצע במשק ועל-פי השינויים בשיעורי תוספת היתוך ופיצויי ההתייקרות הניתנים בגין הצעדים שנוקטת הממשלה. בדרך זו יש

אין בה כדי לתת תשובה לחוק ביטוח אבטלה. גם, כפי ששמעת, אפילו תזכיר עדיין לא מוכן לגבי תיקונים בדמי ביטוח אבטלה. היום המובטלים המסכנים הללו מקבלים את הפרוטות עלי-פי החישוב של אפריל 1979. זה עוול.

מדוע לא יסכים השר להעביר את הצעת החוק לוועדה? תהיה הצעת חוק של הממשלה, בבקשה. היו דברים מעולם. ישלבו אז בדיונים, בין השאר, את הצעת החוק הזאת עם הצעת החוק של הממשלה כאשר היא תבוא — אני לא יודעת מתי תבוא — ואז, אם השר רוצה להיעזר וללכת לקראת צעד חיובי, יעשה-נא את הדבר הזה.

הי"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההצעה של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו להעביר את הצעתה לוועדה, מול הצעת השר להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

מרדכי אלגרבלי :

אבקש למנות.

הי"ר ב. הלוי :

בבקשה.

ה הצ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון

מוקדם בוועדת העבודה והרווחה — 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-

היום — 12

ההצעה להסיר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (חישוב דמי אבטלה), תש"ם—1980, מסדר-היום נתקבלה.

ח. הצעות לסדר-היום

1. האבטלה והצורך בהיערכות לבליתמה

מתגשמות תכניותיו ותחזיותיו של שר האוצר, או שזו משאלת-לב שאין לה כיסוי, כיתר ההודעות וההכרזות של ממשלה זו ושריה, המועלות חדשות לבקרים, ללא כיסוי במציאות? האם שר האוצר יוועצני רואים מהיר-הורי לבם ולא מהמתרחש במשק?

והמציאות — בחודש נובמבר 1979: סימני משבר ופיטורים במפעלי תעשייה בחיפה ובגליל המערבי. "אתא" מצמצמת את הייצור, נתקלת בקשיי מימון, משבר קשה פוקד את מפעלי קריית-הפלדה בעכו. גרריות "סולל בונה" מצמצמות את כוח-האדם ב-10%. בחודש דצמבר, ביום 3 בדצמבר 1979, הודיע מנכ"ל שירות התעסוקה כי בימים האחרונים מתקרב מצב התעסוקה בארץ במהירות לקו האדום. עלי-פי הגדרת שירות התעסוקה הקו האדום הוא 30,000 דורשי עבודה הרשומים בלשכות. מצב התעסוקה כבר עבר את הקו האדום. בענף הבנייה בחיפה ובאזור שורר מצב של כמעט קפאון. פוטרו עשרות רבות של פועלי בניין. קבלנים הקפאו את התחלות הבנייה המ-תוכננות. משלחת של התאחדות בעלי-המלאכה בחיפה הס-בירה, בפגישה עם שר האוצר, שתוך תקופה קצרה עלולים להיפלט עשרות ואולי מאות עובדים ממפעלים קטנים העובדים ליצוא. גל הפיטורים עלול לגרום להתמוטטות של מפעלי ייצור קטנים ובינוניים. "דרור", בית-חרושת

המוצע עלי-די חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, המסתמך על סעיף בחוק הביטוח הלאומי אשר, כאמור, יבוטל.

אין לי כל ספק שמגיעה של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו בהגשת הצעתה הם חיוביים וטובים, אולם אין באפשרותי לראות בהצעה זו בסיס לדיון בוועדה, כפי שהסברתי קודם לכן, ולכן אני מציע לכנסת להסירה מסדר-היום.

עם זאת הוריתי לעובדי משרדי ואנשי המוסד לביטוח לאומי העוסקים בנושא לבוא בדברים עם חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, אם תהיה מוכנה לכך, כדי ש-נ-סתייע בבסיסונה הרב בנושא זה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת לומר משפט אחד.

הי"ר ב. הלוי :

בבקשה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לכבוד השר על המחמאה שנתן לי כשהוא ביקש מאנשי המשרד המכונים את הצעת החוק לשחף אותי, כדי שאוכל לתרום מנסיוני הרב. את גסיוני הרב אני יכולה לתרום במסגרת ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, שאני יושבת בה, כאשר הצעת החוק תועבר לדיון לשם. לכבוד השר יש יועצים מקצועיים וגם יועצים משפטיים היכולים בהחלט ליעץ לו. אני פעם נוספת משתוממת על חוסר התבונה הקיים גם אצל שר העבודה וגם אצל הקואליציה, המצי-עים להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום כאשר השר אומר שהיא חיובית והיא הכרחית.

ההצעה שהנחת על שולחן הכנסת היום, אדוני השר,

הי"ר ב. הלוי :

אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: האבטלה וה-צורך בהיערכות לבליתמה. את ההצעה יבא חברת-הכנסת משה עמאר.

משה עמאר (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאני מביא לפני הכנסת היום הוא האבטלה והפעולות נגדה. מדי יום ביומו, מאז חודש נובמבר 1979, מתפרסמות ידיעות על פיטורי עובדים, כאשר הקצב וההיקף הולכים וגוברים. יש המחשבים שבקצב הזה גגיע בסוף השנה ל-100,000 מובטלים, כ-7.5% מכלל המועסקים.

שר העבודה והרווחה, ברצותו להיות זהיר, הודיע ביום 11 בפברואר 1980, כפי שפורסם, שמספר המובטלים גיע השנה ל-70,000, כ-5% מכלל המועסקים במשק. שר האוצר מדבר על קיצוץ כוח-האדם בשירותים הצי-בוריים, ולדבריו מספר עובדי המדינה יפחת ב-4,000 עד סוף שנת 1980, ובסדר-הכול יופחת ב-12,000 מספר העובדים בשירותים הציבוריים. לפי דברי שר האוצר, תקלות התעשייה, במיוחד התעשייה ליצוא, עובדים נוספים ואחוז העובדים המועסקים בייצור יגדל לעומת אחוז המועסקים בשירותים, אשר יופחת. האומנם? האומנם

המעבר מותנה בקבלת הזמנות ליצוא, ברווחיות היצוא ובעידוד היצוא, בכך שעידוד היצוא ייעשה לפי קריטריונים של הערך המוסף. והנה 60% מהמפעלים מרווחים על ידיה ברווחיות היצוא.

מנחם סבידור (הליכוד):

חברה הכנסת עמאר, איך אתה מדבר? אתה לא יודע שהיצוא עלה בחודש שעבר ב-46.5%? אתה לא יודע שבינואר הוא עלה ב-47%? אתה לא יודע שבמונחים ריאליים, כאשר אתה מוריד את הפיתות של הדולר, עלה היצוא ב-37%? על מה אתה מדבר? אני מדבר על החודשים האחרונים בהשוואה לאותם החודשים של השנה הקודמת. יש גם הקטנת היבוא ב-80 מיליון דולר לחודש.

משה עמאר (המערך):

חברה הכנסת סבידור, אני מבקש ממך לבדוק את המספרים הללו ותראה שהם רק מספרים מחכימים אבל לא נכונים מבחינה ריאלית.

מנחם סבידור (הליכוד):

אני מבקש ממך התנצלות אם המספרים שלך אינם נכונים, ואם המספרים שלי אינם נכונים — אני אתנצל.

אמרי רון (המערך):

תעשה חשבון של כל שנת 1979 ולא של שלושת החודשים האחרונים.

מנחם סבידור (הליכוד):

אני מדבר על שלושת החודשים האחרונים.

אמרי רון (המערך):

תעשה סיכום תציישני ותראה מה יהיה.

משה עמאר (המערך):

התאחדות התעשיינים אמינה עליך, אני מתאר לך. סקר שנערך על-ידי ופורסם ב-5 במארס השנה, לפני ימים מספר, אמר דברים ברורים. יותר מזה, אם אתה רוצה לדעת, וזה מספר נכון, 55% מהמפעלים דיווחו שאין להם תכנית השקעה בחודשים הקרובים. ואם אין תכנית השקעה, מניין יימצאו מקומות עבודה? זה נכון או לא?

מנחם סבידור (הליכוד):

נכון. כל זמן שאתה לא סותר את הנתונים האלה, אין לי טענות אליך.

משה עמאר (המערך):

בסוף שנות ה-60 ותחילת שנות ה-70 נעשה באנגליה, ללא הצלחה, ניסיון דומה לזה שנעשה על-ידי שר האוצר שלנו. באנגליה יצרו אז חוסר עבודה מתוכנן, במגמה להקטין את הביקוש ואת תביעות השכר. חשבו שעל-ידי כך יירדו המצוינים ותקטן האינפלציה. ומה אירע? חוסר העבודה גדל יותר, התביעות לשכר העבודה גדלו גם הן, כי האיגודים המקצועיים לא יכלו לעמוד מנגד. התוצאה הייתה אבטלה גדולה יותר שגרמה לאינפלציה דוהרת, והם חששו להגיע ל-30% אינפלציה שנתית באותה תקופה. המציאות שם טפחה על פני אותה תי-אוריה. מי שמעוניין שיקרא את ספרו של הפרופסור פיליפ, שיצא ב-1958 ושמו The Relation between Unemployment and Rate of Change of Money and Wage Rates in the United Kingdom, 1861-1957. ולא זו בלבד, באותה עת ניסו באנגליה להנהיג אחת ההנחות מבית-המדרש, האסכולה, של כלכלני שיי-קאגו Chicago School of Economics, שכידיע מילטון

לסכו"ם במפרץ חיפה, העסיק 80 עובדים. עקב המדיניות הליברלית של הממשלה ביבוא יובאו ארצה מהמזרח הרחוק מערכות סכו"ם שהתחרו בייצור המקומי, והמפעל פיטר 60 עובדים. מפעל "טיב-טוב", ש-99% מתוצרתו מיועדים ליצוא, מעסיק 250 עובדים. הוא פיטר 35 עובדים. מפעל "קוני פורס אינטרנשיונל" ליצוא פרוות, שהעסיק 250 עובדים, נסגר. מפעל אחר, בשל קשיי נזילות, הודיע על פיטורי עובדים. "סולתם", מפעל המתכת ביקנעם, פיטר בגלל פיטורים ראשון 300 עובדים, וכך המצב הולך ומתדרדר.

בחודש ינואר — בעפולה יש מובטלים רבים, כפי שפורסם בעתונות.

יתחקאל זכאי (המערך):

עכשיו יקימו בעפולה 14 מפעלים.

משה עמאר (המערך):

אלו הם דיבורים, מי שרוצה לסמוך על דיבורים... פוטרו עובדים במגדל-העמק, בבאר-שבע, בחולון, בלוד, ובקריית-שמונה — במקום לחזק את הישוב מבחינה כלכלית, חברתית ומוראלית, המצב הולך ומידרדר. בירי-שלים היה כנס-מחאה של ועדי עובדים ב-18 בפברואר. בתצורה-הליאלית הפגינו פועלי הבניין בחזית הבניין של משרד הבינוי והשיכון, בשל צימצומים בבנייה הציבורית באזור. פוטרו עובדים באופקים, בקריית-מלאכי, בנתי-בות, ברמת-גן ובבני-ברק. בעייתיות הפיתוח בגליל טוע-נים שההאטה בהיקף הייצור במפעלים וגם בתעשייה הקיבוצית בגליל תגרום לפיטוריהם של תושבי עיירות-הפיתוח העובדים בהם.

שר העבודה ביום 18 בפברואר 1980 מסר בצוות המשקי שבמחצית פברואר 1980 גדל מספר דורשי העבודה ב-20% לעומת מחצית ינואר השנה. מספר ההזמנות לעובדים ירד ביותר מ-20%, וכך האבטלה גוברת מיום ליום ואין רואים מוצא. הנתונים בדבר דורשי העבודה אינם משקפים את המציאות. הם מתייחסים למי שפנו וביקשו עבודה, אבל יש שפוטרו ולא פנו לשירות התעסוקה או שנמצאים בשלבי פיטורים. יש מי שיצאו לגימלה, ואלה הגימלאים שפוטרו, ואלה הנשים, דוגמת האחיות שפוטרו ויצאו ממעגל העבודה. יש גם אבטלה סמויה — עובדים שנשלחו לחופשה ועובדים המועסקים בשבוע עבודה מקוצר. יש חיילים משוחררים המחפשים עבודה והם לא פנו עדיין לשירות התעסוקה, ויש נשים החפצות לצאת לעבודה ואינן פונות לשירות התעסוקה. כאן אני מבקש לעיין שיש מה בעיה המהירה ביחס לצימצום מקומות העבודה לעובדים חדשים המיתוספים, כגון חיילים משוחררים ונשים המבקשות לצאת לעבודה, ואין להם פתרון.

המציאות שוב מגלה שהתחיל השלב של הרס התעשייה, לאחר שהחלואות נהרסה ונפגעה באופן חמור — כפי ששמענו הבוקר — ולאחר שהממשל נמצא בשלבי הת-פוררות.

בסקר שנערך לאחרונה על-ידי התאחדות התעשיינים ופורסם ב-5 במארס 1980 נמצא כי לאחרונה פוטרו עובדים במחצית ממפעלי התעשייה. מפעלים מרווחים על ידיה במ-כירות ב-70%, והתחזית לשלושת החודשים הבאים גרועה מזאת. הם טוענים שככל שהמכירות בשוק המקומי פוח-תות בעיית התעסוקה הופכת לחמורה יותר. טוען שר האוצר: יש לעבור ממכירות בשוק המקומי ליצוא. אבל

ינואר 1980 והגיע לכ-7,500. מספר הזכאים לקבלת דמי אבטלה גדל בחודש פברואר 1980 ב-92% לעומת ינואר 1980 והגיע ל-3,800 איש.

חברי הכנסת, הנתונים שמסרתי משקפים מגמות. ברם בכמה ישובים הגיע שיעור האבטלה לממדים קשים, דבר המחייב היערכות מהירה וגמרצת. בחודשים הראשונים להפעלת המדיניות הכלכלית המרסנת של הממשלה מיצה שירות התעסוקה במידה רבה את האפשרויות לוויסות כוח-האדם. עתה נדרשות פעולות מרחיקות-לכת ובלתי-שיגרתיים, בעיקר בעיירות-הפיתוח. בטוחני כי הממשלה לא תסכים למצבי אבטלה ממושכים ביישובים אלה. אני רוצה לציין שרק הבוקר קיבלתי דיווח מפורט, ואולי רא-שון בימייה של המדינה, בעניין הצעות, ולא הצעות למפעלים ציבוריים או מענקי אבטלה אלא הצעות אופ-ראטיביות, מאחת מעיירות-הפיתוח, ולדעתנו ישמש הדבר דגם לכמה מעבודות התעסוקה החדשות שנוכל להפעיל בעתיד הקרוב.

אני רוצה גם לציין שאיננו מודאגים ממצב האבטלה בדרום, אבל אנחנו מודאגים לגבי מצב האבטלה בצפון. בזמן האחרון שמענו פרסומים שהם, לדעתנו, מוגזמים, אך בשום אופן אין מקום לשאננות ולחוסר דאגה ולא-י-היערכות.

אני יכול להבטיח שהמשרד, באמצעות ועדת מנכ"לים וועדת שרים לענייני תעסוקה, כבר גיבש תכניות אופרא-טיביות כדי להקל את מצב התעסוקה על-ידי הפניית עובדים לאותם מקומות שהפעלתם מתיישבת עם המדיניות הכלכלית החדשה. אני רוצה לציין שאנחנו ממצים עכשיו דרכים ונתרגם את המיציא הזה הלכה למעשה בשבועות הקרובים. הנושא נמצא עתה בדיון בוועדת העבודה והר-ווחה, ולכן אני מציע שלא לכלול את הצעתו של חבר-הכנסת עמאר בסדר-יומיה של הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אין הצעות אחרות. יש הצעה שלא לכלול את ההצעה בסדר-היום ויש הצעה לקיים דיון במליאה.

משה שחל (המערך) :

אני מציע, בלי הנמקה, להעביר לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אתה מסכים, חבר-הכנסת עמאר ?

משה עמאר (המערך) :

כן.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

לפנינו שתי הצעות : האחת — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום, והשנייה — להעבירו לוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

העבודה והרווחה — 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-

היום של הכנסת — 13

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

משה עמאר (המערך) :

אדוני השר, נושא כזה אתה מעז להסיר מסדר-היום ?

פרידמן יגן מתוורחם, וקבעו כאילו ניתן על-ידי טכניקה מוניטארית, הגבלת אשראי יחד עם אבטלה מכוונת, לה-גיע לפתרון, לריסון האינפלציה, להכוונת המשק ליצי-בות. כאמור הדרך סופה היה בכשלון ועל כך התריע הפרופסור קלדר ב-"The New Monetarism", שיצא ב-חודש יולי 1970, והדברים נאמרו בו בצורה מפורטת.

אני חושש שיועצי שר האוצר מוליכים אותנו באותה דרך שכבר נמצאה כושלת, והסכנה היא קפאון כללי. חוסר עבודה, חברי הכנסת, הוא תופעה משפילה, משפילה את האיש העובד, שאינו יכול להשתכר למחיתו ונוקק לתמיכת סעד, ואין לך השפלה גדולה מזו. זה מביא לביר-בוז כוח-אדם, מורה על מבנה משק מעוות, ובארץ, במצבה של החברה הישראלית, אבטלה מתוכננת היא חומר-נפץ חברתי. אין בונים מדינה על-ידי הקפאת המשק. אין בונים חברה על-ידי השפלת האיש העובד. איננו יכולים ואיננו רשאים לעשות זאת.

איננו יכולים לעזוב את משק המדינה להיות מטולטל במשחק כוחות של כלכלה קאפיטאליסטית, קיינויות, האהובה כל כך על-ידי יועצי שר האוצר. איננו רשאים להתנער מחובה לאומית ואחריות חברתית להכוונת משק המדינה, לפיתוחו ולא להקפאתו, לרווחת העובד ולא להשפלתו. על-כן הכרח בדיון במליאה.

יש לחפש דרכים לשינוי מדיניות האוצר. איך אפשר למסור עבודות בישראל לחברות זרות, ושר העבודה מחריש ? איך אפשר למנוע אשראי מתעשיית יצוא המב-צעת עבודת ייצור ליצוא, ושר העבודה מחריש ושותק ולא מעיר ? איך אפשר לעודד השקעות בענפי יצוא ולתת את העידודים והתמיכות לפי ערך מוסף שהתעשייה הזאת נותנת ? יש לקבוע קריטריונים לגבי אותו עידוד. ואיש איננו מתערב. לדעתי חייבים לחפש דרך ליצור מקומות עבודה חדשים באותם מקומות שנפגעו, בעיקר בערי-פיתוח ובאזורי-מזקנה. ובינתים יש להגדיל את סכום דמי האבטלה ואת התקופה. צריך היה לקבל את הצעת החוק שהורדה היום מסדר-היום, כדי שבינתיים עובדים אלה יקבלו לפחות דמי אבטלה שיוכלו לחיות מהם, ולא אותו קיום כפוי בדרך שאינני רוצה לתאר אותה. אני מבקש לקיים דיון במליאה בנושא זה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה :

שר-העבודה והרווחה י. ב"ץ :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מדיניות התעסוקה המלאה במשק שימשה במשך שנים יעד חברתי ולאומי של כל ממשלות ישראל. עם זאת חלו בשנים האחרונות עליות וירידות במספר המועסקים, כאשר שיעור האבטלה השנתי נע בין 2.5% ל-4.5%. על-פי נתוני הרשות לחיכנון כלכלי, כוח-האדם, הגיע בשנת 1977 שיעור האבטלה השנתי ל-3.9%, בשנת 1978 הגיע שיעור האבטלה השנתי ל-3.6%, ואילו בשנת 1979 הגיע ברביע הראשון ל-2.8%, ברביע השני ל-2.5%, ברביע השלישי ל-3.2%. אומדן שיעור האבטלה ברביע האחרון של שנת 1979 הוא 3.8%. יש לציין כי בשנים 1976 ו-1977 היו חודשים שבהם הגיע שיעור האבטלה ל-4.1% ועד 4.3%.

לפי נתוני שירות התעסוקה עלה מספר דורשי העבודה בחודש פברואר ב-2% לעומת חודש ינואר והגיע ל-27,500, ואילו מספר ההזמנות לעובדים קטן ב-18% וירד ל-15,900 לעומת 19,500 בחודש ינואר. אשתקד, מספר המובטלים מעל 6 ימים עלה בחודש פברואר ב-55% בהשוואה לחודש

2. סמכויות ראשי ערים ושיטת בחירתם

ובכן רצינו, בצדק, להוסיף כוח וסמכויות לראש הרשות ונתנו לו — אבל על חשבון מי? האם היום ראש הרשות נזקק פחות לעיר המחוז? האם קטן מספר האישורים שהוא נדרש לקבל מהממונה על המחוז של משרד הפנים, ממנהל המחוז של משרד השיכון, מהמפקח על התעבורה? לא ולא. נתנו לו מלא חפניים סמכויות נוספות — אבל על חשבון מי? על חשבון מועצת הרשות, כאילו הוויכוח שלו היה עם המועצה. לכאורה עשינו תיקון, למעשה גרמנו נזק בלי-יתאר למועצת הרשות.

רבותי חברי הכנסת, במועצת הרשות נוצר היום מצב של תיסכול וחוסר עניין. אני מרבה להיפגש עם חברי מועצה וראשי רשויות מכל הארץ. הטענה הנשמעת מפי חברי המועצה: אין לנו מה לעשות כאן. האם נבחרנו רק כדי לשנות תה בישיבה אחת לחודש? רבים חורו ואמרו בפני כי הם מצטערים על שניסו לפנות לתחומי השלטון המקומי כדי לתרום בהם, כי הם חשים שאין רוצים בתרומתם. האומנם כך תצמח מנהיגות מקומית?

לומר את האמת, גם רוב ראשי הרשויות לא השכילו להבין את המצב החדש ולבם נעשה גם בחברי המועצה ואפילו בחברי ההנהלה. המצב שנוצר היום בשלטון המקומי הוא כי לחבר המועצה הפשוט אין מה לעשות; לחבר ההנהלה שנאלצו לו סמכויות — יש מעט מאוד מה לעשות, והוא נזקק לראש הרשות כמעט על כל צעד.

בקיץ תשל"ח, כשעסקנו בתיקון 24 שהרחיב סמכויות ראשי הערים, ניסינו לתת דעתנו על הצורך להקים מסגרות וסייגים מול הכוח המוענק לראש הרשות. ניסינו, ולאור הנסיון של השנה-ורבע בפועל אני יכול לומר שהנסיון נכשל. כך, למשל, סעיף 140ב המחייב ראש הרשות להגיש דיווח-חשבון תלת-שנתי למועצה, דיווח-חשבון כספי ודיווח-חשבון בכתב על פעולות העירייה. ברשויות המקומיות הרבות אשר בדקתי אין הדבר מבוצע כלל וכלל. כך, למשל, תיקון סעיף 149ג, קביעת ועדת ביקורת, שראינו אותה כאיוון ופיקוח על ראש הרשות. אין לוועדה כל שיניים. היא כבר היתה נושא לבג"צ — 531/79. כבוד שופט בית-המשפט העליון אהרן ברק מציע כבר לשנות את הרכבה. גם סעיף 170ג — דיווח-חשבון המבקר — חסר שיניים וחסר תוחלת. אני מציע לכל אחד מחברי הכנסת לשוחח באריכות עם מבקר פנימי של הרשות המקומית ולשמוע כמה מתוסכלים ומאוכזבים המבקרים מתוצאות עבודתם ומהשפעתה על שיפור המינהל העירוני.

אלה הם רק חלק מהפגמים. אם ייערך דיון מקיף אצבע גם על אחרים הנובעים מתיקון 24 לפקודת העיריות. כאמור ניסינו הפעם גם את שינוי שיטת הבחירות ועברנו לבחירה ישירה על-פי חוק הרשויות המוקמויות (ראש הרשות וסגניו), תשל"ה—1975. גם כאן אפשר להצביע על מערכת של פגמים וחסרונות. כך למשל, הרצון, המגוון לדעתי, לגרום לבחירה ישירה של ראש הרשות על-ידי הציבור. אם נבחר בסיבוב הראשון על-ידי 40% של התושבים — ניהא, אבל אם לא — מה טעם לקיים סיבוב שני? הניסיון הראה שלסיבוב השני נעשו הסכמים בינו המפלגות והכול "פעל" לפי ההסכמים. אם כן, מה טעם בכך? הבה ניחן למועצה לבחור את ראש הרשות על-פי סעיף 26 ונחטוך כספים

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת בן-ציון רובין: סמכויות ראשי ערים ושיטת בחירתם. רשות הדיבור לחברי-הכנסת רובין.

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, צר לי שנבצר משר הפנים להישאר בבניין בגלל עניין דחוף. אילמלא הפגרה העומדת בפתח הייתי מבקש לדחות את הצעת הנושא.

חברי הכנסת, בנובמבר 1978 קיימנו מערכת בחירות לשלטון המקומי בישראל, מערכת בחירות שנתייחדה בכמה וכמה סממנים מיוחדים. קודם-כול היתה זו לראשונה מערכת בחירות רק לשלטון המקומי, במועד נפרד מהבחירות לכנסת. אני ספק כי היה זה שינוי משמעותי שחסידי השלטון המקומי ציפו לו וחתרו אליו זה מכבר. אולם לצד חידוש זה, שהיה תוצאת-אגב של הקדמת הבחירות לכנסת, היו שני חידושים חשובים במערכת בחירות זו של נובמבר 1978: שיטת הבחירה של ראשי הרשויות היתה לפי החוק החדש — חוק הרשויות המוקמויות (בחירות לראש הרשות וסגניו), תשל"ה—1975, וה' חידוש השני — בפקודת העיריות תוקן תיקון מס' 24, שהעניק סמכויות נרחבות לראשי הרשויות.

שני החידושים היו פועל-יוצא של הרבה טענות וטרונות במשך שנים, שבהן התאוננו ראשי הרשויות וחסידי השלטון המקומי בכנסת ובמדינה על צימצום סמכויות של ראשי הערים וכפיוותם הרבה לפקידות של המדינה על כל צעד ושעל; על הצורך לתת לראשי הרשויות לינוק את סמכותם ישירות מהציבור אשר לפניו הם אחראים; על הצורך לאפשר לראשי השלטון המקומי פיתוח יוזמת שיעודו טובים ללכת לתפקידים אלה ויעודו צמיחת של מנהיגות מקומית מעולה.

עתה, כשנה-ורבע לאחר הבחירות, אני מציע שניטול פסק-זמן למחשבה ולבדיקת עצמנו. האומנם התגשמו התקוות שתלינו בשינויים החשובים שעשינו? אל יטענו הטוענים שהתקופה קצרה מלסכם את הלקחים. ראו מה קורה בקריית-שמונה, מה קרה בירוחם, ברמת-השרון, בבקיה-אל-ערביה ובעוד רשויות מקומיות רבות אחרות. אל נחכה ללא תוחלת. יש נושאים שהתיקונים בחקיקה ובשיטה שעשינו החטיאו את המטרה, או שתיקנו פגם אחד ויצרו פגמים אחרים במקומו. הדברים ניתנים לסיכום ואני מציע שנחליט לבדוק ולסכם, כדי לתקן ככל שניתן לקראת מערכת הבחירות הבאה.

כתיקון חשוב של פגם אחד שיצר פגמים אחרים אני יכול להדגים את הרחבת הסמכויות של ראשי הרשויות. רצינו לתת לראש הרשות קצת עצמאות בעבודתו, שלא ידוק לשלטון המרכזי על כל צעד ושעל, לא בכל דבר ירוץ לפתחו של פקיד המדינה שיואל בטובו ויאשר לעירייה תקציב להתקנת רמזור, לפיתוח מערכת הביוב, לבניית כיתה בבית-הספר וכו'. הרי אפילו לקבוע תמריד לא יכול ראש הרשות, אפילו החליטה כל מועצת הרשות ואפילו אישרה המשטרה. אם לא ניתן אישור המפקח על התעבורה אין ערך לרצון העיר ותושביה כהוא-זה. וזוהי, למעשה, הבעיה שזו לא מכבר נידונה בבית-המשפט, עת עמד לדין מר ישראל גולטיב, לשעבר ראש עיריית בני-ברק, על סגירת רחוב השומר.

התנהגות שאינה הולמת? אולי נגדיר אותה בצורה ברורה יותר?

רבותי חברי הכנסת, אלה רק חלק ממשבות, הערות והארות בסוגיה זו של סמכויות ראשי רשויות ושיטת בחירתם. יכולתי לנסח בצורה של הצעות חוק פרטיות, אבל איני רואה בכך כל תועלת, כי הן ייגנזו במשרדי הממשלה ואולי אחרי שלוש-ארבע קאדנציות יוחלט על הרכבת ועדה ציבורית שתשב על המדוכה עוד כמה שנים ותציע תיקונים. ראיתי לנכון להעלות נושא זה בכנסת כדי לפתוח דיון ציבורי נרחב שבסיכומו יומלץ, אני מקווה, על מערכת תיקונים כדי שהבחירות הבאות ייעשו לאור הנסיון. יש בכנסת, בייחוד בוועדת הפנים, די מומחים בכבדים לבקיעת השלטון המקומי היכולים לתרום תרומה חשובה לתקנתו. אין אני רוצה לציין שמות. אף-על-פי-כן פטור בלא כלום אי-אפשר. אני רוצה להזכיר את חברי-הכנסת מרדכי וירשובסקי, אשר בשבועות האחרונים טרח להעלות בצורה מסודרת מחשבות לרפורמה בשלטון המקומי. הוא העביר אותן לכל חברי הוועדה. גברתי היושבת-ראש, ניתן לו ולחברים אחרים להביע מנסיגות ומיכלתם, נפרסם את היריעה לדיון ציבורי מעמיק ונרחב, לשיפור השלטון המקומי ותיפקודו.

היוז"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

באין שר הפנים עומדת בפנינו הצעת המציע לקיים דיון במליאה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה השינוי ויוזמה) :
אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היוז"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי-הכנסת רובין, האם אתם מסכים?

כן-ציון רובין (חזית דתית לאומית) :

היוז"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
ובכן, לפנינו הצעה אחת.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היוז"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה ביום שני בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

רבים שהוצאו על הסיבוב השני וטרדה יחירה שנגרמה לציבור, אשר את מחאתו ביטא באחוזי ההשתתפות הנמוך בבחירות.

על-פי סעיף 14 לחוק זה של בחירה ישירה הוגבל מספר הסגנים ובוטל בכלל המושג של "סגן בתואר". נדמה לי שהיתה בכך נוקשות יחירה ללא צורך. מדוע לא לאפשר לרשות לתת עוד 1-2 סגנים בתואר? הרי זהו בעצם הפיצוי היחיד לאנשים אלה, הרוצים לתרום מיכלתם ומוזמנם לרשות המקומית אך אינם יכולים או אינם רוצים לקבל שכר. ומדוע מספר כבול וסגור של סגנים? אולי יש מקרים של שני סגנים בחצאי משרה? מדוע לא נאפשר לרשות מקומית קצת יותר חופש החלטה בנושא?

צימצום מספר הסגנים נומק בכך שעתה, על-פי סעיף 17, אפשר להאציל סמכויות ביצוע לחברי הנהלה. תיקון זה גרם פגמים אחרים. ספק אם הנוק שווה לתועלת. במקרים רבים של הנהלה רחבה הגיעה חלוקת הסמכויות ופיזורן בין חברי הנהלה עד לגיחוך, ואין כל אפשרות לתיאום ותיכנון בתוך ההנהלה. כך, למשל, פוזרו במקור מות רבים סמכויות החינוך והתרבות לכמה וכמה חברי הנהלה: אחד לחינוך, אחד לתרבות, שלישי לנוער ורביעי לספורט. הייתכן לנהל כך עבודה? אני מציע כי נשקול קביעת סייג, שסמכויות יוענקו למספר מוגבל של לא יותר משליש ממספר חברי המועצה.

ולעניין אחר. סעיפים 20-22 דנים בהרחבה באפשרות של העברת ראש רשות מכהונתו, אם מחמת עבירה שיש עמה קלון, אם מחמת בריאות ואם מחמת התנהגות שאינה הולמת. על כל הפירוט הזה יש לומר: "מכלל הן אתה שומע לאו". למעשה אין אפשרות להעביר ראש רשות מכהונתו. מדוע? מדוע תהיה לראש רשות חסינות יותר מלראש ממשלה, או לשר או לכל נבחר אחר? מדוע תסבול הרשות המקומית מראש רשות "לא יוצלח", או חדל אישים, שמכוח מנגנון מפלגתי הצליח לעמוד בראש הרשימה? מדוע להעניש את הציבור ואת הישוב במשך ארבע שנים ארוכות בראש רשות שאינם רוצים בו? אני סבור כי יש לקבוע רוב גדול, מיוחד, של מועצת הרשות היכול להעביר ראש רשות מכהונתו. אפשר להציע רוב של שני-שלישים, או שלושה-רבעים מהמועצה. רוב גדול כזה יבטיח כי רק במקרה הסכמה כללית מקיפה יוכלו אכן להדיח את ראש העיר. זה, לעניות דעתי, עדיף על מה שקורה היום ביישוב מסויים בצפון הארץ, שאינני רוצה לומר את שמו, ובו, למשל, מחפשים ומוחטטים בעניינים אישיים ואינטימיים כדי למצוא בהתנהגות ראש הרשות פגמים של "התנהגות שאינה הולמת". ומה היא

נספחות

א. מדרגות לשיבות ש"ט—ש"א

- א. אוכרה לחברת הכנסת יגאל אלון ז"ל במלאת שבעה לפטירתו.
- ב. שאליות וחשובות.
- ג. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק מטבע השקל, תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק מס הכנסה (דו"ח על הכנסה, הון ובכסים) (הוראת שעה), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק העיסוקאות (רישום ודיווח), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 8), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק שירות בטחון (תיקון מס' 14), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעות לסדר-היום.
- י. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 14), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק העונשין (תיקון מס' 13), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק לתיקון פקודת הדיג, תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק המכר (דירות) (הקטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון מס' 2), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק שיפוט בתידין יהודיים קראיים (נישואין וגירושין), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק התובלה האווירית, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק רשות שדות-התעופה (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם—1980 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 5), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בנגב), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק-יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כב. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ט—1978 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים (מס' 6), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כה. הצורך ביעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כו. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברת הכנסת י. כהן.
- כז. הצורך בתיאום פעולות הממשלה בגליל — הצעת חברת הכנסת ד. רוזילוי.
- כח. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברת הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל ומ. וירשובסקי.
- כט. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- ל. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעת חברת הכנסת ע. אמוראי.
- לא. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חברת הכנסת ד. גולומב.
- לב. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרך לסיבסוד הנצרך — הצעת חברת הכנסת מ. פעיל וח. בר-לב.
- לג. יום הסביבה הבין-לאומי — הצעת חברת הכנסת י. תמיר.
- לד. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעת חברת הכנסת ע. הדר-הורביץ.
- לה. הצורך בהוזלת מחירי הנפט והסולר להסקה ביתית בכל אזור ההר לרבות ירושלים וצפת — הצעת חברת הכנסת ע. ברעם.
- לו. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברת הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- לז. עתידן של קיבוצאות הילד הראשון והשני — הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- לח. התגברות האנטישמיות במערב אירופה — הצעת חברת הכנסת מ. קצב.
- לט. השביתה בצי הסוחר — הצעת חברת הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- מ. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- מא. חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם—1980 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מב. הצעות חוק של חברי כנסת.
- מג. הודעת הממשלה על החלטתה לצרף שר נוסף לממשלה.
- מד. הצעת סיעות המערך ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה בשל שביתת המורים.
- מה. בחירת יושב-ראש הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבה שב"א

850. מצב החקלאות והחקלאים בישראל — הצעות חברי הכנסת א. כ"ץ-עוז, ז. כ"ץ, ד. רוזוולי, א. רון, ג. יעקבי, ע. הדרי-הורביץ, י. זכאי ש. ארבל-אלמוז-לינו, ח. ברילב, מ. שחל ומ. תלמי.
851. א. אבטכי (חזית דתית לאומית) : מצב החקלאות בישראל.
852. מ. עמאר (המערך) : האבטלה והצורך בהיערכות לבלימתה.
853. ב.צ. רובין (חזית דתית לאומית) : סמכויות ראשי ערים ושיטת בחירתם.

ג. החלטה בדבר חלוקת חוק הבנקאות (רישוי), תשל"ט—1978

- הכנסת מחליטה, על-פי סעיף 95 לתקנון, להרשות לוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת החוקה, חוק ומשפט לעניין חוק הבנקאות (רישוי), תשל"ט—1978, לדון ולהביא לפני הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה
- שלישית רק סעיפים 1, 3 עד 10, 14, 21, 22, 28 עד 30, 36 עד 38, 40 עד 42, 48 עד 52 והתוספת של הצעת החוק הגדולה.

ד. הצעת חוק איסור אורחות זרה לנבחרים ובעלי תפקידים בכירים,

תשל"ט—1979

(הצעת חבר-הכנסת מ. פעיל)

- שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שיחרורו ממנה.
5. תיקון חוק מבקר המדינה
אחרי סעיף 7 לחוק מבקר המדינה, תשי"ח—1958 (נוסח משולב) 4 יבוא :
"7א. אורחות ישראלית
(א) לא יתמנה למבקר המדינה מי שאינו אזרח ישראל ותושב ישראל.
(ב) היה המועמד למינוי גם בעל אורחות אחרת ודיני המדינה שהוא אזרח בה מאפשרים את שיחרורו מאורחות זו, לא יצהיר אמונים ולא ייכנס לתפקידו אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שיחרורו ממנה."
2. תיקון חוק יסוד : הכנסת
האמור בסעיף 4 לחוק יסוד : נשיא המדינה 1 יסומן (א) ואחריו יבוא :
(ב) היה הנבחר גם בעל אורחות אחרת ודיני המדינה שהוא אזרח בה מאפשרים את שיחרורו מאורחות זו, לא יצהיר אמונים ולא ייכנס לתפקידו אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שיחרורו ממנה."
2. תיקון חוק יסוד : הכנסת
האמור בסעיף 6 לחוק יסוד : הכנסת 2 יסומן (א) ואחריו יבוא :
(ב) היה הנבחר גם בעל אורחות אחרת ודיני המדינה שהוא אזרח בה מאפשרים את שיחרורו מאורחות זו, לא יצהיר אמונים ולא ייכנס לתפקידו אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שיחרורו ממנה."
3. תיקון חוק יסוד : הממשלה
בסעיף 5(ב) לחוק יסוד : הממשלה 8, אחרי "ובלבד שיהיה אזרח ישראלי ותושב ישראל" יבוא "היה המועמד למינוי גם בעל אורחות אחרת ודיני המדינה שהוא אזרח בה מאפשרים את שיחרורו מאורחות זו, לא יצהיר אמונים ולא ייכנס לתפקידו אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שיחרורו ממנה."
5. תיקון חוק שירות המדינה (מינויים)
בסעיף 16 לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט—1959 5, אחרי "לא יתמנה אדם עובד מדינה אם איננו אזרח ישראל" יבוא "היה המועמד לתפקידים בכירים — והם : ראש המטה הכללי, הממונה על שירות הבטחון ואלופי צה"ל, מנהלים כלליים של משרדי ממשלה, שגרירים בחוץ-לארץ, המפקח הכללי של המשטרה ומפקד משמר הגבול — גם בעל אורחות אחרת ודיני המדינה שהוא אזרח בה מאפשרים את שיחרורו מאורחות זו, לא יתמנה אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שיחרורו ממנה."

4. ס"ח תשי"ח, עמ' 92.
5. ס"ח תשי"ט, עמ' 86.

ד ב ר י ה ס ב ר

נוסח התיקון המוצע כאן נלקח, בעיקרו, מחוק השופ"טים, תשי"ג—1953, סעיף 4(א). מה שיפה לשופטים בישראל ודאי שיפה גם לנבחרים ובעלי המשרות של גביהם מוצע תיקון זה.

מעבר לנימוק זה, היותו של אדם בעל אורחות של מדינה מסוימת, פירושו — קיום קשר עם מדינה זו. אי-ייתור על אורחות זרה, משמעותו אי-ייתור על קשרים

1. ס"ח תשכ"ד, עמ' 118.
2. ס"ח תשי"ח, עמ' 69.
3. ס"ח תשכ"ח, עמ' 226.

ה. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 31), תשל"ז—1977 (הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו)

1. תיקון סעיף 11
בסעיף 11 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב),
תשכ"ח—1968¹ —
(א) בסעיף קטן (א), במקום "16%" יבוא "18%";
(ב) בסעיף קטן (א1), במקום "8%" יבוא "9%";
ובמקום "5%" יבוא "6%".
 2. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום
- ¹ ס"ח תשכ"ח, עמ' 108; תשל"ז, עמ' 212.

ד ב ר י ה ס ב ר

ירידת ערכה של קיצבת הזיקנה מצדיקה העלאה
מ-16% של השכר הממוצע במשק ל-18% של השכר
הממוצע. בהתאם לכך מוצעת הצעת חוק זו המגדילה גם את
שיעור הקיצבה בעד תלויים של זכאי לקיצבת זיקנה.

ו. חוק הביטוח הלאומי (תיקון) (חישוב דמי אבטלה), תש"ם—1980 (הצעת חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו)

1. תיקון סעיף 127
האמור בסעיף 127 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח
משולב), תשכ"ח—1968¹, יסומן (א) ואחריו יבוא:
"ב) הוראות סעיף 11(ג) יחולו גם לגבי הגדלת דמי
אבטלה, בשינויים המחוייבים".
 2. תיקון סעיף 127 יח
בסעיף 127 יח (א) לחוק העיקרי, בסופו יבוא "והו"
ראות סעיף 11(ג) יחולו גם לגבי הגדלת הענקת דמי
האבטלה, בשינויים המחוייבים".
 3. תחילה
הוראות חוק זה יחולו גם על מי שקיבל דמי אבטלה
ערב תחילתו.
- ¹ ס"ח תשכ"ח, עמ' 108.

ד ב ר י ה ס ב ר

דמי האבטלה המשתלמים למובטל מחושבים באחוזים
מהשכר היומי הממוצע כפי שייקבע בלוח ט' לחוק
הביטוח הלאומי או בצירופיהם, לפי העניין. השכר היומי
הממוצע לגבי מובטל מחושב בדרך כלל לפי ההכנסה
שממנה מגיעים דמי ביטוח אבטלה (סעיפים 127 ו-
127ג לחוק הביטוח הלאומי).
שיעור דמי האבטלה מבוסס, כאמור, על הכנסתו
של המובטל לפני שהיה למובטל והוא אינו משתנה עקב

השינויים בתוספת היוקר שחלו לאחר שהתחיל לקבל
דמי אבטלה.
מוצע לתקן את החוק ולקבוע בו כי שיעור דמי
האבטלה של מובטל יוגדל על בסיס ההגדלות בשיעור
תוספת היוקר. בדרך זו יישמר ערכם של דמי האבטלה
בתקופה שבה האינפלציה גבוהה.
כמו כן מוצע לקבוע בחוק כי גם הענקת האבטלה
לקטין, המשולמת על-פי הוראות סעיף 127 לחוק,
תהיה צמודה לשינויים בשיעור תוספת היוקר.

ז. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בדבר התנכלויות אלימות והשחתת רכוש בבתי-הספר

- ביום י"ח באייר תשל"ט (15 במאי 1979) העבירה
מליאת הכנסת לוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-
היום שהגישה חברת-הכנסת א. גמיר בנושא הנ"ל.
- הוועדה קיימה שמונה ישיבות בנושא ובמהלכן שמעה
דברים מפי נציגי משרד החינוך והתרבות, נציגי מנהלי
בתי-הספר, נציגי אירגוני המורים, נציגי התורים, נציגי
מועצות תלמידים, נציגי המשטרה, נציגי רשות השידור
ונציגי החוג לקומוניקציה באוניברסיטה העברית.
- הוועדה מביעה דאגה מגילויי אלימות גוברים בבתי-
הספר: השחתת רכוש ואלימות פיסית ומילולית בין
תלמידים לתלמידים; בין תלמידים למורים; בין נערים
שאינם לומדים בבתי-הספר לבין תלמידים ומורים של
בתי-הספר ובין תורים למורים.
- בעקבות העדויות ששמעה הוועדה מכל הגורמים
הקשורים בנושא רשמה הוועדה לפניה:
א. טענתם של המנהלים והמורים של בתי-הספר
על חוסר סמכויות והעדר כלים כדי להתמודד בצורה
נאותה עם הבעיה וכי חוזר המנכ"ל, הדן בהוראות משמ-
עת, החליש מעמדם ויכולת תגובתם.
ב. הודעת נציגי המשטרה כי הדיווח מצד מנהלי
בתי-הספר על מקרי אלימות לקוי וכי קיים "קשר של
שתיקה" מצד מנהלים שאינם רוצים לפגוע בשמו הטוב
של בית-הספר.
ג. הודעת מנהלי בתי-הספר על איטיות בתגובת ה-
משטרה לאחר דיווח על מעשה אלימות בבית-הספר.
ד. הודעת מנהלי בתי-הספר ונציגי המשטרה כי

העלאת גיל האחריות הפלילית מ-9 ל-13 הביאה להחרפה ניכרת באלימות, כאשר נערים עד גיל 13 העוברים עבירות חמורות אינם נענשים והוריהם אינם נושאים באחריות לנזקים.

ה. עדותם של נציגי מועצות התלמידים מאזורים שונים בארץ, אשר רובם ככולם הציעו מעורבות גדולה יותר של התלמידים במתרחש בבתי-הספר; שיתוף נציגי התלמידים בכל התכניות למניעת האלימות בבתי-הספר ובשמירה על הרכוש; חינוך המשמעת בבתי-הספר; הגדלת מכסת השעות המוקדשות לשיעורי אזרחות ו- חברה; קשר הדוק יותר בין המורה לתלמיד ולהורה.

להלן מבקנות הוועדה:

1. על משרד החינוך והתרבות להתייחס לתופעת האלימות בבתי-הספר בכל חומרתה ולראות בה נושא המחייב טיפול ללא דיחוי בכל הדרכים האפשריות.
2. לנסח בחוזר המנכ"ל הנחיות משמעת חדשות שתקבענה ברורות סמכויות המנהלים והמורים לגבי כל תופעת אלימות במסגרת בתי-הספר.
3. להעניק סמכויות ודרכי ענישה מבוקרים למנה"ל ולמורים לגבי כל תופעה של אלימות במסגרת בית-ספרם ולפרסם סמכויות אלה בין התלמידים ובין הוריהם.
4. להנחות את מנהלי בתי-הספר לדווח למשטרה ללא דיחוי על מקרי אלימות חמורים בכתלי בית-ספרם.
5. לתקן את חוק העונשין לפיו כל התפרצות וכניסה ללא רשות למוסד חינוך תיתשבעה כעבירה.
6. ליוזם חקיקה לעניין יחסי הורים ומורים ומעמדם של הורים בתחום מוסדות החינוך.
7. לקבוע קריטריונים לחיוב הורים לשאת בנזקים הנגרמים על-ידי ילדיהם.

הצעות מיעוט

3. למצוא פתרון מהיר לתלמידים תוקפניים, אשר מידת מופרעותם ומצבם המשפחתי מחייבים את הוצאתם מן הכיתה ומבית-הספר הרגיל למסגרת מיוחדת בקהילה או מחוצה לה.

4. חוק העונשין (גיל האחריות הפלילית) יחוקק ויחול על נערים מגיל 14 ומעלה.

5. לבצע את "חוק יצחקי" במלואו כדי להבטיח טיפול ושיקום כל ילד אשר נתפס בעבירה על החוק ואובחן כעוזב.

לפי "חוק יצחקי", לאחר שהמשטרה עצרה וחקרה ילד שגילו עד גיל 13 עליה להעבירו לידי פקיד-הסעד, עובד סוציאלי, שמצוייד בסמכויות חוקיות ויש בידיו לטפל בילד עובר עבירה ואף להוציאו מביתו למסגרת חינוכית מתאימה אם תנאי חייו מסכנים את התפתחותו.

6. לחוק את שירות פקיד-הסעד כדי שיוכלו למלא בנאמנות את התפקידים המוטלים עליהם על-ידי החוק, כלשונו וכרוחו.

7. ועדת החינוך של הכנסת ממליצה ליישם את מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא נשירת תלמידים ממערכת החינוך ובעיקר את סעיף 2 מפרק ב' וזה לשונו:

א. נמיר, ש. דורון וא. אילמרט מציעים:

להוסיף למסקנות את הסעיף הבא:

לשקול דרכי חינוך להתגוננות עצמית בבתי-הספר.

י. יצחקי מציע:

להוסיף את הסעיפים הבאים:

1. להעמיק את החינוך בגיל הרך והצעיר בבית-הספר תוך שיתוף פעולה מרבי עם ההורים, אשר צריכים להיות רצויים בבית-הספר. יש לעודדם לבוא אליו, כדי לשוחח ולהתייעץ על התנהגות ילדיהם. בו בזמן צריך המורה להכיר היטב את תלמידיו ואת מצבם המשפחתי מהתרחשותו הישירה או מהמידע שיוספק על-ידי העובדת הסוציאלית של בית-הספר. כל זה ייתכן אם יירקמו יחסים טובים בין התלמיד, ההורה והמורה, אם ישתרר אקלים חינוכי בכיתה, אם תכנית הלימודים ושיטות ההוראה יותאמו לצרכיהם ויכלתם של התלמידים.

2. להפוך את התלמידים לשותפים מלאים ומכובדים בפתרון בעיות חברתיות בבית-הספר, לרבות האלימות. הקמת המסגרת של "נאמני הרכוש" כבר הוכיחה את עצמה. חוגים אלו צריכים לקום בכל בתי-הספר, ולא כהוראה מלמעלה אלא כאחת התוצאות של תהליכי החינוך החברתי.

לטיפול, לחינוך ולשיקום במסגרות חינוכיות מת-
אימות כפי שייקבע בתקנות באישור ועדת ה-
חוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

2. בחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960,
בסעיף 3 — (1) בפסקה (1), בסופה יבוא "לרבות
לימודי, חינוכו ושיקומו הנפשי"; (2) בפסקה
(4), בסופה יבוא "או להורות על החזקתו במעון
או במעון געול כמשמעותם בחוק הנוער (שפיטה),
ענישה ודרכי טיפול, תשל"א-1971".

החוק יבוצע במלואו וכלשונו ויקבל פירסום הולם
ואמיתי.

"חוק העונשין (גיל האחריות הפלילית) יחוקן
ויהול על נערים מגיל 14 ומעלה".

8. מוצע שוועדת החינוך והתרבות לא תגיש מסקנות
הפוכות מדי שנה. לכן אני מציע שנישאר צמודים למסק-
נות הוועדה כפי שהוגשו להצעה לסדר-היום מס' 103
ולבצען כלשונן.

"חוק יצחקי" יתקבל בכנסת וזו לשון החוק:

1. במקום סעיף 13 לחוק העונשין, תשל"ז-
1977, יבוא: מי שלא מלאו לו 13 שנים אינו
בר אחריות פלילית; קטינים כאמור, המבצעים
מעשים שאילולא גילם היו בגדר עבירות, יוכו

ח. המלצות ועדת הכלכלה בעניין התחבורה הציבורית ומיזוג "אגד" ו"דן"

ה. הוועדה קובעת כי מיזוג "אגד" ו"דן" הוא המשך
לתהליכים שהתרחשו בשנים קודמות ואשר עשויים
בתנאים מסויימים לשפר את רמת השירות תוך כדי
מימוש "תכונות לגדול" בתחומים כגון: 1. ניצול
יעיל יותר של האוטובוסים; 2. איחוד מערכי ניהול
ואחזקה; 3. חיכוך טוב יותר של קווי התחבורה;
4. ניצול אופטימלי של כוח-האדם.

ו. הוועדה התרשמה כי איחוד הקואופראטיבים עשוי
לשפר את יכולתה של הממשלה לפקח עליהם.

ז. הוועדה קובעת כי חלף זמן רב מדי מאז נבחנו
העקרונות ונבדקו הנתונים המהווים בסיס להתחשב-
נות בין הממשלה לקואופראטיבים.

ח. לאור האמור לעיל ממליצה הוועדה על דרכים אלה:

1. הממשלה תנקט עמדה עקרונית חיובית באשר
למיזוג הקואופראטיבים לתחבורה ציבורית ו-
תאשר את מימושו, אולם תוך הצגת תנאים
מחייבים לכך:

א. הקואופראטיב המאוחד יושתת על מבנה
אזורי מבחינה ניהולית וכלכלית;

ב. יובטח קיומו של דרג ניהול מקצועי שיהיה
כפוף לדרג הציבורי הנבחר;

ג. תיקבע ותקויים שיטת בקרה ופיקוח על-ידי
הממשלה, ובכלל זה נהלי דיווח תקינים
לרשויות המוסמכות. כן מוצע שהממשלה
תמנה נציג קבוע בהנהלת הקואופראטיב
המאוחד, במעמד סטאטוטורי. נוסף לכך תיש-
קל אפשרות למינוי נציג מטעם המועצה
הישראלית לצרכנות;

ד. חברות-הבת לא יוצאו לצורך המיזוג מכלל
הנכסים המשותפים של הקואופראטיב המ-
אוחד;

ה. הקואופראטיב המאוחד יתחייב להימנע מכל
שביחות והשבחות בגלל חינוניותה של התח-
בורה הציבורית למשק ולציבור;

ו. תכנית ההצטיידות של הקואופראטיב תתואם
עם הממשלה ותאושר על ידה;

ז. ימלאו כל התנאים המשפטיים ותנהליים
למימוש הליך זה.

2. משרדי התחבורה והאוצר יבחנו מחדש את

ועדת הכלכלה קיימה מיומחה דיון בנושא זה. לאחר
ששמעה הוועדה את מנכ"ל משרד התחבורה, חברי מזכ"י-
ריות "אגד" ו"דן", נציגי משרד האוצר, הממונה על
ההגבלים העסקיים, יושב-ראש מרכז הקואופראציה,
קיימה סיור בקואופראטיב "אגד" וקיבלה חומר בכתב —
באה הוועדה לידי המסקנות וההמלצות הבאות:

הוועדה קובעת:

א. התחבורה הציבורית עדיפה על פני תחבורה ברכב
פרטי, בנושאים כגון: 1. עלות דלק וניצולו היעיל
לקילומטר-נוסע; 2. ניצול יעיל של התשתית התח-
בורתית נוכח פיתוחה האיטי-יחסית; 3. הקלת עומס
התנועה במרכזים המטרופוליטאניים; 4. המעטת
זיהום הסביבה; 5. בטיחות לנוסע.

ב. התחבורה הציבורית מתאפיינת בכך שכאשר קיימים
שני מפעילים גדולים ("אגד" ו"דן"), אשר יש ביניהם
חלוקה גיאוגראפית, אין ביניהם תחרות במובן הכלכלי-
לי המקובל של מונח זה. לוועדה הובהר כי גם
במקומות אחרים בעולם מרוכזות הפעלת התחבורה
הציבורית בידי גורם אחד (הדוגמה הבולטת לכך היא
רשות התחבורה בלונדון המרכזת את התחבורה ה-
ציבורית באוטובוסים וברכבת התחתית כאחת).

ג. נתונים שהוצגו לוועדה מורים כי שני הקואופראטי-
בים "אגד" ו"דן" מספקים כ-95% מכלל התחבורה
הציבורית באוטובוסים, כ-1,000 קווים וניצול של
כ-5,000 אוטובוסים על-ידי כ-13,500 חברים ושכירים.

ד. הובהר לוועדה כי בשנים האחרונות השתנו לרעה
כמה מתנאי הפעולה של התחבורה הציבורית בי-
שראל:

1. ריבוי כלי הרכב הפרטיים ממעיט את מספר
הנוסעים בתחבורה הציבורית מצד אחד ומקשה
על זרימת התחבורה הציבורית מצד שני. עקב
כך מתרחשת האטה מתמדת במהירות התנועה,
תופעה המביאה אנשים נוספים לגטוש את התח-
בורה הציבורית לטובת רכבם הפרטי, וחוזר
חלילה.

2. נסיגת ישראל מסיני הביאה לירידה בהיקף ה-
נסיעות המופעלות על-ידי התחבורה הציבורית.

3. עלייה ניכרת במחירי דלק.

4. האינפלציה והשלכותיה על עלות ההפעלה,
ובכלל זה קשיי מימון.

שיטת ההתחשבות עם הקואופרטיבים במגמה לעדכנה ולהתאימה לחנאים הקיימים.

3. על הקואופרטיבים לתחבורה לעשות מאמץ משמעותי וגראה לעין שיביא לשיפור השירות לשם הגברת השימוש בתחבורה הציבורית.

4. יהודק שיתוף הפעולה בין הממשלה, הרשויות המקומיות ומפעילי התחבורה הציבורית לשם חיכוך עדכני של התחבורה הציבורית, הפעלתה והפיקוח עליה.

5. תינתן עדיפות ממשית לתחבורה הציבורית ו- בכלל זה על-ידי הקצאת נתיבים מיוחדים נוספים.

6. הממשלה תבחן מדי פעם את האפשרות להקצות זכויות להפעלת תחבורה ציבורית באזור או בקטע על בסיס של מכרז פתוח.

ט. הוועדה פונה לשרי התחבורה והאוצר לדוות לה תוך שלושה חודשים על פעולותיהם למימוש ה- המלצות.

ט. המלצות ועדת הכלכלה בעניין בתי-ספר לנהיגה

2. עיסקת מכירת הרכב חייבת במע"מ גם אם אין אפשרות לקזז אותו במע"מ הכלול בקנייה (מדובר ברכב שנקנה בזמנו מיד שנייה או רכב שנקנה לפני חקיקת חוק מע"מ, ועוד).

3. הקושי בחידוש משק הרכב תוך הסתמכות על שיעורי ההפרשות לפחת המזכרות היום, בלבד, נוכח האינפלציה ונוכח העובדה כי לא קיימת קרן לחידוש משק הרכב, אף-על-פי שהנחיצות העקרונית בקיומה הוכרה מזמן.

לאור האמור לעיל ממליצה הוועדה:

1. משרד האוצר יקבל ויבדוק נתונים שיוגשו לו על-ידי אירגון בתי-ספר לנהיגה בדבר הקשיים הפיסקאליים בהחלפת הרכב.

2. משרד התחבורה יבחן, יחד עם אירגון בתי-ספר לנהיגה, את הקמתה של קרן לחידוש משק הרכב בבתי-ספר לנהיגה.

3. משרד התחבורה יבחן את האפשרות להכריז על הענף כ"שירות מוכר לציבור", שיעמוד תחת פיקוח בנושאי המחירים, רמת השירות וכו' ומצד שני יזכה להקלות בנושאי מימון ומיסוי.

4. תיבחן האפשרות להנהיג הוראת נהיגה ברכב המונע במנוע דיזל.

5. ייקבעו כללים ברורים באשר לכשירות העוסקים בנושא זה, ותוכן על-ידי משרד התחבורה, בשי- חוף בתי-הספר לנהיגה, תכנית לימודים אחידה ומחייבת.

6. הוועדה פונה לשר התחבורה ולשר האוצר לדוות לה תוך שישה חודשים על מימוש ההמלצות.

ועדת הכלכלה, מיזמתה, החליטה לדון בנושא הנ"ל ולצורך זה הקימה מתוכה ועדת משנה בהרכב: א. יגורי — יושב-ראש; חברים — ד. שטרן וז. כ"ץ.

ועדת המשנה קיימה מספר דיונים בנושא ושמעה עדויות מפי נציגי משרדי התחבורה והאוצר ונציגי אירגון בתי-ספר לנהיגה.

על סמך סיכומי ועדת המשנה באה ועדת הכלכלה לידי המסקנות וההמלצות הבאות:

א. הוועדה קובעת כי ענף הוראת הנהיגה, שנוקקים לו מדי שנה כ-60,000 תלמיד והוא מפעיל מאות כלי-רכב ומעסיק כ-3,000 איש, אינו מוסדר דיין, סובל מתחרות פרועה ונציגיו אינם משותפים די הצורך בקביעת מדיניות הענף.

ב. הוועדה קובעת, כי בתחומים הבאים אין בענף כללים כפי שניתן היה לצפות בתחום כה חשוב בלימוד נהיגה:

1. כללים שיקבעו רמה מקצועית וניהולית שבלע"דיה אי אפשר להורות נהיגה, או להיות בעלים של בית-ספר לנהיגה.

2. כללים שיקבעו את דרכי הפיקוח הממשלתי וה-ציבורי על הענף.

ג. לוועדה הובהר כי ללא יצירת תנאים חדשים בתחומי המיסוי והמימון ייגרמו קשיים לענף אם יוחל ב"אכיפת התקנה האוסרת שימוש ברכב שגילו מעל 10 שנים ללימוד נהיגה, היינו הורדתו מן הכביש והחל"פתו ברכב "צעיר" יותר, זאת נוכח הטענות הבאות:

1. רכב זה יימכר במחיר נמוך יותר מרכב זהה שלא שימש ללימוד נהיגה.

י. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין חילול הדגל הלאומי ושריפת

דפי תנ"ך על-ידי מרדכי השומר-הצעיר

ממעשה המדריך אשר חילל את הדגל והתנ"ך בקן בקריית חיים. בזה רואה הוועדה את הפרשה כמחוסלת.

המקרה שהועלה לדיון במליאת הכנסת היה חריג. למותר להדגיש כי תנועת השומר-הצעיר היא תנועה חינוכית חלוצית אשר רשמה דף מזהיר בתולדות הציונות והמפעל החלוצי הלאומי.

הוועדה תקיים דיון עקרוני בנושא החינוך לערכים ושמירה על סמלים לאומיים. דיון זה יתקיים ללא כל קשר למקרה שהיה.

מליאת הכנסת העבירה ביום ג' באדר תש"ם (20 בספרואר 1980) לדיון בוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת מ. כהן ומ. פרוש בנושא הנ"ל.

הוועדה קיימה ישיבה בנושא.

להלן מסקנות הוועדה:

ועדת החינוך והתרבות מסתייגת מהמעשה ומציגת בסיפוק כי ההנהגה הראשית של השומר-הצעיר הסתייגה

**יא. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בעניין הדיווחים בטלוויזיה
על התיישבות יהודית ביהודה ושומרון**

אחראי לבידור קבילות הפרט, כי האחראי לקבילות חייב להיות איש ציבור בלתי-תלוי וכי המינוי חייב להיות מעוגן בתקנות, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

גירסה ב'

הוועדה רשמה לפניה הודעת יושב-ראש הוועד המנכ"ל לפיה ייקבע עובד בכיר של הרשות כאחראי לבידור קבילות הפרט וכי כל הנושאים בעלי היבט ציבורי בשידורים יישארו בתחום שיפוטו וטיפולו של הוועד המנהל. הוועדה מביעה דעתה כי מינוי האחראי לקבילות חייב להיות מעוגן בתקנות, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

ה. הוועדה קובעת, כי לאור העובדה שלרבות מהתלונות היבט פרטי וציבורי כאחת יש להגדיר דרכי הקבילה והתחומים בהם יטפל האחראי לקבילות ואלה שיישארו בתחום טיפולו של הוועד המנהל.

ו. הוועדה מבקשת משר החינוך והתרבות לדווח לה תוך שישה חודשים על ביצוע המסקנות.

מליאת הכנסת העבירה ביום ט"ז בתמוז תשל"ט (11 ביולי 1979) לדיון בוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת י. רום בנושא הנ"ל.

הוועדה קיימה ארבע ישיבות בנושא ובמהלכן שמעה דברים מיושב-ראש הוועד המנהל של רשות השידור, מנכ"ל הרשות ומראש המכון לקומוניקאציה באוניברסיטה העברית.

ואלה מסקנות הוועדה :

א. הוועדה מאמצת את הצעתו של חבר-הכנסת י. רום כי יש להקים ברשות השידור כתובת מוסמכת לציבור להפניית ביקורת והשגות על שידורי הטלוויזיה.

ב. הוועדה מביעה דעתה, כי בהיות רשות השידור כלי תקשורת ממלכתי, עליה לשקף את מיגוון הדעות של החברה הישראלית על כל מגוריה.

ג. הוועדה רושמת לפניה הודעת יושב-ראש הוועד המנהל של רשות השידור, כי דרוש לרשות מוסד בקרה והקפדת יתר על דיוק בדיווח ובדיקת עובדות.

ד. גירסה א' הוועדה מביעה דעתה כי יש למנות ברשות השידור